

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL İTFAİYESİ, İTFAİYENİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Yüksek Lisans Tezi

Recep AY

SİYASET BİLİMİ ve ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİMDALİ

MAHALLİ İDARELER ve YERİNDEN YÖNETİM BİLİMDALİ

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

Haziran 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL İTFAİYESİ, İTFAİYENİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Yüksek Lisans Tezi

Recep AY

(Y1412.181003)

SİYASET BİLİMİ ve ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİMDALı

MAHALLİ İDARELER ve YERİNDEN YÖNETİM BİLİMDALı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

Haziran 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1412.181003 numaralı öğrencisi **Recep AY**'ın "İSTANBUL İTFAİYESİ, İTFAİYENİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 16.06.2016 tarih ve 2016/12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *ay. bilg.* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *karar* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :27/06/2016

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜRÜN

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Salih GÜNEY

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Zelha ALTINKAYA

Fethi Gürün
Salih Güney
Zelha Altinkaya

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "İstanbul İtfaiyesi, İtfaiyenin Sorunları ve Çözüm Yolları" adlı çalışmanın, proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynaklar' da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (26.06.2016).

Recep AY

ÖNSÖZ

Yaşanan her yangın, itfaiye yönetiminin, planlamasının yapılmasıyla aşılabilecektir. Bu sebeple itfaiye teşkilatları için oluşturulan bu çalışmada itfaiye ve gönüllü itfaiyeler düzeyinde itfaiye teşkilatının iyileştirilmesi beş başlıkta açıklanmıştır. Planlamaların yapılması ve hayata geçirilmesi için itfaiye teşkilatının yönetsel iyileştirilmesi temelde iyi bir başlangıç noktasıdır. Detay gerektiren, itfaiye kurumu temelli tüm çalışmalar, en küçük birimden kapsayıcı birimlere doğru geliştirildiği sürece başarılı olurlar. Bu konuda, ülkemizde yönetmeliklerin ve uygulamaların gelişmesiyle birlikte itfaî olayların yaşanmasına gerek kalmadan önlem alma ve hazırlıklı olma çalışmaları yürütülebilmektedir. İtfaî olaylar için yeterli tecrübe ve donanıma sahip olan itfaiye personelinin artık iyi eğitime ve gönüllü itfaiyecilere de sahip olması gerekir.

Bu çalışma sürecinde çalışmanın verimliliğini arttırdığı ve desteklerini esirgemediği için tez danışmanım Yrd.Doç.Dr.Fethi GÜRÜN'e ve varlığıyla bana destek olan bir tanecik kızıma teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs 2016

Recep AY

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Planı.....	1
1.2 Çalışmanın Amacı.....	2
2. İTFAİYE TEŞKİLATI.....	3
2.1 İtfaiye Teşkilatı Terimleri.....	6
2.1.1 İtfaiye kavramı ve tanımı.....	6
2.1.2 İtfaiye personelinin özellikleri.....	7
3. İTFAİYENİN TARİHÇESİ.....	9
3.1 Tarihsel Gelişim.....	9
3.2 İstanbul'un Fethiyle Osmanlı'da İtfaiye.....	9
3.3 Yeniçeri Yangın Tulumbacıları.....	11
3.4 Mahalle Tulumbacıları.....	12
3.5 Yangıncı Taburları.....	12
3.6 Modern Askeri İtfaiye Sistemi (1874 Nizamnamesi).....	12
3.7 İkinci Meşrutiyet Sonrası Dönem.....	13
3.8 Cumhuriyet Dönemi.....	14
3.9 Daire Başkanlığına Geçiş Dönemi.....	15
4. İSTANBUL İTFAİYESİ.....	16
4.1 İstanbul İtfaiyesi'nde Misyon ve Vizyon.....	16
4.2 İtfaiyenin Çalışma Sistemi.....	16
4.3 İtfaiyenin Yönetim Yapısı.....	17
4.4 İstanbul İtfaiyesi Organizasyon Şeması.....	18
4.4.1 İtfaiye daire başkanının görevleri.....	19
4.4.2 Avrupa yakası itfaiye müdürlüğünün görevleri.....	20
4.4.3 Anadolu yakası itfaiye müdürlüğünün görevleri.....	22
4.4.4 İtfaiye destek hizmetleri müdürlüğünün görevleri.....	23
4.4.5 Acil yardım ve can kurtarma müdürlüğü.....	25
4.4.6 Afet koordinasyon müdürlüğünün görevleri.....	27
4.5 İstanbul itfaiyesine ait genel bilgiler.....	27

4.5.1 İstasyonlar	28
4.5.2 Araçlar	30
4.5.3 Personel	32
4.5.4 İtfai Olaylar	36
4.5.5 Varış Süreleri	37
4.5.6 Cumhuriyet Sonrası Yangın Verileri	39
5. İTFAİYENİN YÖNETİMSEL DURUMU, SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ..	40
5.1 Yerel Yönetim Kavramı	40
5.2 İtfaiyenin Yönetimsel Durumu.....	43
5.3 Yönetimsel Açıdan Dünya’da İtfaiye Modelleri	44
5.4 Türkiye’de Mevcut İtfaiye Modeli	45
5.5 İtfaiyenin Sorunları ve Çözüm Önerileri	47
5.5.1 Yönetmeliklerin genel olması	47
5.5.2 Merkezi otorite sistemi olmaması	48
5.5.3 Personel ve teçhizat eşitsizliği	49
5.5.4 Trafik sorunu.....	50
5.6 Gönüllü itfaiyecilik.....	51
5.7 İtfaiye Yönetmelikleri ve Geliştirilebilirliği	59
5.8 Yangın Sigortası.....	66
5.9 İtfaiye İçinde Eğitim	67
6. SONUÇ.....	75
KAYNAKLAR	80
ÖZGEÇMİŞ	85

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	:Afet ve Acil Durum Başkanlığı
AKOM	:Afet Koordinasyon Merkezi
FEMA	:Federal Emergency Management Agency
İBB	:İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İBİTEM	:İstanbul Belediyesi İtfaiye Teşkilatı Eğitim Merkezi
İDO	:İstanbul Deniz Otobüsleri
İGDAŞ	:İstanbul Gaz Dağıtım Atom Şirketi
İSKİ	:İstanbul Su ve Kanalizasyon İşleri
KBRN	:Kimyasal Biyolojik Radrasyon Nükleer ve Tehlikeli Maddeler
R.G	:Resmi Gazete
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	:Türk Dil Kurumu

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1 :	İstanbul İtfaiyesi İstasyon Sayısı	30
Çizelge 4.2 :	İstanbul İtfaiyesi Araçları (Sayı)	32
Çizelge 4.3 :	İstanbul İtfaiyesi Çalışan Sayısı	36
Çizelge 4.4 :	İstanbul İtfaiyesi İtfai Olaylar (2011-2015)	37
Çizelge 4.5 :	İstanbul İtfaiyesi Ortalama Varış Süreleri	38
Çizelge 4.6 :	Cumhuriyet döneminde İstanbul şehrinin nüfusu ve Türkiye nüfusuna oranı ve yıllık yangın sayısı ile kişi başına düşen yangın sayısının yıllara göre dağılımı	39
Çizelge 5.1 :	Ülkelere göre ortalama yangın sayısı	46
Çizelge 5.2 :	Ülkelere göre ortalama yangından ölen insan sayısı	46
Çizelge 5.3 :	Ülkelere göre gönüllü itfaiyeci sayısı verileri	52
Çizelge 5.4 :	Türkiye’de son 10 yılda çıkan orman yangınlarının çıkış sebeplerine göre dağılımı	56
Çizelge 5.5 :	Türkiye geneli 2010-2013 yılları arasında köylerde çıkan yangın verileri	57
Çizelge 5.6 :	İstanbul İtfaiyesinde Verilen Eğitimler	72

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1: 13 Muharrem 987 tarihli yangına karşı alınan tedbirleri içeren ferman	11
Şekil 4.1: İtfaiye Teşkilatı Organizasyon Şeması	19
Şekil 4.2: Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü Organizasyon Şeması	21
Şekil 4.3: Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü Organizasyon Şeması	22
Şekil 4.4: İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü organizasyon şeması	25
Şekil 4.5: İtfaiye Acil Yardım ve Cankurtarma Müdürlüğü organizasyon şeması	26
Şekil 4.6: Afet Koordinasyon Müdürlüğü Organizasyon Şeması	27
Şekil 4.7: İstanbul İtfaiyesi İstasyonları	29
Şekil 5.1: Çalışan sayısına ve zamana bağlı olarak yangına müdahale imkanları	52
Şekil 5.2: Hollanda'da İtfaiyeye Doğrudan Giriş için Gerekli Eğitim Düzeyi	71

İSTANBUL İTFAİYESİ, İTFAİYENİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

ÖZET

İnsanoğlunun ateşi keşfetmesiyle birlikte ateşin kullanım alanları genişlemiş ve insan hayatında önemli bir yer edinmiştir. Ateşi kullanarak hayatını idame ettiren insanlar ateşten faydalanmakla birlikte ateşin kontrolden çıkmasıyla ateşin tehlikeli yüzüyle tanışmışlardır. İnsanlara faydası dokunan ateşin kontrolden çıkması insana ve doğaya telafisi mümkün olmayan zararlar vermiştir ve vermeye devam etmektedir. İnsanlar ateş olmadan yaşayamayacağı için ateşin getirisi olan felaketlere karşı savunma mekanizmaları oluşturmaya çalışmışlardır. Acı tecrübelerle devam eden bu süreçte oluşan maddi manevi büyük kayıplar, ateşin getirisi olan yangınlarla mücadelede profesyonel hareket etmeyi gerektirmektedir.

Yerel yönetimlerin bünyesinde olan itfaiye teşkilatı yönetsel olarak yerel yönetimlerin kapasitelerine bağlı kalmış ve gelişim noktasında bu kapasitenin sınırları içerisinde ilerleyebilmiştir. Bu durum itfaiye teşkilatının standardize edilmesini engellemiş ve bu doğrultuda iyileştirmeye gidilmesini gerekli kılmıştır. Çünkü itfaiye kurumu yerelin üzerinde ülke çapında bütünsel yaklaşılması gereken bir yönetime sahip olmalıdır. Afet ve Acil Durum başlığında yer alan olaylarda itfaiye teşkilatı yalnız kalmakta; arama kurtarma hizmetinden ilk yardım hizmetine kadar tüm başlıkları bünyesinde toplayarak geniş bir hizmet ağını tek kurumda tamamlamaya çalışmaktadır. Bu sebeple itfaiye teşkilatının iyileştirilmesi üzerinde durulan çalışmada itfaiye kurumun geliştirilmesi için dört madde temel alınmıştır.

Bu çalışmada öncelikle genel açıklamalar yapılmış, Osmanlı Döneminden Cumhuriyet sonrası ve günümüze itfaiye teşkilatının tarihinden bahsedilmiş ve İstanbul İtfaiyesi ile ilgili gerekli istatistikî ağırlıklı bilgiler verilmiştir.

İkincil olarak İtfaiye teşkilatının iyileştirilmesi ile ilgili olarak belirlenen dört madde olan itfaiye teşkilatının yönetsel iyileştirilmesi, gönüllü itfaiyecilik, itfaiye kurumunun stratejik-hukukî geliştirilebilirliği ve itfaiye teşkilatı eğitim programının iyileştirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu başlıklar temel iyileştirme maddeleri olarak seçilmiş ve itfaiye teşkilatı konusunda başarılı istatistiklere sahip ülkelerden örneklemelerle desteklenmiştir.

İtfaiye teşkilatının iyileştirilmesine dair örnek teşkil edecek olan çalışmada yer alan iyileştirme başlıkları; birbirini destekleyen ve perçinleyen aşamaları barındıran aynı zamanda ileriye yönelik standardizasyonu sağlamaya yardımcı olacak kapsamları barındırmaktadır. Bu doğrultuda sonuçlar ve öneriler kısmında bu adımlar uygunluğu İtfaiye teşkilatının iyileştirilmesinde bu maddelerin önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İtfaiye teşkilatı, itfaiyenin sorunları ve çözüm yolları, iyileştirme, görev ve sorumluluklar*

ISTANBUL FIRE DEPARTMENTS, THE PROBLEMS AND SOLUTIONS OF FIRE BRIGADE

ABSTRACT

With the discovery of fire by mankind, the uses of fire are expanded and the fire has important place in human life. Although benefits of fire, people who continue life using the fire, faced the dangerous part of fire which is out of control. The out of control fire has been helping people give cause irreparable damage compensation to human beings and nature, and continues to do so. People cannot live without fire, therefore tried to build defenses against catastrophic effect of fires. Great material and moral losses incurred in this process continued through bitter experience, it requires professionals to act in the fight against fire.

The Fire Department is administratively within the local government stuck to the capacity of local governments and were able to move within the boundaries of the development of this capacity point. This situation prevented the fire brigade to standardize and it has necessitated improvements in this direction. Because firefighters institutions must be approached holistically across the country must have a government on the local. Located in Disaster and Emergency title in the event, the fire department in alone; A wide range of services from the network until the first search and rescue service assistance by collecting all the titles within a single institution is trying to complete. For this reason, the study's focus on developing of the fire brigade, four agents for the development of fire agencies are based.

In the study, firstly general statements are made, the history of fire brigade is mentioned from the Ottoman period to Republic and up to present day and necessary statistical and other information about İstanbul Fire Brigade is given.

Secondarily administrative improvement of the fire brigade of the four substances identified as related to improving the fire department, volunteer fireman, strategic-legal institutions development of fire and the fire department were focused on the improvement of the training program. This title is supported by examples of successful countries have been selected as basic statistics on healing agents and fire brigades.

Improvements in the working area of the titles that will serve as an example to the treatment of the fire brigade; supporting each other and clinched the stage hosting is also hosting scope will help ensure the future standardization. compliance on the part of these steps results and recommendations in this regard emphasized the importance of these substances in the improvement of the fire brigade.

In the conclusions and recommendations section, these steps are emphasized suitability of these substances in improving the fire brigade.

Keywords: *Fire department, improvement, duties and responsibilities*

1. GİRİŞ

Kamu faaliyetlerinin, hizmetin niteliğine bağılı olarak merkezi yönetimler ve yerel yönetimler olarak gruplandırılıp bunlar arasında iş bölümü yapılarak gerçekleştiriyor olması, ülkelerin sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik değerlerine göre şekil almaktadır. Türkiye’de itfai hizmetlerin koordine edilmesi de bu değerlerin etkilediği alanlar dahilinde şekillenmektedir. Bu sebeple, Türkiye’de itfaiye hizmetlerinin koordine edilip idare edilmesi merkezi olmayan bir yönetim modeliyle yapılmaktadır. Çalışmanın temel sorunsalı, Türkiye’de itfaiye faaliyetlerinin örgütlenmesi ve etkinliği ile ilgili sorunların varlığına dikkat çekilmesi olup, acil durum müdahale kurumlarının en kısa sürede yapılandırılması, revize edilmesi, çalışmanın temel önerisini oluşturmaktadır.

1.1 Çalışmanın Planı

Türkiye’de belediyeler bünyesinde hizmet veren itfaiye teşkilatlarının yanı sıra askeri birliklere bağılı itfaiyeler, özel sektöre bağılı itfaiyeler ve organize sanayi bölgesi itfaiyeleri gibi farklı itfaiye teşkilatları da bulunmaktadır. Ancak çalışmada itfaiye hizmetlerinin gerçekleşmesinde yerel model öne çıkarıldığından, yerel düzeydeki itfaiye örgütlenmesi dışındaki itfaiyeler değerlendirme kapsamına alınmayarak, konunun kapsam ve tartışma alanı sınırlandırılmıştır.

Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde İtfaiye kavramları tanımlanarak konuya kavramlar çerçevesinde değinilmiştir. İkinci bölüm İtfaiyenin Tarihçesi’ne ayrılarak Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet sonrası Türkiye Cumhuriyeti Devleti İtfaiye teşkilatlarının tarihsel gelişimi aktarılmıştır. İtfaiyenin Tarihçesinin anlatıldığı bölüm Daire Başkanlığına Geçiş Dönemi de dahil olmak üzere dokuz kısma ayrılmıştır. Üçüncü Bölüm İstanbul İtfaiyesine ait genel bilgileri, güncel verileri içermektedir. Bu bölümde itfaiyeye ait istatistikî bilgiler çizelgelerle desteklenerek ifade edilmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölüm ise tezin amaçlanan konusunun belirtildiği itfaiyenin yönetsel durumu, problemleri ve bu problemlere yönelik çözüm önerileri verilerek iyileştirme önerileri üzerinden çalışma ilerlemiştir.

1.2 Çalışmanın Amacı

İtfaiye Teşkilatının iyileştirilmesi doğrultusunda ele alınan itfaiye teşkilatının yönetsel iyileştirilmesi, gönüllü itfaiyecilik, itfaiye kurumunun stratejik-hukukî geliştirilebilirliği ve itfaiye teşkilatı eğitim programının iyileştirilmesi başlıklarının değerlendirilmesi, İtfaiye teşkilatının sahip olduğu fiziksel şartların, tecrübelerin, farklı bölgelerde farklı yapılar göstermesinin sonucudur. Bu çalışma ile İtfaiye teşkilatının iyileştirilmesi ile sınırlı kalmayıp, bu başlıklarda yapılacak olan iyileştirmelerin optimize edilmiş bir model itfaiye teşkilatı oluşturması, kılavuz olarak yorumlanmasıyla tüm ilçelerin itfaiye yönetim çalışmalarını destekleyecek bir değerlendirme olması hedeflenmektedir.

İtfaiye teşkilatı kapsamında yapılacak tüm çalışmalarda belediye itfaiye teşkilatı ekiplerinin hedefi,

Can güvenliğini sağlamak,

Ekipman ve teçhizatla birlikte mevcut evrakları/kayıtları korumak,

İş sürekliliğini aksatmamak olmalıdır.

Bu sebeple itfaiye teşkilatının üzerindeki sorumluluğun etkin bir şekilde yönetilebilmesini sağlamak amacıyla yangına müdahale öncesinde itfaiyenin olması gerektiği duruma dair yaklaşımlarda bulunmak hedeflenmiştir.

Bilindiği üzere belediyeler, günümüzde İtfaiye Teşkilatı prensip ve prosedürlerini iyi yorumlamak ve bunu 'Gönüllü İtfaiyecilik' başlığında halk ile köprü oluşturarak aktarabilme yeteneğine sahip olmalıdırlar. Aynı zamanda yönetsel iyileştirme metodlarına başvurarak koordinasyon standardizasyon hedeflenmeli teşkilat ve kurum olarak özlük haklarının kazanımı için çalışmalara gayret sarfedilmelidir. Çalışma bu konulara değinilerek , eksiklikler üzerine dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

2. İTFAİYE TEŞKİLATI

İnsan hayatı değeri azımsanmayacak ve tartışmalara açılmayacak kadar önemli bir kavramdır. Devletler ve idareciler halkını yönetirken ilk vazife olarak onların can güvenliğini korumakla yükümlüdür. Devlet teşkilatları farklı alanlarda çeşitlilik gösterirler. Zamanın gerekliliği budur. İnsan canını da devlet eliyle koruma altına alan kurumlar muhakkak vardır ve hayat devam ettiği sürece var olmak zorundadır. İtfaiye Teşkilatı, Devletin ilk olarak “can korumaya yönelik” çalışan kurumlarından bir tanesidir. Bu sebeple önemi diğerlerine göre kat kat fazladır. Aynı paralelde çalışan diğer kurumlar da buna dahildir.

Tabii kaynaklı, eşya ve insan etkeniyle meydana gelen yangınlar sonucunda oluşabilecek maddi hasar ve ölümlerin; çevre, insan, emtia, iş sürekliliği bakımından küçük felaketler nisbetinde olabileceği günümüzde daha iyi anlaşılmıştır. Yakın geçmişte yaşanan yangınların yüksek oranda ölümlere sebep olması ve yangınlardan hemen sonra ortaya çıkan kurumsal/egitimsel/yönetimsel/hukuksal 4eksiklikler, itfaiye teşkilatının iyileştirilmesi gerekliliğini ve önemini ortaya koymuştur.

Değişen teşkilat düşüncesiyle beraber kamu kurumlarından sadece kuruluş kanunlarında belirtilmiş sorumluluklarıyla yetinmemeleri, kurumlarının değerlendirmelerini yaparak pozitif ve negatif yönlerini belirleyerek kurumlarına eleştirel yaklaşımları ve bununla birlikte kurumun artı özellikleri ile etrafındaki yeniliklerle gelecek fayda sağlayacak değerleri kullanabilmeleri, ve eksi özelliklerini dışardan gelecek tehlikelere karşı kuvvetlendirmeleri, buna uygun önlem almaları, ileriye dönük amaç ve gayelerini tespit ederek, belirlenen gayelere ulaşmak için nereden nasıl faydalanacaklarını ve sonuçlarını performans ifade eden göstergeleri ile değerlendirmeleri istenmektedir. Ülkemizde kamu kurumlarından beklenti oluşturan bu şekilde bir tutum, stratejik yönetme planının yasal kaynaklarla zorunluluk haline getirilmesi ile kesinlik kazanmıştır (Barca, 2006).

Kutluhan'ın stratejik planlama ile idare şeklinin kamu kesimleri için lazım geldiğinin gerekçelerine bakarsak aşağıda belirtilen faydalara bizi ulaştırdığını görürüz.(Kutluhan, 2003)

Stratejik Yönetim anlayışı;

- Bütçenin, planlanması ve progranmasıyla kuvvetlendirilmesinde yardımcı olur.
- Kamuya ait kurumlarda zayıf olmayan bir teşkilat yapısı ve maliye programı oluşturulmasında faydalı olur.
- Kısa süreli ve amacı tam olarak netleşmemiş işler yerine, orta veya uzun süreli sonuçlar sağlayacak gayelere yönelik plan ve program yapılmasına katkı sağlar.
- Teşkilatın vizyonunun belirlenmesinde devamlı ilerleme, kendini yenileme, hizmet kalitesinin, çeşitliliğinin ve verimliliğinin artırılması fikrini oluşturur.
- Performans belirteçlerinin oluşturulup kullanılması zorunluluğu sebebiyle teşkilatların her türlü organizasyon eylemlerini şeffaf ve hesap verme bilincine dayalı bu ilkeler odaklı oluşmasını hedefler.
- Sürece uyum sağlamış halde denetimi ve takibi kolaylaştırır.
- Sistemli bir şekilde bilgi edinme, depolama ve sonuçları değerlendirebilme yeteneği kazandırır.
- Teşkilatlarda yönetim kavramının anlaşılabilirliğini sağlar ve gelişmesine katkı verir.

İtfaiye teşkilatının yetki, görev ve sorumlulukları Belediye İtfaiye Yönetmeliği'nin 6.maddesinde aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

- Yangın anında acil müdahale edip yangını söndürmeye çalışmak
- Meydana gelen ve itfai olayın konusunu teşkil eden doğal afetler, trafik kazaları, çökme sonucu enkaz kalıntıları, patlama sonrası oluşan vakalar ve insan hayatını tehlikeye sokan akla gelen her benzer durum için can kurtarmaya yönelik çalışmalar yapmak, ilk yardımda bulunmak.
- Sel, Su baskını ve taşkınlar gibi olaylara müdahalede bulunmak.
- Bakanlar Kurulu'nda verilen kararlar uygulamaya başlanılan Binaları Yangından Koruma ile ilgili yasadaki belirtilen görev ve sorumluluklara sahip olmak.
- İtfaiye Servisi çalışanlarına eğitim vermek. Nükleer, kimyasal maddelerin etki ettiği olumsuzluklarda destek olmak.
- İtfaiye nedir ne yapar konusunda halkı eğitip bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapmak.

- İtfaiye kurumlarının mesken olarak kullanabileceği alanlar oluşturmak, bu kurumlara bina, teçhizat, donanım sağlamak. Bunların ulusal ve uluslararası standartlığını kontrol etmek. Gönüllü itfaiyeci yetiştirmek. Devlete ait diğer kuruluşlarla ve de özel kuruluşlarla gerek duyulduğunda işbirliği yapmak.
- Belediye'nin sınırlarının dışında kalan olaylara da müdahil olmak.
- Belediye'nin sınırları dahilinde olan baca gibi temizlenmesi gereken yerlerin bakım ve temizliğini yapmak ve kontrol ettirmek.
- Çevresinde meydana gelen orman yangını varsa, yardım istenildiği takdirde orman yangın söndürme çalışmalarında yer almak.
- İş yerlerini, fabrikaları, sanayi binalarını, eğlence yerlerini bugünkü procedure göre otuz kişiden fazla personelin çalıştırıldığı iş yerlerini binaların yangından korunması yönetmeliği kapsamında denetlemek, ruhsat işlemlerine bakmak. Kimyasal içerikli maddeler –yakıcı, yanıcı, patlayıcı- madde üreten yerleri tespit etmek.
- Belediye Başkanı tarafından verilen sair görev ve sorumlulukları yerine getirmek.

İtfaiye teşkilatının görev alanlarına bakıldığında yapılması gereken çalışmaların başta direk halkla temasta olan Belediyeler olmak üzere tüm kurum ve kuruluşların eşgüdümlü çalışması ve itfaiye teşkilatının iyileştirilmesi ile mümkün olacaktır. Ülkemizde, yangınlardan korunmak ve yangın sonrası oluşabilecek hasarları minimum düzeye indirmek konusunda merkezi yönetimin, yerel yönetimin ve diğer kurumlarla birlikte vatandaşın görevlerini ve sorumluluklarını idrak edemeyip, bunlar arasında bilinçli bir örgütlenme oluşturulamadığından tam anlamıyla eksiksik ve dört dörtlük bir itfaiye kurumu oluşturulamamıştır.

İtfaiye teşkilatına göre hazırlanan çözümlerin ve iyileştirmelerin, amacı doğrultusunda problem giderici olarak düşünülmesi; her belediyenin sahip olduğu şartlara göre farklılık yapılmadan önemsenmesi, standartlaştırılması ve uygulanmaya konması gerekir.

İtfai olayın sebebini teşkil edecek doğadan, teknolojiden veya insanoğlundan kaynaklanmış tehlikeler ne boyutta olursa olsun, bu tehditlere karşı evvelinden koruyucu önlemler alınmamış ve bu tehlikelere karşı hazırlıklı olamamış kurum veya kuruluşların, vukuu etmiş herhangi bir itfai olayla karşısında, kısa zamanda, atik ve etkili bir operasyonla minimum hasar ve kayıpla üstesinden gelip kurtarma işini layıkıyla yapabilme şansı bulunmamaktadır.

İtfaiye Teşkilatı Yönetiminde, gerekli idari kararlar, fiilî hareketler, teknik çalışmalar, müdahale kapasiteleri ve hazırlıklar yangın riskinin azaltılması için tüm belediyeleri kapsayacak şekilde kanun, yönetmelik veya düzenlemelerle daha uygun bir hale getirilmelidir. Gerekli plan, taktik ve yöntemlerin belirlenmesi ve sürekli/düzenli tatbikatlarla uygulanması bu sürecin parçasıdır.

'İtfaiye Yönetimi' kavramı her çeşit yangın tehdidine karşı hazırlıklı olma ve koruma, engellemeye çalışma ve oluşabilecek maddi manevî zararı azaltma, olay anında müdahale etme ve sonrasında toparlama, düzeltme hedefiyle elindeki kaynakları kullanma yetkisine sahip olup bir yönetimde olması gereken tüm süreçleri kapsar. Diğer bir ifadeyle; İtfaiye Yönetimi; afet düşüncesi karşısında planlama, araştırma, örgütlenme ve gözlem ile zararların düşürülmesine yönelik alınacak tedbirlerin ilerlemesi ve fayda vermesi için; önleme, zarar azaltma, hazırlık, acil müdahale ve iyileştirme aşamalarındaki problemlere odaklanmış, çözüm merkezli birliktelik oluşturan bir yönetim sahasına sahip disiplinli bir teşkilat yapısıdır denilebilir.

2.1 İtfaiye Teşkilatı Terimleri

2.1.1 İtfaiye kavramı ve tanımı

İtfaiye, cana ve mala karşı meydana gelebilecek her türlü yangın, sıkışmalı kaza, deprem, sel, fırtına gibi durumlara müdahale ederek zararın oluşmaması veya azaltılması için gerekli bina, araç gereç ve personeli bir araya getirilerek oluşturulmuş olan ekip organizasyonudur.

İtfaiyeci, ilgili mevzuatların belirlediği statüde işe giren ve yeterli mesleki eğitimleri alarak inşa edilecek binaların yangın önlemlerinin aldırılması açısından projelerin ruhsat alma sürecinde yangın önlemlerini alma denetiminin yapılarak ruhsat raporunun düzenlenmesi, her türlü yangın söndürme, sel,su altı ve su üstü arama kurtarma, trafik kazaları, kentsel arama kurtarma, dar alanda kalmış insan ve hayvanlara yardım, halkı bilinçlendirme çalışmalarında kullandığı araç gereçleri ile en iyi şekilde yerine getirebilme bilgi ve becerisine sahip olarak görev alan, bu görevi yerine getirirken hiyerarşik yapıyı gözeten, ekip içinde sorumluluk alarak verilen tüm görevleri yerine getiren kişidir.

İtfaiye ile ilgili kelime anlam ve tanımlamalar şu şekilde ifade edilmektedir: İtfaiye; yangın söndürme teşkilatı anlamında kelimeye karşılık verilmektedir. Literatür içinde ise şu şekilde ifade edilmektedir: Belediyeler ve bazı kurum ve kuruluşlar tarafından yangına müdahale, söndürme ve hayat kurtarma ile yangınların önlenmesi ve

zararlarının azaltılması konularında eğitilmiş ve özel donanıma sahip birimlerine verilen addır (Ergünay, 2008).

2006 tarih ve 26326 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan İtfaiye Yönetmeliği'nin tanımlar kısmında itfai olay şu şekilde ifade edilmektedir; "Canın ve malın kaybının yaşanabileceği ihtimali taşıyan her türlü afetler, kazalar, çökme ve patlamalar gibi olayların hepsine birden itfai olay" denir. Yine itfaiye yönetmeliğinde itfaiyecinin tanımı: İfade edilen işleri; İşi yapabilecek yeterliliğe sahip olacak şekilde meslek eğitimini almış, tek başına yahut bulunduğu grup içerisinde görev/yetki ve sorumluluğa sahip, öncelik olarak hayat kurtarmaya odaklı ve sonrasında yangına müdahale, söndürme, ilkyardım müdahalesinde bulunma, bunları en kısa vakitte en yüksek faydayla sonuçlandırma becerisine sahip olan donanımlı kişi olarak ifade edilir (26326 sayılı, Belediye İtfaiye Yönetmeliği, T.C Resmi Gazete, Tarihi 21.10.2006, www.mevzuat.gov.tr).

2.1.2 İtfaiye personelinin özellikleri

İtfaiyeci kendini hayat kurtarmaya adanmış ve bunun bilincinde olarak mesleğini ifa eden kişidir. Onun için her olay bir tehlike, ölüm için bir risktir. Her an bir patlamanın, bir göçüğün altında kalabilir fakat bu onu mesleğinin gereklerini yapmaması, tembellik etmesi durumuna asla getirmemelidir. İnsan hayatıyla doğrudan alakalı bir meslek olduğundan dolayı itfaiye personeli olarak seçilecek kişinin atik, çabuk ve pratik karar verebilen, çok boyutlu düşünmesi gereken ve fiziksel olarak gücü, kuvveti, aktifliği fazlasıyla mevcut olması gerekir. Bu gerekçelerden ötürü İtfaiye Teşkilatı personelinin yazılı sınavdan sonra sözlü mülakatlarda elemekte ve daha sonra da fiziksel yeterlilik şartı aranmaktadır. Koşullara uyan kişiler personel olarak istihdam edilmektedirler.

İtfaiye mesleğini ifa edecek kişiyi seçme konusundaki bu hassasiyetin önemi devlet tarafından bilinmekte ve itfaiye için personel alımı diğer memur alımlarından farklı olarak sözlü ve fiziki yeterlilik şartlarına bağlanmıştır.

İtfaiye personeli polisler ve öğretmenler gibi ayrı bir statüye henüz kavuşmuş değildir. Özlük haklarının olmaması da kurum için sorun oluşturmaktadır. Yasalarla bu eksikliğin giderilmesi gerekir.

Erdoğan ve Sekmen itfaiyecinin özelliklerini aşağıdaki şekilde belirtmişlerdir (Erdoğan ve Sekmen, 2008) ;

- Yeterli mesleki eğitimden geçirilmek suretiyle bireysel olarak veya bulunduğu ekip içinde sorumluluk alarak, her türlü yangın söndürme, kurtarma, tahlisiye ve ilk yardım çalışmalarını, en kısa zamanda ve en iyi şekilde yürütme bilgi ve becerisine sahip olarak yapabilen nitelikli kişilerdir.
- Disiplinli, hiyerarşik yapıya uyan, astını ve üstünü, kurumun yapısını ve çalışma şekillerini en iyi derecede bilen, bilgilerini ve tecrübelerini herkesle paylaşan, bu konuda eğitim alacak kişi ve kurumlara eğitim veren, hayatını bu işe vererek gayret sarf eden kişilerdir.
- Ayrıca araç ve gerecinin bakım ve onarımını ve karargâh içinde temizliğini yapan, karargâh dışında İtfaiye Teşkilatını en iyi şekilde temsil eden kahraman insanlardır.

İtfaiye Teşkilatı istihdam edeceği kişiyi ilk olarak “İtfaiye eri” olacak şekilde seçip kadrolarına dahil eder. İtfaiye erini seçerken de Belediye İtfaiye Yönetmeliği 15. Ve 16. Maddeler esas alınır. Bu maddelerin içeriğinde belirtilen husular personelin olması gereken özelliklerini belirtmektedirler. Bu maddelere göre Personelde olması gereken özellikler şöyle sıralanabilir (26326 sayılı, Belediye İtfaiye Yönetmeliği Madde 15) ;

İtfaiye erliğine atanmak için 657 sayılı Kanununun 48 inci maddesindeki genel şartların yanı sıra;

- En az lise veya dengi okul mezunu olmak,
- Sağlık açısından kapalı mekan, dar alan ve yükseklik gibi fobisi olmamak kaydıyla İtfaiye teşkilatının çalışma şartlarına uygun olmak,
- Tartılma ve ölçülme aç karnına, soyunuk ve çıplak ayakla olmak kaydıyla erkeklerde en az 1.67 m, kadınlarda en az 1.60 m boyunda olmak ve boyun 1 m den fazla olan kısmı ile kilosu arasında (+,-) 10 kg. dan fazla fark olmamak,
- 25 yaşını doldurmamış olmak,

Yönetmelikteki maddeler personele ait olması gereken özellikleri bu şekilde sınıflandırmıştır.

3. İTFAİYENİN TARİHÇESİ

3.1 Tarihsel Gelişim

Tarihte bilinen en eski itfaiye teşkilatı Roma İmparatorluğu tarafından oluşturulmuştur. Roma itfaiyesinin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 62 ve 192 yıllarında Roma'da meydana gelen yangınlar, kentin büyük bir bölümünü yok etmiş ve bu nedenle yangınla mücadele edebilmek için gece bekçileri, söndürme birlikleri ve su taşıyıcılardan oluşan yaklaşık 7000 kişilik bir örgüt kurularak ilk itfaiyenin temelleri atılmıştır. 16. yüzyılda birçok Avrupa devletinde var olan yangın söndürme birlikleri giderek diğer ülkelerde de görülmeye başlanmıştır (Türker, 2009).

Yangınla mücadele her ne kadar ateşle birlikte başlasa da tarihsel süreç içerisinde sistematik yerini büyüyen nüfus ve kentleşmeler ile bulmuştur. Büyüyen nüfus ve kentleşmeyi destekleyen binaların yapısal özellikleri, ısınma ve aydınlanmayı sağlayan materyaller ise ağaç kökenli olup yangın konusunda sıklığı oluşturabilecek bir alt yapıyı desteklemektedir.

Tarihsel gelişim içerisinde dünyada İngiltere'nin başı çektiği 'Büyük Londra Yangını' olayının yaşanmasından sonra 1680 senesinde itfaiye teşkilatının kurulmasını İngiltere'nin komşu ülkeleri takip etmiş; Avrupa'da da başı itfaiye teşkilatını 1685 yılında kurmasıyla Avusturya çekmiştir. Fransa ise 1714 yılında Paris'te kurduğu itfaiye birliğiyle tarihsel sürece dâhil olmuştur. (http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/708a03801e87e0e_ek.pdf?dergi=Cagdas%20Yerel%20Yonetimler%20Dergisi).

3.2 İstanbul'un Fethiyle Osmanlı'da İtfaiye

Osmanlı'da yangınla mücadeleyi gerektiren dönem İstanbul'un fethiyle başlamıştır. Bunun sebebi İstanbul'un sahip olduğu mimarî yapı, nüfus ve fiziksel imkânların (çarşılar, meydanlar, okullar, hastaneler) olası yangın faaliyetlerinin artması ve Osmanlı'nın sık sık yangın tehdidini yaşamasıdır.

Osmanlı'da geleneksel şehir yönetimi bir takım hizmetleri aktif olarak yerine getirecek güce sahip değildir. Örneğin; su, kanalizasyon gibi vakıflar tarafından

yönetilip bakıldığı gibi, temizlik ve itfaiye hizmetleri de bazı gruplar ve halk tarafından yerine getirilirdi (Ortaylı, 2008).

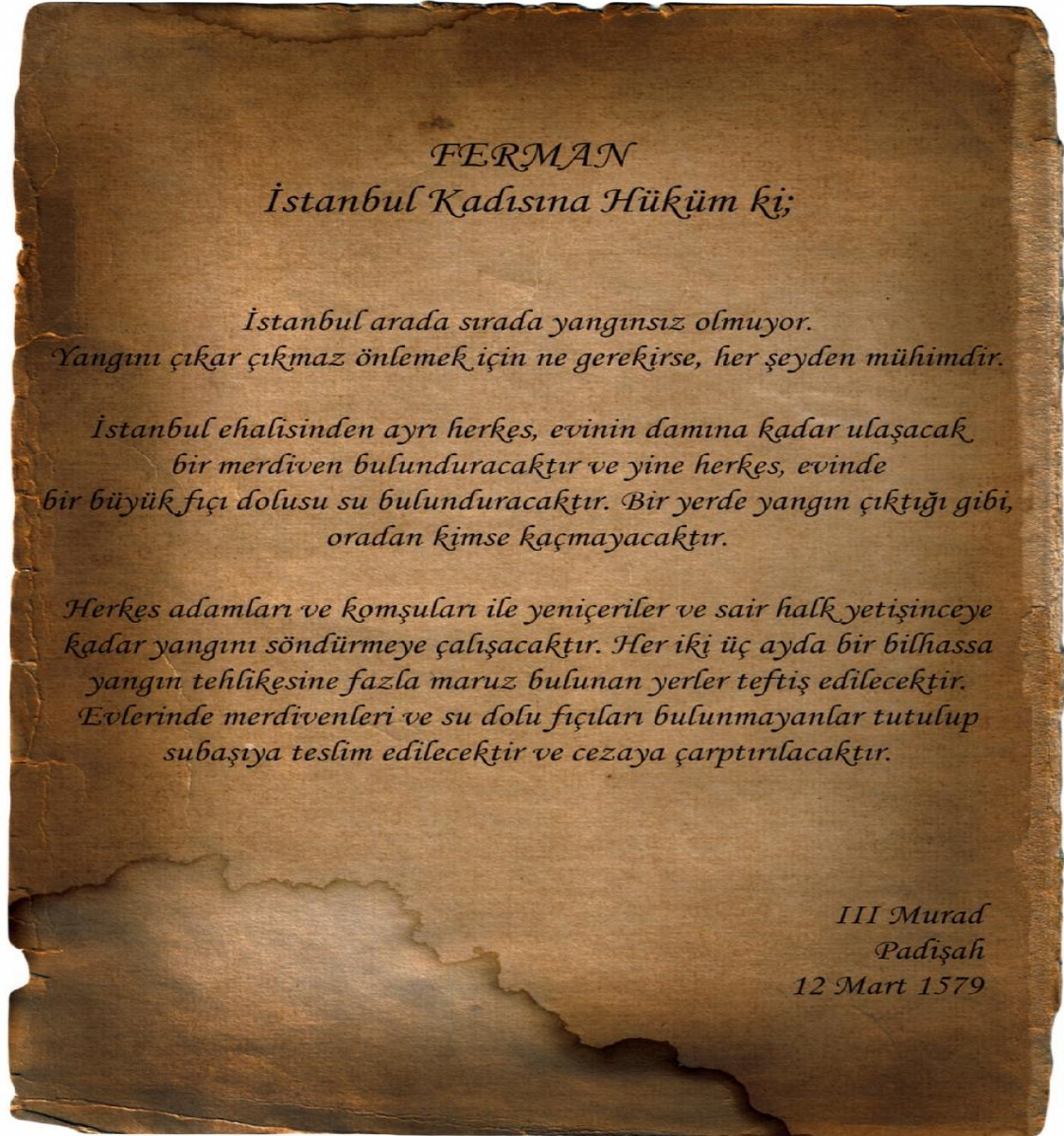
Çıkan büyük yangınlarda nice sanat eseri yapılar yanmakla kalmamış, konaklarda ve saraylarda oluşan tahribatlar ciddi bir millî servetin kaybına sebep olmuştur. Aynı zamanda elyazması eserlerin tahribatına ve yok olmasına sebep olmuştur. Bu büyük kayıplara karşı ilk teşkilat 18.yy'ın ortalarına doğru, Lale Devri'nde, Damat İbrahim Paşa tarafından Yeniçeri Askeri Ocağı'na bağlı bir 'Yangın Tulumbacıları Ocağı' kurulmuştur. Bu teşkilatın kurulmasına kadar yangın tulumbası bilinmeden 270 yıl geçmiştir. Bu süreçte yangınlar fıçılar içinde bulundurulan veya civardaki kuyulardan kova kova alınan sularla elle dökülerek söndürülmeye çalışılmıştır. Bu 270 yıl içerisinde hicrî 13 Muharrem 987 (miladî 12 Mart 1579) tarihli bir fermanla yangınlara karşı alınan tedbirler açıklanmıştır. Fermanın kapsamında ise yangınlara karşı ilk olarak şehir halkı sorumlu tutulmuştur aynı zamanda denetleme mekanizmasına da yer verilmişti (Ergin, 1995).

Şehir yönetiminin kural ve müeyyideleri yazılı-yazısız çeşitli kaynaklar (fermanlar gibi) ile önemli bir ölçüde, örf adet ve teamülle dayanır (Ortaylı, 2008).

İlk itfaiye teşkilatının kurulmasından önce İstanbul'daki yangınların söndürülmesinden tüm umera sınıfı sorumluydu. Yangın sırasında tüm devlet görevlileri işlerini bırakıp yangın yerine gidiyorlardı. Büyük yangınların söndürülmesinde padişahlar ve sadrazamlar dahi çalışıyordu. Yangının söndürülmesinde yararlılığı olan kişilere yüksek bahşişlerin dağıtıldığı bu dönemde kullanılan teknoloji de son derece basitti (Karal, 1988).

Yangınlar genellikle Cibali'de başlardı. Birçok yanıcı maddenin gemilere yüklendiği ya da indirildiği iskeleler vardı çünkü Cibali'de. Rüzgârın yönü, yangının yayılacağı semtleri belirlerdi adeta. Unkapanı, Fatih, Aksaray yönünde ya da Kapalıçarşı'yı da yakarak Sultanahmet'e doğru yönelerek ilerleyen yangın, hızlı ve kolay yayılırken, güzelim Osmanlı mahalleleri, alevlerin ardından şehirden silinirdi. Bunun üzerine Padişah III. Murad'ın 12 Mart 1579 tarihli fermanıyla herkes evinde binanın damına kadar uzanabilen birer merdivenle birer büyük fıçı su bulundurmaya mecbur tutulmuş ve bir yangın vukuunda bütün aile efradı, Yeniçerilerle halk yetişinceye kadar el birliği yaparak yangını söndürmeye mecbur edilmiştir. (<http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/ferman.html>)

Şekil 3.1'de İstanbul Kadısına Padişah III. Murad tarafından gönderilen ferman yer almaktadır.

Şekil 3.1: 13 Muharrem 987 tarihli yangına karşı alınan tedbirleri içeren ferman
(<http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/ferman.html>)

3.3 Yeniçeri Yangın Tulumbacıları

Tulumba kelimesi İtalyanca tromba kelimesinin bozulmuş hali olup 1563-67 yılları arasında yazıldığı tahmin edilen Eyyubi'nin "Menakıb-I Sultan Süleyman" isimli eserinde su boşaltmaya yarayan bir alet olarak tanımlanmıştır.

Yeniçeri Yangın Tulumbacıları ocağında yer alan tulumba yangınları söndürmek için Fransalı David (Davud Gerçek Ağa) tarafından yapılmıştır. 120 kg ağırlığında olan tulumba bir Tophane yangınında kullanıldıktan sonra faydalı olduğu ispatlanmıştır.

Damat İbrahim Paşa tarafından Yeniçeri Yangın Tulumbacıları ocağının başına da icadın sahibi olan David 'Ağa' ünvanıyla getirilmiştir. Bu teşkilat 106 yıl hizmet etmiştir. Ancak II. Mahmut zamanında 1826 senesinde Vaka-ı Hayriye olayıyla Yeniçeri Ocağı tamamen kaldırılmış ve bu sebeple Yangın Tulumbacıları teşkilatı da sonlandırılmıştır (Ergin, 1995).

3.4 Mahalle Tulumbacıları

Yeniçeri Yangın Tulumbacıları ocağının kaldırılmasından sonra İstanbul halkı her semte bir yangın tulumbası tedarik ederek mahalle tulumbacılığını başlatmıştır. Mahalle tulumbacılığı günümüzde gelişmiş haliyle gönüllü itfaiyecilik olarak yerini almaktadır.

Tulumbacı ocaklarının ortadan kaldırılmasından sonra çıkan yangınlarla mahalle sakinlerinin etkin müdahale edememesi üzerine 1828 senesinde Tulumbacılar Nizamnamesi yayınlanarak kalıcı adımlar atılmaya başlanmıştır (Sakaoğlu, 1994).

3.5 Yangıncı Taburları

1826 senesiyle bütünüyle kapatılan Yeniçeri Ocağı yerine kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusu içerisinde yangınlara müdahale etmek için "Yangıncı Taburları" oluşturulmuş ve bunlar Serasker Kapısı'nda kurulmuş olup, bu yarı asker yarı sivil, donanımlı, hem asker hem yangıncı olan grupların başına da Yeniçeri Ocağı tulumbacılarından kalma, ancak padişaha karşı isyana ve ayaklanmaya karışmamış, devlete bağlılıkları bozulmamış olan emekli yangıncı subaylar getirilmiştir (Özcan, 1999).

1846 senesinde Zaptiye Müşirliği ve 1855 senesinde de şehremaneti oluşturulduğunda, çıkan yangınları sonlandırma işi sadece askeri birliklere bırakılmayarak o dönemdeki belediye dairelerine ve belediye merkezlerine tulumbalar verilerek semt tulumbacılığı ocakları kurulmuştur (Göktaş, 1994).

3.6 Modern Askeri İtfaiye Sistemi (1874 Nizamnamesi)

Beyoğlu'nda 1870 yılında çıkan büyük bir yangın sonrasında teşkilatlanmaya gidilmesi gerektiğine kanaat edilmiş ve bu doğrultuda yangın nizamnamesi hazırlamak için çalışmalar başlatılmıştır. 1874 senesinde Londra'da İtfaiye alanında eğitim almış Macar Ulusal İtfaiyeler Birliği başkanı ve Budapeşte İtfaiye Alay Kumandanı Kont Odön Szecheny Macaristan ile sağlanan diplomatik anlaşmalar

sonrası, Sultan Abdülaziz kendisini İstanbul'a davet etmiş, o da İstanbul'a gelerek Padişahla birlikte yaptığı görüşme neticesinde bu teklifi kabul ederek karşılık vermiştir. Bundan sonra kendisi Osmanlı Devleti içerisindeki itfaiye hizmetlerini ve kaynaklarını yenileyip güçlendirmesi için itfaiye teşkilatı başkanlığı ile görevlendirilmiştir. Sonrasında 1874 tarihli Nizamname ile İtfaiye Alayı oluşturulmuş ve İstanbul'da tam donanımlı modern 'Askeri İtfaiye' sistemine geçilmiştir. (Tural, 2004).

Odön Szecheny'nin başkanlığında yapılmış düzenlemeler az bir vakit sonrasında yeni ve farklı bir idari yapı meydana getirmiştir. Kont Odön Szecheny ilk aşamada şehir-i İstanbul'u üç ana bölgeye ayırmış ve bu yerleşim alanlarında itfaiye taburları kurdu (Tural, 2004).

Kont'un ayırdığı bölgeler; Pera, Üsküdar ve İstanbul olarak bölünmüştü. Bu taburlar küme merkezli birbirine bağlı koloniler gibi bir araya gelip İstanbul askeri itfaiye alayını oluşturuyorlardı. Alaylar da yine diğer bir kümenin alt kümesini teşkil ediyordu, bu bütünü kapsayan küme ise hassa ordusunun bir kolunu oluşturuyordu. Taburların başında görevli birer binbaşı vardı. Birbirlerine bağlı birlikler bu şekilde idare ve komuta altında görevlerini ifa ediyorlardı. Kont Odön Askeri itfaiye alayının kurulmasından sonra Macaristan'a geri dönmüştü ancak devletin onun bilgisine ihtiyacı vardı çünkü o dönemde Osmanlı bünyesinde itfaiye teşkilatı henüz yeni yeni oluşuyordu. Bu sebepten Sultan Abdulhamit, ikinci bir defa daha kendisini İstanbul'a davet ederek itfaiye ile ilgili alanın boş kalmasını istemediğini belli ediyordu. Sultan, Kont Odön Szecheny'yi feriklik payesiyle taltif ederek onun alay kumandanı olmasını teklif etmişti. Teklifi Kabul eden Kont Szecheny ikinci kez İstanbul'a gelişinde artık bir alay kumandanıydı. Kendisi 1887'de Deniz İtfaiye Teşkilatı'nı kurdu ve bu aşamada taburların sayısını arttırdı. Artan tabur sayısı ile itfaiye teşkilatı içindeki görevli asker veyahur bugünkü adıyla personel kadrosu da genişlemiş oldu. Daha sonraları Padişahların getirdikleri yenilikler ve düzenlemelerle birlikte tabur merkezlerinin yeniden yapılandırılması ihtiyacı duyuldu. Netice olarak dört kışla içerisinde yeni teşkilatlanmalar görülmeye başlandı. Bu kışlalar; Bab-ı Seraskeri, Tersane, Taksim ve Selimiye kışlaları idi (Tural, 2004).

3.7 İkinci Meşrutiyet Sonrası Dönem

1908 yılında ikinci meşrutiyetin ilan edilmesinden sonra devlet yönetiminde büyük ölçüde değişiklikler yapıldı. Bu değişiklik ve düzenlemeler İtfaiye teşkilatını da etkilemiş ve personel sayıları çoğalmış olan teşkilat, içerisindeki birimleri küçültme

yoluna gitmişti. Taburlar daha küçük yapılara dönüştürülmüş ve bunlar müfreze şeklinde yeniden yapılandırılmıştı. Yeni açılan bu müfrezeler; Samatya, Fatih, Yıldız, Arnavutköy, Şişhane, Selamsız, Dolmabahçe, Nuh-kuyusu, Kuzguncuk, Pangaltı Kadıköy, Üsküdar ve Sarıyer karakolları idi. Bu dönemde itfaiye teşkilatı ilk defa makinelerle tanışmış, motorlu tulumba araçları ve nakliye otobüsleri kullanılmaya başlamıştı (Tural, 2004).

Kont Odön 1922 senesindeki vefatına kadar İstanbul İtfaiye Teşkilatı'nda yönetici olarak görevlendirilmiş ve itfaiye teçhizatının yenileştirilip, kuvvetlendirilme ve sayılarının artırılmaları hususunda yoğun emek vermiştir. Kendisi teşkilat yöneticisi olma görevini vefat tarihine kadar aralıksız olarak yerine getirmiştir (Kılıç, 2010).

3.8 Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte 1923 yılında itfaiyeler belediyeler bünyesi içerisinde hizmet vermeye başladılar. 3 Nisan 1930 tarihli Belediye Kanununun çıkarılmasından sonra, 1580 numaralı bu kanun belediyelere 'Yangın olayını sonlandıracak tedbirleri alma' görevini vermiştir.

İtfaiye hizmet ve teşkilatının dayanağı olan 22. Madde'de : "Yangın vukuunu menedecek tedbirleri almak, ateşe karşı ihtiyaç için umuma açık yerlerde imalathane ve fabrikalarda ve her dükkânda bulundurulacak tertibatı ve vesaiti tayin ve ilan ile ihzar ve ifa ettirmek, yangını tarassut, ihbar ve istihbar için lazım gelen tesisat ve teşkilatı yapmak, itfaiye tulumba takımlarını ve tekerlekli itfaiye vesaitini her an ihtiyaca yarar halde bulundurmak, beldeyi tehdit edecek orman yangınlarına karşı kazma, kürek, balta ve saire gibi vesaiti itfaiye bulundurmak, beldenin icap eden mahallerinde itfaiye havuzları, sarnıçları yaptırmak" şeklinde belediyelere görev vermiştir. Gelen bu madde ile birlikte; İl merkezlerindeki tüm belediyeler kendilerine bağlı itfaiye teşkilatları kurmaya ve bunları müdürlükler altında oluşturmaya başladı. İllerin dışında kalan diğer belediyeler de ilerleyen yıllarda kendi kurumsal itfaiye yapılandırmalarını oluşturdular (<http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/tarihce.html>)

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yeni Türk Devleti'ne rengini verecek önemli reformlara geçilmeden önce Ankara Hükümetinin itfaiye teşkilatı ile ilgili düzenlemeler yapması dikkat çekicidir. Yangın söndürme görevinin askeri değil beledi bir hizmet olduğunu düşünen hükümet bununla ilgili düzenlemelerin yapılması için 1923 haziranında İstanbul şehreminiliğini sorumlu tutarak gerekli ödeneği emanet bütçesine göndermiş ve hazırlıkların tamamlanması için de üç aylık bir süre tanımıştır. Dönemin şehremini ve valisi Haydar Bey tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda

Fiat fabrikasından satın alınan araçlarla İstanbul'un değişik semtlerinde beş itfaiye grubu oluşturulmuş ve bugünkü modern İtfaiye Teşkilatının temelleri atılmıştır.

3.9 Daire Başkanlığına Geçiş Dönemi

Zaman içinde İstanbul İtfaiyesinin 1997 yılında Daire Başkanlığına dönüşmesi ile organizasyon yapısı da değişmiş ve Merkez İtfaiye Müdürlüğü, İstanbul Bölgesi İtfaiye Müdürlüğü, Anadolu Bölgesi İtfaiye Müdürlüğü olmak üzere 3 müdürlük oluşmuştur. 1999 yılında Boğaziçi Bölgesi İtfaiye Müdürlüğü ile 2005 yılına kadar hizmet vermiştir. 2005 yılında İstanbul Bölgesi İtfaiye Müdürlüğü ve Boğaziçi Bölgesi İtfaiye Müdürlüğünün birleştirilmesi ile Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü kurulmuştur. 1987 yılında hizmet vermeye başlayan Acil yardım ve can kurtarma müdürlüğünün 2006 yılında İtfaiye Daire Başkanlığına bağlanmasıyla organizasyon yapısı bugünkü halini almıştır. (<http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/tarihce.html>)

1997 senesi Ekim ayında Büyükşehir belediyelerinde ve il merkez belediyelerinde yapısal olarak müdürlük şeklinde görev yapan itfaiye kurumları büyük şehir belediyeleri içerisinde itfaiye daire başkanlıklarına dönüştürüldü. 8 yıl sonra 2005 senesinin Ekim ayında ise İstanbul ve Kocaeli şehirlerinin belediye sınırları belirlendi ve bundan sonra il genelindeki itfaiye kurumlarının tümü Büyükşehir Belediyeleri İtfaiye Daire Başkanlığı adı altında toplandı. Teşkilat yapısı şekillenmeye devam etti.

2006 senesinde Resmi Gazetede yayınlanan 26326 sayılı yönetmelikte İtfaiye Teşkilatının temel görevleri belirtilmiş oldu. Bu görevler şu şekilde tanımlandı; Belediye sınırları dahilinde sorumluluk bölgesinde bulunan her türlü yangınlara, doğal afetlere, trafik kazalarına, su baskınlarına ve can kurtarma olaylarına müdahale etmek, eğitilmesi gerekli veya kendi istekleri ile eğitim talep eden kamu ve özel sektör personeline yangın güvenliği, yangınlara müdahale ve her türlü kurtarma eğitimi vermek, bölgesindeki her türlü topluma açık yapı ve konutları ilgili mevzuata göre denetlemek, ayrıca belediye başkanının verdiği diğer ilgili görevleri yapmak (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061021-6.htm>)

4. İSTANBUL İTFAİYESİ

4.1 İstanbul İtfaiyesi'nde Misyon ve Vizyon

İstanbul itfaiyesi kendisinin müdahale etmesi gerekli görülen her türlü olaya, bugünün şartlarıyla uluslararası standartların uygun gördüğü sürede ulaşmak, olay yerinde etkin ve nitelikli olacak şekilde can kurtarmaya odaklanmış, faydayı maksimum seviyede sağlamak isteyen eğitilmiş, nitelikli ve teçhizat donanımlı tecrübeli itfaiye erleri yetiştirmek amacıyla kurumunun eğitim faaliyetlerini geliştirmiştir. Bu amaçla önce sınava tabii tutulan adaylar sonrasında gelişmiş bir eğitimden geçmektedirler. İtfaiye teşkilat birimlerinin asıl amacı yetiştirdiği bu itfaiyecilerle herhangi bir afet anında oluşabilecek kayıpları, maddi hasarları ve önlenemeyen felaketleri en az düzeye getirmektir. İstanbul İtfaiye Teşkilatı da diğer şehir itfaiye teşkilatları gibi halkının hizmetinde olmayı ve saydığımız amaçları misyon edinmiştir. Vizyonu ise; Afetlerden önce eğitim faaliyetlerini artırıp personelin bilincini ve bilgisini yüksek seviyeye ulaştırmak, yangınları evvelinden önleyebilmek hedefiyle kontrollerini kuvvetlendirmek, afet sonrası ise araçlarını, teçhizatını, teknolojik ekipmanlarını ve personelini sürekli iyileştirerek bir motivasyon sağlamaktır.

4.2 İtfaiyenin Çalışma Sistemi

Dünya üzerindeki (kurumsal yapı olarak bilinen) en eski itfaiye teşkilatlarından olan İstanbul İtfaiyesi, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte resmi kurumsal kimliğine kavuşmuş ve 300 yıllık bu süreç içerisinde şartların getirdiği zorunluluklar haricinde halen gelişmiş ülke itfaiye teşkilatlarıncada en verimli ve geçerli sistem olarak kabul edilen (24 saat mesai 48 saat istirahat) 3'lü vardiya sistemi ile çalışmaktadır.

Bu sistemde bir vardiyadaki personel 24 saat bilfiil göreve hazır şekilde itfaiye istasyonlarında mesaide iken diğer iki vardiya personeli dışarıda istirahat etmektedir. Bu sistemde vardiyaların her birine "posta" denilmekte ve postalar A, B, C veya 1. Posta, 2. posta, 3. Posta olarak isimlendirilmektedir. Nöbet (Posta) değişimleri diğer resmi kurumlardan ve alışılmış mesai başlangıç saatinden farklı bir şekilde her sabah saat 10:00 da olmaktadır.

İtfaiye hizmetlerinin yılın 365 günü ve günün 24 saati kesintisiz sürdürülen hizmetler sınıfına girdiği bilinmektedir. Bu sistemde pazartesi sabah saat 10:00'da göreve gelen personel 24 saat sonra salı günü sabah saat 10:00'da görevi karşılığı olan diğer personele bırakarak toplam 48 saatlik istirahatına başlamakta ve bir daha perşembe günü sabah saat 10:00'da göreve gelmektedir.

İlk bakışta bu sisteme göre personel bir ayda sadece 10 gün çalışıyor 20 gün istirahat ediyor ve az çalışıyormuş gibi gözükse de saat hesabına göre toplamda 240 saat çalışmaktadır. Normal mesai saatlerinde çalışan işçi ve memurların günde 8 saat, haftada 40 saat bir ay toplamında da ortalama 170 saat çalıştıkları düşünüldüğünde itfaiye personeli bu çalışma sisteminde her ay fazladan yaklaşık 70 saat çalışmaktadırlar. Bu nedenle de fazla çalışma karşılığı yasaların öngördüğü kadar "fazla çalışma ücreti" yani "mesai ücreti" almaktadır.

İstanbul ülkemizin turizm, ticaret ve sanayi merkezidir. Doğal güzelliklerinin yanısıra dünyanın güzide şehirlerindedir. 1950'li yıllardan itibaren hızlı göç alması, plansız ve denetimsiz yapılanması sonucu 14 milyona yaklaşan nüfusu ile ardı gelmeyecek problemlere sahip olmuştur.

İtfaiye açısından da dar sokakları, çok kıymetli tarihi ve kültürel eserleri, belli merkezlerde toplanmış yoğun nüfusu, imalat, ticaret ve ikamet iç içe girdiği yapılaşması ile birikmiş sorunları bulunan, ancak ulaşımda yapılan yatırımlarla, depreme dayanıklı yapı üretmek için kentsel dönüşüm çalışmaları ve olaylara etkin müdahale için yatırım yapılan itfaiye araç ve gereçleri, itfaiye istasyonları ve nitelikli itfaiyecilerle sorunların çözümüne katkı sağlanmaktadır.

23.07.2004 tarihli 5216 sayılı kanun ile Büyükşehir sınırlarındaki tüm ilçeler mücavir alan içerisine alınmıştır. Böylece Büyükşehir statüsü kazanmış şehirlerde itfaiye 74 yıl müdürlük olarak hizmet verdikten sonra hizmetlerine 10.10.1997 tarihinden itibaren Daire Başkanlığı altında devam etmektedir.

4.3 İtfaiyenin Yönetim Yapısı

İstanbul İtfaiyesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin genel sekreter yardımcılığına bağlı daire başkanlığı olarak hizmet vermektedir. Daire başkanına Destek Hizmetleri, İstanbul Avrupa ve Anadolu yakaları İtfaiye Müdürlükleri, Acil Yardım ve Can Kurtarma ile AKOM (Afet Koordinasyon Müdürlüğü) bağlıdır. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan resmi rakamları baz alarak yapılan değerlendirme sonucu İstanbul şehri sınırlarında 100 bin kişi için düşen itfaiye elemanı sayısı 2004

senesinde kısmen 16 kişi iken bu rakam 2015 senesinin rakamlarına göre 30 kişiye varmıştır.

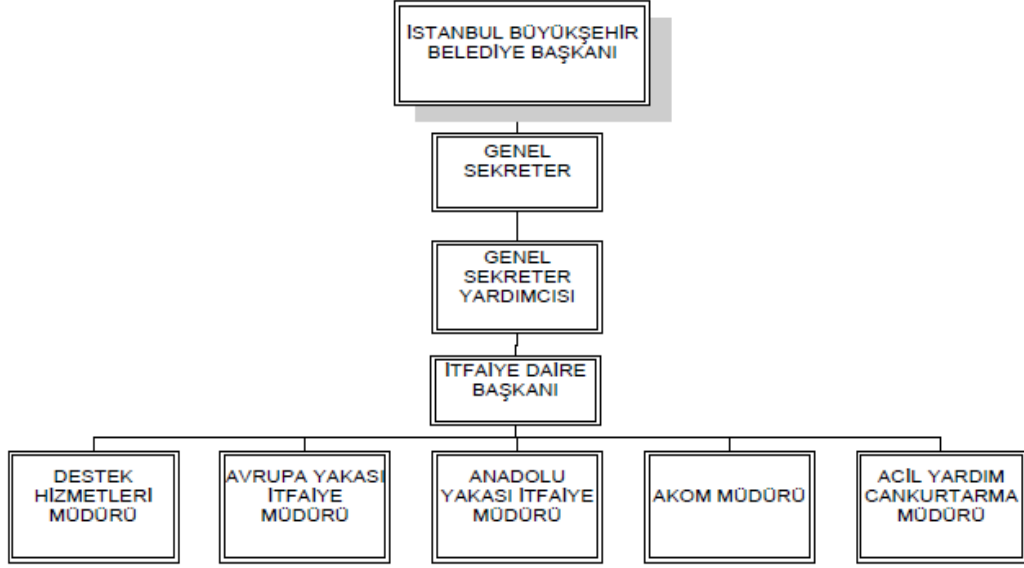
İstanbul İtfaiye Kurumu, şehrin şahsına münhasır yapısından, kalabalığından ve coğrafi konumundan dolayı iki yakada çok geniş bir alanda çalışmalarını sürdürmektedir. Mevcut personel, bina ve araç sayısı bir çok il belediyesinin veya itfaiye genel müdürlüklerinin personel, araç ve bina sayısından oldukça fazla olmasına rağmen, yürürlükte olan yasalar sebebiyle zorunlu olarak Daire Başkanlığı biçiminde yapılanmıştır. 2006 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı kanun ile İstanbul Belediyesi mücavir alan sınırları, doğuda Kocaeli'nin Gebze ilçesinin batısı sınırından başlamakta; batıda ise Tekirdağ ilinin doğu sunurunda sona ermektedir. Bu iki nokta arası alan yaklaşık 160 km'dir.

Yaklaşık 15 milyon insanın yaşadığı bu alan içerisinde 2015 Ağustos verilerine göre 92 istasyon, 21 gönüllü itfaiyeci istasyonu, 4203 çalışan, 474 gönüllü itfaiye personeli, 761 araç ve 43 ambulans mevcuttur. İtfaiye kurumu için personeli, sevk, organize, kontrol ve idare etmek için ciddi bir organizasyon yapısı gerektiği inkar edilemez bir gerçektir. Bu nedenle İstanbul İtfaiyesi fiziki anlamda iki (Avrupa Yakası, Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü), idari anlamda da beş (Avrupa Yakası, Anadolu Yakası, Destek Hizmetleri, Acil Yardım ve AKOM Müdürlüğü) bölünmüştür. Ayrıca bu müdürlüklere bağlı bölge müdür yardımcılıkları, bu müdür yardımcılıklarına bağlı bölge grup amirlikleri ve bu amirliklere bağlı müfreze amirlikleri olarak isimlendirilen en fazla 3 araç ve 6-14 personelin olduğu küçük itfaiye istasyonları (müfrezeler) bulunmaktadır.

Bu sayılardan da anlaşılacağı üzere amirlik düzeyindeki bir itfaiye istasyonundaki personel, bina ve araç sayısı birçok ilçe hatta Anadolu'daki bazı il belediyelerinin itfaiye teşkilatlarındaki tüm personel, araç ve bina sayısından bile fazladır. Buna rağmen mevcut itfaiye istasyonu, araç ve personel sayısının dünya standartlarının çok altında olduğu, merkeziyetçi yönetim anlayışının hazırladığı bu konudaki yasaların uygulamada İstanbul'da sıkıntılara sebep olduğu net olarak görülmektedir.

4.4 İstanbul İtfaiyesi Organizasyon Şeması

İtfaiye Teşkilatları belediyeler bünyesinde Şekil 4.1'de görüldüğü gibi sırası ile Belediye Başkanı, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, İtfaiye Daire Başkanı ve ilgili müdürlüklerden oluşmaktadır.

Şekil 4.1 : İtfaiye Teşkilatı Organizasyon Şeması (Erdoğan ve Sekmen, 2008)

4.4.1 İtfaiye daire başkanının görevleri

İtfaiye Daire Başkanının Görevlerini şöyle sıralayabiliriz (<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/ItfaiyeDB/Pages/AnaSayfa.aspx#.V3QG39KLRdg>);

- İtfaiye hizmetleriyle ilgili vakıf ve derneklerle işbirliğine koordinasyonu sağlayarak İstanbul'un yangın güvenliğini artırıcı tedbirler almak
- İtfaiye Daire Başkanlığının kısa, orta ve uzun vadeli planlarını yapmak mevcut planları geliştirmek
- İtfaiye araçlarının giremediği sokaklara girebilmesi için gerekli çalışmalar yapmak, önlemlerin alınması için teklifte bulunmak
- İtfaiye Daire Başkanlığının yıllık bütçesinin hazırlanmasında özellikle araç ve ana malzemelerin alınması, bina ve tesislerin inşası hususunda hazırlanan kısa, uzun ve orta vadeli planlara uygun direktiflerini vermek
- İstanbul'un nüfus artışı ve yayılma alanlarının genişlemesini dikkate alarak itfaiye hizmetlerinin gerektirdiği itfaiye araçları ve personel tedariki ile yeni grup ve müfreze binalarının yapımı için gerekli çalışmaları başlatmak
- Personel arasında birlik ve beraberliği sağlamak,
- İtfaiyecilik eğitimi ve teşkilatlanması hususunda araştırmalar yapmak
- İtfaiye Daire Başkanlığına gönderilen her türlü projelerin kontrol ve denetiminin yapılmasını sağlamak
- Müdürlükler arası koordinasyonu sağlamak

- Yurtiçi ve yurtdışı itfaiye teşkilatları ile irtibatı sağlayarak bilgi transferi yapmak
- İtfaiye araç, gereç ve haberleşme malzemelerinin her zaman göreve hazır olmasını sağlayacak tedbirler almak
- Yangın istatistiklerinin hazırlanmasını sağlamak, çıkacak sonuçlara göre halkın bilinçlenmesi için tedbirler almak.
- İtfaiyeciliğin temel sorunları hususunda üst düzeyde temaslarda bulunmak.
- İstanbul'da mevcut Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ait itfaiye teşkilatları ile yangına müdahale şekli ve koordinasyonu hususunda yazılı protokoller yapmak.
- İstanbul Büyükşehir İtfaiyesinin sorumluluk sahası dışındaki bölgelere müdahale ve muaveneti yazılı hale getirmek.
- İtfaiye Daire Başkanlığının yönetim prensiplerini belirlemek, yazılı hale getirmek.
- Personel sicil işlemlerini düzenlemek.
- Her ast görevdeki personelin bir üst görevdeki personel yerine yetiştirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak.
- Basın ve halkla ilişkilerin düzenlenmesini sağlamak.
- Basın yoluyla itfaiye önlem tedbirlerinin alınması için gerekli girişimlerde bulunmak.
- Arşiv hizmetlerinin en üst düzeyde, yeni teknolojiye uygun şekilde yapılmasını temin etmek.

4.4.2 Avrupa yakası itfaiye müdürlüğünün görevleri

Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü ve bu müdürlüğe bağlı amirliklerin görevleri şöyledir (Koçan, 2013) ;

Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğünün görevleri Şekil 4.2' de verilen Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü Organizasyon Şemasında belirtilen müdürlüklerini idare etmek ve koordinasyonlarını sağlamaktır. Altında bulunan bu müdürlüklerinin kontrol işlemi de yine Avrupa Yakası İtfaiye Müdürü tarafından yapılmaktadır.

3.478 km² 'lik bir alanda yaklaşık 8.1 milyon nüfuslu 25 ilçe ve bunlara bağlı köylere itfaiye hizmeti vermektedir. Avrupa yakası itfaiye müdürlüğü, Avrupa yakasında meydana gelen itfai olaylara müdahale ve stratejik plana göre yeni itfaiye istasyonlarını kurma işlerini yürütür.

Şekil 4.2. Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü Organizasyon Şeması

(<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR /Kurumsal/ Birimler/AvrupaYakasiItfaiyeMd/Pages/AnaSayfa.aspx>)

İtfaiye bölge grup amirliği: Müdahale planlarını hazırlayarak araç gereç ve ekipmanını sürekli hazır tutma ve itfai olaylara müdahale görevlerini yerine getirir. Bağlı bölge müfreze amirliklerinin kontrol ve komutası da bu birime aittir

İtfaiye bölge müfreze amirliği: Bağlı olduğu itfaiye bölge grup amirliği komutasında sorumluluk alanında meydana gelen her türlü itfai olaya müdahale etmekten sorumludur.

Personel, ayniyat ve yazı işleri amirliği: Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü'nün personel özlük işlemleri, arşiv ve yazı işlerini yürütür. Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü'nün ihtiyaç duyduğu demirbaş ve sarf malzemelerinin İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü ambar ve ayniyat amirliğinden temini dağıtılması ve takibi işlerini yürütür.

4.4.3 Anadolu yakası itfaiye müdürlüğünün görevleri

Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü ve bu müdürlüğe bağlı amirliklerin görevleri şöyledir (Koçan, 2013) ;

Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğünün görevleri Şekil 4.3' de verilen Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü Organizasyon Şemasında belirtilen müdürlüklerini idare etmek ve koordinasyonlarını sağlamaktır. Altında bulunan bu müdürlüklerinin kontrol işlemi de yine Anadolu Yakası İtfaiye Müdürü tarafından yapılmaktadır.

1.864 km² 'lik bir alanda,4.891.309 nüfuslu,14 ilçe ve bunlara bağlı köylere hizmet vermektedir. Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü, Anadolu yakasında meydana gelen itfai olaylara müdahale ve stratejik plana göre yeni itfaiye istasyonlarını kurma işlerini yürütür.

Şekil 4.3. Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü Organizasyon Şeması

(<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/AnadolultfaiyeMd/Pages/AnaSayfa.aspx>)

İtfaiye bölge grup amirliği: Müdahale planlarını hazırlayarak araç gereç ve ekipmanını sürekli hazır tutma ve itfai olaylara müdahale görevlerini yerine getirir. Bağlı bölge müfreze amirliklerinin kontrol ve komutası da bu birime aittir.

İtfaiye bölge müfreze amirliği: Bağlı olduğu itfaiye bölge grup amirliği komutasında sorumluluk alanında meydana gelen her türlü itfai olaya müdahale etmekten sorumludur.

Personel, ayniyat ve yazı işleri amirliği: Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü'nün personel özlük işlemleri, arşiv ve yazı işlerini yürütür. Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü'nün ihtiyaç duyduğu demirbaş ve sarf malzemelerinin itfaiye destek hizmetleri müdürlüğü ambar ve ayniyat amirliğinden temini dağıtılması ve takibi işlerini yürütür.

İnşaat emlak amirliği: Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü'ne bağlı mevcut binaların bakım ve onarımı, yeni itfaiye istasyonları için arsa temini ve yeni itfaiye istasyonlarının inşaatının takibi işlerini yürütür.

4.4.4 İtfaiye destek hizmetleri müdürlüğü'nün görevleri

İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün görevleri ve bu müdürlüğü bağlı amirliklerin görevleri şöyledir (Koçan, 2013) ;

Yangın önlem, hizmet içi ve sanayici eğitimi, halkla ilişkiler, istatistik, haberleşme (İtfaiye komuta merkezi), satın alma, bakım-onarım ve araştırma, planlama ve koordinasyon ve bilgi teknolojileri araştırma hizmetlerini yürütmektedir. İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü 1 tanesi idari müdür yardımcılığı olmak üzere 5 tane müdür yardımcılığının komuta edilme işlerinden sorumludur. Şekil 4.4' de İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü Organizasyon Şeması gösterilmektedir.

İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü altındaki bu birimlerin kontrol ve idaresinden sorumludur.

Zabıta amirliği: İşyeri açma ve çalışma ruhsatı esnasında işletme binalarını ve tesisleri yangın güvenliği açısından inceleyerek hazırladığı görüşü gereği için ilgili kuruma iletir.

Teknik büro amirliği: Anadolu ve Avrupa yakasında şeflik düzeyine 2 büroya sahip olup il genelinde yapılan bina ve iskân projelerini itfaiye açısından inceler ve inşası tamamlanan binaları, iskân safhasında yerinde kontrol eder.

Bakım onarım amirliği: İtfaiye Daire Başkanlığının envanterinde bulunan her türlü araç gereç ve ekipman ile hizmet binalarının 1. kademe bakım onarımlarını yapmaktan ve 2. kademe bakım ve onarımlarının yaptırılması ve takibi işlerini yürütür.

İtfaiye eğitim merkezi: İstanbul itfaiyesinin temel ve geliştirme eğitimlerinin planlanması ve uygulanması işlerini yürütür. Kamu kurum ve kuruluşlara, gönüllülere, eğitim kurumlarına sanayi kuruluşlarına, eğitim almak için müracaat eden ulusal ve uluslararası itfaiyecilere eğitimler planlar ve verir.

Araştırma, planlama ve koordinasyon amirliği: İtfaiye Daire Başkanlığın tüm hizmet alanları ile ilgili araştırma, geliştirme, planlama ve koordinasyon işlerini yürütür.

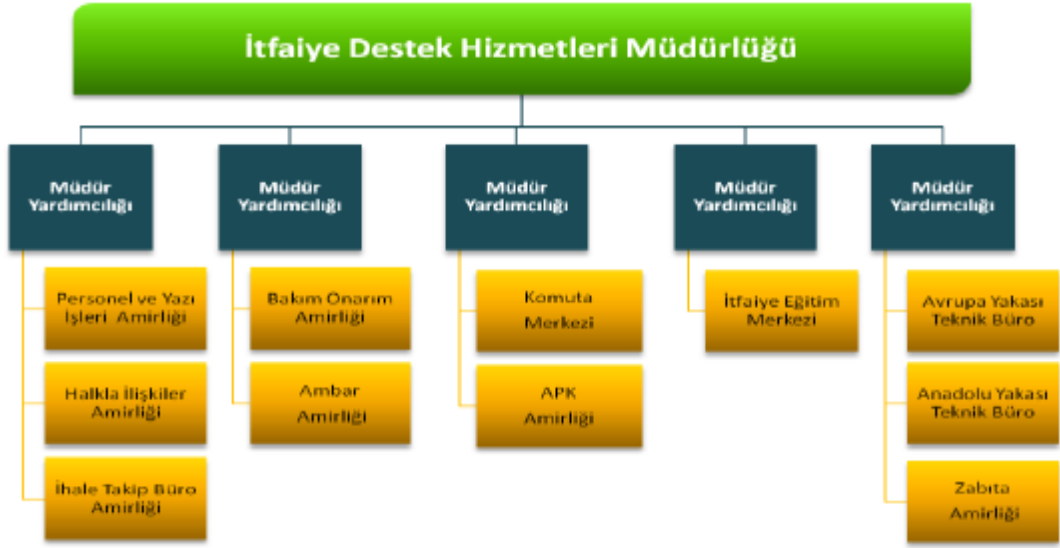
İtfaiye komuta merkezi amirliği: İtfai olay ihbarını değerlendirerek ilgili ekip, araç ve ekipmanların olay yerine sevki ve ayrıca itfaiye ekiplerinin birlikte çalışması gereken dış birimlerle (AKOM, Emniyet, İl Afet Yönetim Merkezi, İBB Yol Bakım Onarım Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü, İDO, Ulaşım A.Ş, İGDAŞ, İSKİ, Hızır Acil, Elektrik Dağıtım Şirketi vb.) iletişim ve koordinasyonu işlerini yürütür.

Personel ve yazı işleri amirliği: İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğünün personel özlük işlemleri, arşiv ve yazı işlerini yürütür.

Halkla ilişkiler amirliği: İtfaiye Daire Başkanlığı halkla ilişkiler ve sosyal etkinlikler düzenlenmesi işlerini yürütür.

Ambar ve ayniyat amirliği: İtfaiye Daire Başkanlığının demirbaş ve sarf malzemelerinin temini dağıtılması ve ayniyat işlemlerini takibi işlerini yürütür.

İhale takip büro amirliği: İtfaiye Daire Başkanlığının ihtiyacı olan malzemelerin alımı ve ihale takip sürecini yürütür.

Şekil 4.4. İtfaiye Destek Hizmetleri Müdürlüğü organizasyon şeması

(<http://www.ibb.gov.tr/t-TR/kurumsal/Birimler/İtfaiyeDestekMd/Pages/AnaSayfa.aspx>)

4.4.5 Acil yardım ve can kurtarma müdürlüğü

Medikal ve trafik kazaları, sağlık tedbirleri, yaralanmalar, intihar, yangın, ulusal ve uluslararası spor aktivelerinde, metrobüste sağlık hizmetleri, kimsesizlere sağlık hizmetleri, İstanbul plajlarında, izci kamplarında, kent ormanlarında sağlık çadırı ve poliklinik hizmetleri, hasta nakil faaliyetleri, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri, ilkyardım eğitimi, sağlık çadırı ve poliklinik hizmetleri hizmetlerini yürütmektedir. (Koçan, 2013).

Şekil 4.5. İtfaiye Acil Yardım ve Cankurtarma Müdürlüğü organizasyon şeması

([http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/ Kurumsal/ Birimler/AcilYrdCanKurtarmaMd/Pages/AnaSayfa.aspx](http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/AcilYrdCanKurtarmaMd/Pages/AnaSayfa.aspx))

Acil Yardım ve Can Kurtarma Müdürlüğünün Görevleri şöyledir (Kırmiç, 2011) ;

Halk sağlığını korumak ve halk sağlığını tehdit eden durumlarda gerekli tedbirleri almak, her türlü doğal afet, yangın, göçük, infilak, kaza ve yaralanmalarda ilk tıbbi yardım hizmetlerini yapmak,

Gerektiğinde uygun ve en yakın sağlık kuruluşuna nakletmek,

Ani tezahür eden hastalık durumlarında kent halkına en kısa sürede en etkin ilk tıbbi yardım hizmetini sunmak, gerektiğinde uygun ve en yakın sağlık kuruluşuna nakletmek,

Kongre, miting, sportif faaliyetler gibi toplumsal olaylarda sağlık sorunlarının çıkmaması için gerekli tedbirleri almak ve gerektiğinde ilk tıbbi yardım hizmetini sunmak,

Sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamayan kent halkına bu hizmeti mobil ünitelerle en etkin bir şekilde sunmak,

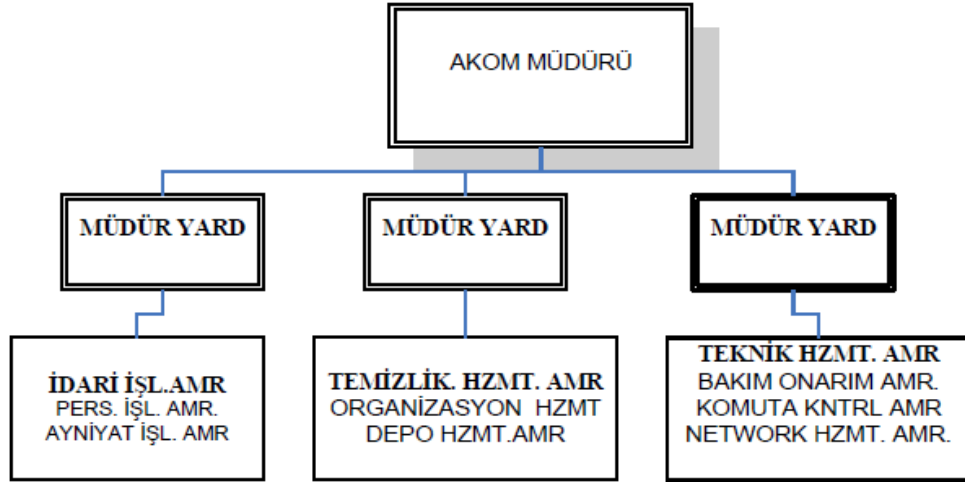
Gerekliyse o bölgelere sabit üniteleri kurmak ve sağlık konularında kent halkını bilinçlendirmek amacıyla eğitim vermek.

4.4.6 Afet koordinasyon müdürlüğünün görevleri

Her türlü doğal afetin öncesinden bitimine kadar geçen sürede, afetin en az zararlar atlatılmasını sağlamak amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Görevleri şunlardır (Kırmiç, 2011)

- İBB Başkanı ve İl Kriz Merkezinden gelecek emirler doğrultusunda Büyükşehir Belediyesinin üzerine düşen görevlerini koordine etmek
- Belediyenin ilgili birimlerince arama kurtarma ekiplerinin kurulması, eğitimlerinin yaptırılması, göreve hazır halde tutulmasını sağlamak
- Dünyada, Türkiye’de ve Marmara’da sismik aktivite bilgilerinin sürekli takip edilerek haftalık, yıllık raporlar hazırlamak.
- İstanbul’u meteoroloji bölgelerine ayırarak yağış bilgilerini sayısal ortama aktarmak, grafiklerini hazırlamak ve belediyenin ilgili birimlerine bildirmek.

Afet Koordinasyon Müdürlüğü Organizasyon Şeması Şekil 4.6’da gösterilmektedir.

Şekil 4.6. Afet Koordinasyon Müdürlüğü Organizasyon Şeması(Erdoğan ve Sekmen, 2008)

4.5 İstanbul İtfaiyesine ait genel bilgiler

İtfaiye hizmetlerinin sunumu, hizmetten faydalananların yaşam hakkı ile doğrudan ilgili olduğu için bu hizmetlerin etkinliği, vatandaş ve devlet arasındaki ilişkiyi de etkilemektedir. Hızlı ve etkin bir şekilde sağlanan itfaiye hizmetleri vatandaşların devlete olan güven ve bağlılığını artırırken, bu hizmetlerin sunumunda yaşanan aksaklıklar devlete olan güvenin ve devlet otoritesinin sorgulanmasına neden olmaktadır (Ekşi, 2010).

İstanbul İtfaiye Teşkilatı; Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü ve Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü olarak ikiye bölünmüştür. İstanbul şehrinin jeolojik yapısı düşünüldüğünde bu olması zorunlu bir bölünmedir.

Belediyeler, kendilerine bağlı kalan sınırlar içerisinde nasıl itfaiye hizmeti vereceğini ve bu hizmetler için ne gibi faaliyetler yürütüleceğini, hangi bölgelere istasyonlar kurulması gerektiğinin analizini yaparak bu bağlamda istasyon, araç-gereç ve personel dengesini sağlamakla görevlidir.

4.5.1 İstasyonlar

İtfaiye hizmetinin sunumunda dikkat edilmesi gereken önemli konulardan biri de itfaiye merkezleri ve istasyonları için uygun “yer seçimi”dir. Yer seçimi iki açıdan önemlidir. Birincisi; itfaiye hizmetine ihtiyaç duyan kişilere hızlı ulaşılması hayati nitelik taşıdığından itfaiye istasyonlarının acil durumlara en etkin ulaşabilecek bir şekilde konumlandırılması gerekir. Özellikle çok sayıda itfaiye istasyonunun bulunduğu büyük yerleşim yerlerinde itfaiye birimleri, müdahale edilen vaka sayısı, nüfus yoğunluğu ve ulaşım süresi gibi faktörler göz önünde bulundurularak belirlenmelidir (Aktaş vd., 2009; Çatay, 2011).

Uygun yer seçiminin diğer önemi ise özellikle büyük ölçekli afetlerde itfaiye teşkilatının kendisinden beklenen hizmeti sunabilmesi için öncelikle hayatta kalması gerekliliğidir. (İlki, Görmez ve Demir, 2008). Bu nedenle yer seçimi yapılırken itfaiye birimlerinin meydana gelebilecek afetlerden etkilenme riski göz önünde bulundurulmalıdır.

İtfaiye istasyonlarının yer seçiminde dikkat edilecek hususlar;

İstasyon yeri itfaiye araçlarının çıkışını yavaşlatmayacak ve yokuş olmayacak şekilde olmalıdır.

Mümkünse çift şeritli bölünmüş yollarla bağlantılı çıkış yapılmalıdır.

Araçların uygun manevra yapabileceği genişlikte alana sahip olmalıdır.

İtfaiyecilerin fiziki ihtiyaçlarının kolayca sağlanabileceği bölgeler seçilmelidir.

Yerleşim yerleriyle iç içe konumlandırılmalıdır.

Bölgenin imar planı ve gelişim durumu göz önüne alınmalıdır.

Kurulacak istasyonların birbirine olan uzaklıkları acil durum müdahalesine elverişli şekilde hesaplanarak seçilmelidir.

Personelin ikameti çalıştığı istasyonun bulunduğu semt içerisinde olmalıdır.

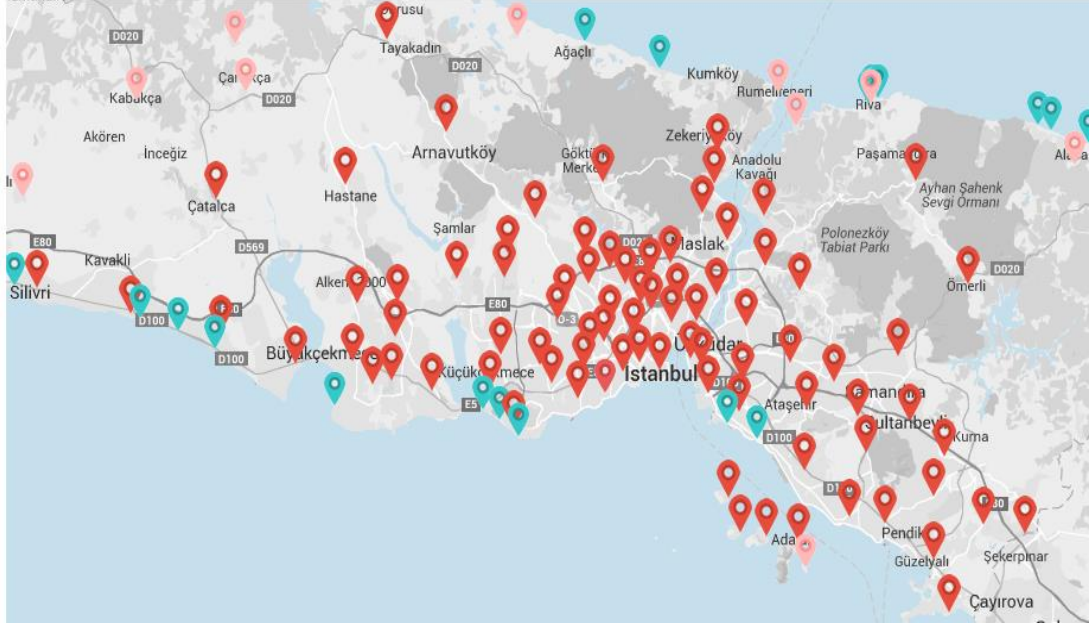
İnşa edilen itfaiye istasyonlarının doğal afetlere karşı korunumlu ve dayanıklı şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu maddeler istasyonların yangın müdahalelerindeki önemini göstermektedir.

İstanbul İtfaiyesine bağlı 2016 yılı itibariyle 32 Grup, 60 Müfreze ve 25 Gönüllü olmak üzere toplam 117 itfaiye istasyonu bulunmaktadır.

İstasyonların İstanbul'a dağılımını gösteren harita Şekil 4.7.'de yer almaktadır.

İstasyonlarımız

Şekil 4.7. İstanbul İtfaiyesi İstasyonları

(http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

Çizelge 4.1' de İstanbul İtfaiyesi bünyesinde yer alan istasyon sayısının yıllara göre değişimini ve oransal farkı bilgileri yer almaktadır.

Çizelge 4.1: İstanbul İtfaiyesi İstasyon Sayısı

Yıl	İtfaiye İstasyonları(Sayı)				
	Grup	Mit freze	Gömüllü	Toplam	
2011	30	52	2	84	
2012	30	56	9	95	
2013	32	55	21	108	
2014	32	60	21	113	
2015	32	60	25	117	
2015 Ocak-Nisan	32	60	21	113	
2016 Ocak-Nisan	32	60	25	117	
Sayısal Değişim	Ocak-Nisan 2015 Ocak-Nisan 2016	0	0	4↑	4↑
	2011 Yılı 2015 Yılı	2↑	8↑	23↑	33↑
Oransal Değişim	Ocak-Nisan 2015 Ocak-Nisan 2016	0,0%	0%	19%↑	3,5%↑
	2011 Yılı 2015 Yılı	6,7%↑	15,4%↑	1150%↑	39,3%↑

Kaynak: (http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

2013 tarihli Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; Avrupa Yakası İtfaiye Müdürlüğü, 3.478 km² 'lik bir alana sahip, 9.162.919 milyon nüfusa, 25 ilçeye ve bu ilçelerin sınırları dahilindeki köylerden sorumludur. Ayrıca, Avrupa yakasında vukuu eden itfai olay sayılabilecek her olaya müdahale etme ve yeni itfaiye istasyonları oluşturma işlerinden sorumludur.

Yine 2013 tarihli Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; Anadolu Yakası İtfaiye Müdürlüğü, 1.864 km² 'lik bir Alana sahip, 4.997.548 nüfusa, 14 ilçeye ve bu ilçelere bağlı köyler itfaiye hizmeti vermektedir. Anadolu yakasında vukuu eden itfai olay sayılabilecek her olaya müdahale etme ve yeni itfaiye istasyonları oluşturma işlerinden sorumludur. Her iki yakanın toplam 936 mahallesi vardır.

4.5.2 Araçlar

İtfaiye araçları kara, yeraltı tren tüneli, deniz, hava yangın söndürme araçları, kara, deniz, hava arama kurtarma araçları, çok maksatlı yüksekte müdahale araçları, özel donanımlı araçlar ve yardımcı araçlardan oluşur.

İstanbul İtfaiyesinde bulunan araçlar şunlardır;

Dumansavar; Ortamda tehlike oluşturacak dumanı bertaraf eden araçtır.

Mobil Haberleşme Aracı; Telefon haberleşmesini kesintisiz şekilde sağlayacak teknolojiyi bünyesinde bulunduran araçtır.

Su İkmal Aracı; Yangın olaylarında ihtiyaç duyulan suyu taşımada kullanılır.

Kararay; Hem karada hem de raylı sistemlerde yol alabilen araçlardır.

Helikopter; Olay yerine havadan müdahale eden hava aracıdır.

Ambulans; İlk yardım müdahaleleri için kullanılan araçtır.

Çok Fonksiyonlu Robotik Müdahale Aracı; Koca Yusuf olarak da bilinen bünyesinde güçlü bir vinç bulunduran, ağır yüklerin kaldırılmasında etkili olan araçtır.

Temiz Hava Tüp Dolum Aracı; Üzerindeki kompresor ile boşalan tüpleri olay yerinde doldurmaya yarayan araçtır.

Yüksek Sistemli Hortum Aracı; Araç şasesine sabit bağlanmış uzunca hortumu olan araçtır.

Su Köpük Kuleleri; Yangın olaylarında su veya köpüğün uzak mesafeden etkili şekilde işlenmesi için kullanılan araçtır.

Tehlikeli Madde Müdahale Aracı; Hazmat da denilen genellikle kimyasal olaylara müdahalede kullanılan araçtır.

Vinçli Kamyonlar; Ağır tonajlı yüklerin kaldırılması amacıyla kullanılan araçlardır.

6x6x6 Afet Müdahale ve Yangın Söndürme Aracı; Zorlu koşullarda, yüksek debili sulara, eğimli arazilerde ilerleme gücüne sahip araçtır.

İlk Müdahale Aracı; Başlangıç yangınlarına, trafik kazalarına müdahale için kullanılan araçtır.

Orman Araçları; Arazi yapısı bozuk olan bölgelerde, orman yangınlarında kullanılır.

İmdat Klavuz Araçları; İtfai olaylarda klavuz olarak takımın önünde gider.

Merdiven Araçları; Yüksek mesafedeki tehlike bölgelerine müdahalelerde kullanılan araçtır.

Daralan İtfaiye Aracı; Kısa dönüş, yüksek manevra kabiliyetine sahip araçtır.

Çizelge 4.2. İstanbul İtfaiyesi Araçları (Sayı)

Yıl	İtfaiye Araçları (Sayı)								Toplam
	Söndürme ve/veya Kurtarma	Merdiven Araçları	Su İkmal	Tehlikeli Maddelere Müdahale	Çok Fonksiyonlu Robotik Müdahale	Destek	Ambulans		
2011	242	51	87	2	13	185	32	612	
2012	220	51	86	2	13	176	30	578	
2013	220	51	110	2	13	230	34	660	
2014	232	65	130	2	13	274	33	749	
2015	248	65	136	2	13	249	34	747	
2015 Ocak-Nisan	243	65	128	2	13	255	38	744	
2016 Ocak-Nisan	250	65	136	2	13	257	39	762	
Sayısal Değişim	Ocak-Nisan 2015 Ocak-Nisan 2016	7↑	0	8↑	0	0	0	1↑	18↑
	2011 Yılı 2015 Yılı	6↑	14↑	49↑	0	0	64↑	2↑	135↑
Oransal Değişim	Ocak-Nisan 2015 Ocak-Nisan 2016	2,9%↑	0,0%	6,3%↑	0,0%	0,0%	0,8%	2,6%↑	2,4%↑
	2011 Yılı 2015 Yılı	2,5%↑	27,5%↑	56,3%↑	0,0%	0,0%	34,6%↑	6,3%↑	22,1%↑

Not: 2005 yılından itibaren İstanbul plajlarında vermeye başlanan Plajlarda Cankurtaran hizmetinde bu yıl 32 jet-ski, 13 atv aracı, 7 Zodyak bot,182 adet Gözetleme Kulesi ile 15 Mayıs -30 Eylül tarihleri arasında hizmet vermiştir.

Kaynak: (http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

4.5.3 Personel

İtfaiyeci, işletmenin genel çalışma prensipleri doğrultusunda, araç, gereç ve ekipmanları etkin bir şekilde kullanarak, işçi sağlığı, iş güvenliği ve çevre koruma düzenlemelerine ve mesleğin verimlilik ve kalite gerekliliklerine uygun olarak, aşağıdaki görev ve işlemleri yerine getirir.

İtfaiye personelleri ve görevleri şöyledir (Kırmiç, 2011);

- İtfaiye Erinin Görevleri

İtfaiye Eri; yangın söndürme, arama-kurtarma ve her türlü itfaiye çalışmalarını yerine getirir. İtfaiye hizmet binası ve müçtemilatının güvenliğini, temizliğini, araç-gereç ve teçhizatın bakım ve onarımı ile haberleşme ve yazışma gibi yürütülmesi gereken diğer iş ve işlemleri yürütür. Onbaşı ve Çavuşa bağlı olarak çalışır.

- Mıntıkacı Personel

İtfaiyede mıntıkacı en önemli görevlerin başında gelir. İtfaiye teşkilatının birincil amacı yangına en kısa sürede müdahale etmektir. Bunda mıntıkacının rolü çok büyüktür.

İyi bir mıntıkacı yangına ulaşım süresini kısaltmakta ve erken müdahale ile yangını kısa sürede söndürmemize yardımcı olmaktadır.

İtfaiye Teşkilatına yeni personel alındığında, bunlar İstanbul Büyükşehir İtfaiye Eğitim Merkezi İBİTEM’de temel itfaiyecilik eğitimini aldıktan sonra gruplara dağıtım olurlar. Dağıtım olduğu bölgede, grup amirinin görevlendirmesi ile mıntıkayı öğrenmek için, işini iyi bilen tecrübeli bir mıntıkacı ile beraber görev yapacağı bölgeyi dolaşmaktadır.

Dolaşma süreci tamamlandıktan sonra, mıntika işini iyi kavrayan, bu konuda becerisi olan personel, takım ve başlangıç araçlarında, yedek mıntıkacı olarak göreve başlar ve tecrübe sahibi olduktan sonra bu görevi tek olarak yürütmektedir.

- *Yazıcı Personel*

İtfaiyede müdürlüklerde ve itfaiye gruplarında yazı işlerine bakan personellerdir. Bu personeller, itfaiye Daire Başkanlığı çatısı altında müdürlüklerde ve gruplarda tüm yazışma işlerini yürütürler. Müdürlüklerde çalışan yazıcılar yazı işleri amirine, gruplarda çalışan yazıcılar ekip amiri ve grup amirine bağlı olarak çalışırlar. Gelen ve giden evrakların kaydını yapıp ilgili kişilere ulaştırır ve bu yazıların takibini yaparlar. Yazıcı personel, araç ve gereç bilgilerini tutar, yangın raporlarını yazarak imzalanma aşamalarını takip eder. Gelen giden malzemenin ve demirbaş kaydını tutar ve bu bilgileri arşivleme işlemini yapar. Ayrıca personelin ihtiyacı olan vizite kağıdı yazmak, verilen dilekçelerin kaydını yapmak ve amirleri tarafından verilen tüm yazı işlerini yürütmekle görevlidirler.

- *Santral Görevlisi*

İtfaiyede haberleşme ağının merkezi komuta merkezidir. Komuta merkezi ve grup santralleri birbirine ağ şeklinde bağlı olarak çalışırlar. İstanbul’da gün boyu yaşanan olaylar komuta merkezinde ve grup santrallerinde bilgi olarak toplanırlar. Grup santralleri ihbar almış olduğu olaya müdahale ekibi çıkarınca komuta merkezine bilgi verir. Yangının başlangıcından olay yerine gidene kadar mıntika konusunda, gidiş güzergahında araçların hangi yolu kullanması gerektiği gibi konularda yardımcı olarak, olay sona erene kadar yangının takibini yapar. Olaya giden ekiplerin ihtiyacı doğrultusunda; yardımcı ekiplerin çağırılması, su takviyesi ve diğer tüm desteklerin olay yerine sevkıyatı santral görevlisi tarafından yapılır.

Görüldüğü gibi haberleşme itfaiyede çok önemlidir. Bu görevi yapacak kişilerin hızlı ve akıllı düşünüp işinin takibini çok iyi yapması gerekmektedir. Çünkü doğru adres

bizi daha hızlı bir şekilde yangın yerine götürecektir fakat yanlış bir adres bizim yangına geç ulaşmamıza neden olup istemediğimiz sonuçlar doğmasına neden olacaktır.

- *Şoförün Görevleri*

İtfaiye şoförü, yangın söndürme araçları ve servis araçlarını kullanır. İtfaiye hizmet binası ve müçtemilatının güvenliğini, temizliğini, araç-gereç ve teçhizatın bakım ve onarımı ile diğer iş ve işlemleri yürütür. Merdiven Operatörü ve Başşoföre bağlı olarak çalışmaktadır.

- *Merdiven Operatörünün Görevleri*

Merdiven Operatörü, itfaiye merdiven araçlarını kullanacak şekilde özel eğitim almış personeldir. Kendisine bağlı şoför personelin iş bölümünü yapar. Yangın araçları ve servis araçlarının bakım ve onarımından sorumludur. Arızalı durumda olan araçların takibini yapar. Başşoföre bağlı olarak çalışmaktadır.

- *Başşoför'ün Görevleri*

Başşoför, istasyonda bulunan araçlardan sorumlu personeldir. Araçların bakımlarının yapılması, kendisine bağlı şoför personelin görevlendirilmesi başşoförün görevleri arasındadır. Ayrıca arıza yapan araçların birinci kademe tamirini yaptırır, atölyeye gitmesi gereken araçları gönderir ve takibini yapar. Ekip Amirine bağlı olarak çalışmaktadır.

- *Onbaşının Görevleri*

Onbaşı, kendine bağlı yangın personeli arasında iş bölümü yapar. Karargâh içinde ve dışında işlerin yürütülmesini sağlar, üst amirinin bulunmadığı olayları sevk ve idare eder. Çavuşun yardımcısıdır ve ona bağlı olarak çalışmaktadır.

- *Çavuşun Görevleri*

Çavuş, kendine bağlı yangın personeli arasında iş bölümü yapar. Karargâh içinde ve dışında işlerin yürütülmesinde sağlar, bir üst amirine karşı sorumludur. Üst Amirinin bulunmadığı olayları sevk ve idare eder, Ekip Amirinin yardımcısıdır.

- *Ekip Amirinin Görevleri*

24 saat esasına göre çalışan itfaiye teşkilatında sürekli grupta bulunan yönetim elemanıdır. Başçavuş rütbesinde olup ve mesai saatleri dışında grubun

yönetiminden sorumlu amirdir. Kendine bağlı personelin, araç-gerecin sevk ve organizesini yapar. Personelin spor ve eğitimiyle ilgilenir ve her gün bu aktivitelerin yapılmasını, karargâh içinde ve dışında işlerin tam olarak, eksiksiz yürütülmesini sağlar. Grup Amirine bağlı olarak çalışmaktadır.

- *Grup Amir Yardımcısının Görevleri*

Grup Amir Yardımcısı, Grup Amirine veya grup amirinin olmadığı durumlarda müdür yardımcısına bağlı olarak çalışır. Kendisine bağlı bir grup veya gruba bağlı olan müfrezelerden sorumlu olan kişidir. Grup ve müfrezedeki tüm personel, araç-gerecin sevk ve organizasyonunu yapar. Sorumlu olduğu bölgede; yangın, arama kurtarma, su tahliyesi gibi her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların takibini yapar. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapar. Ayrıca itfaiye binası ve müçtemilatının temizliğini, araç-gerecin bakımını ve arızalı durumda olanların tamiratını yaptırır.

- *Grup Amirinin Görevleri*

Grup Amiri, Müdür Yardımcısına bağlı olarak çalışan, kendisine bağlı bir grup veya gruba bağlı olan müfrezelerden sorumlu olan kişidir. Grup ve müfrezedeki tüm personel, araç-gerecin sevk ve organizasyonunu yapar. Sorumlu olduğu bölgede yangın, arama kurtarma, su tahliyesi gibi her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların takibini yapar. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapar. Ayrıca itfaiye binası ve müçtemilatının temizliğini, araç-gerecin bakımını ve arızalı durumda olanların tamiratını yaptırır.

- *Müdür Yardımcısının Görevleri*

Müdüre bağlı olarak çalışan ve sorumluluk alanındaki alt birimler arası koordinasyonu sağlayan müdürlüğün ikinci sıradaki üst birimidir. Kendisine bağlı olan itfaiye gruplarını idare eder. Bölgesindeki her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların takibini yapar. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapmaktadır.

- *Müdürün Görevleri*

İtfaiye teşkilatlarının yapılanmasını, teknolojik gelişmelerin takip edilmesini ve alt birimler arası koordinasyonun sağlanmasını yürüten sorumlu olduğu bölgenin en üst amiridir. Kendisine bağlı bölgelerde tüm itfaiye olaylardan sorumludur; Yangın, arama kurtarma, su tahliyesi gibi her türlü itfaiye olaya müdahale ettirir ve bunların

takibini yaptırır. Personelin hizmet içi eğitimini yaptırmak, hizmet verimliliklerini ve mesleki bilgilerini geliştirmek için çalışmalar yapar. Daire Başkanına bağlı olarak çalışmaktadır.

- *Daire Başkanı*

Büyükşehir statüsündeki illerde İtfaiye Teşkilatlarının yapılanmasını, teknolojik gelişmelerin takip edilmesini ve alt birimler arası koordinasyonun sağlanmasını yürüten teşkilatın en üst amiridir. Tüm itfaiye olayları sevk ve organize eder. İtfaiye teşkilatının personel, araç gereç ve her türlü ihtiyacını belirler ve bunları talep eder. İtfaiye hizmetlerini planlar, yönlendirir, koordine eder ve denetleyerek hizmetin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlar. Genel Sekreter Yardımcısına bağlı olarak çalışmaktadır.

İstanbul İtfaiyesine bağlı bu istasyonlarda çalışanların sayısı ise aşağıda yer alan Çizelge 4.3' de belirtilmiştir.

Çizelge 4.3 İstanbul İtfaiyesi çalışan sayısı

Yıl	Çalışan(Sayı)					
	İtfaiyeci	ATT	Doktor	Toplam	Gözümlü İtfaiyeci	
2011	4.538	108	32	4.678	18	
2012	4.183	140	20	4.343	188	
2013	4.080	142	25	4.247	474	
2014	4.046	140	24	4.210	474	
2015	3.918	219	24	4.161	391	
2015 Ocak-Nisan	4.003	220	25	4.248	474	
2016 Ocak-Nisan	3.876	275	23	4.174	365	
Sayısal Değişim	Ocak-Nisan 2015 Ocak-Nisan 2016	-127↓	55↑	-2↓	-74↓	-109↓
	2011 Yılı 2015 Yılı	-620↓	111↑	-8↓	-517↓	373↑
Oransal Değişim	Ocak-Nisan 2015 Ocak-Nisan 2016	-3%↓	25%↑	-8%↓	-2%↓	-23%↓
	2011 Yılı 2015 Yılı	-14%↓	103%↑	-25%↓	-11%↓	2072%↑

Not: 2005 yılından itibaren İstanbul plajlarında verilmeye başlanan Plajlarda Cankurtaranı hizmetinde 2015 yılında 431 personel 15 Mayıs -30 Eylül tarihleri arasında görev yapmıştır.

Kaynak: (http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

4.5.4 İtfai Olaylar

İtfaiye Teşkilatı halkın zihninde ilk olarak yangın söndürücü birimler olarak canlanmaktadır. Ancak itfai olayın tanımlarında belirtildiği gibi ve bunun yanında teşkilatın görevlerinin yönetmelikte madde madde sıralanarak açıklandığı üzere

öncelikle toplumdan bu algıyı kırmak gerekir. İtfaiye sadece yangınla ilgilenmez acil yardım ve can kurtarma da itfaiye teşkilatının bünyesinde yer alan hizmetlerdendir.

İtfaiye Teşkilatı içindeki Acil Yardım ve Can Kurtarma Müdürlüğü kapsamında; Tıbbi kazalar ve trafik kazalarına müdahale, herhangi bir yaralanma vakası, kaza sonucu meydana gelmiş travmatik hasarlara acil yardımda bulunma, intihar girişimlerinde araç veya olay şekline göre personeliyle destek olup engelleyici rol oynama, yangın sonrası acil yardım ulaştırma, plajlarda, izci kamplarında, ormanlarda sağlık çadırı kurma, poliklinik hizmeti verme, ilk yardım eğitimi ve ilk yardım hususunda halkı bilinçlendirme gibi faaliyetler yer almaktadır.

Çizelge 4.4: İstanbul İtfaiyesi İtfai Olaylar (2011-2015)

Olay	Yıl / Sayı										Oransal Değişim	
	2011	2012	2013	2014	2015	Yıl / Sayı		Sayısal Değişim		Oransal Değişim		
						2015	2016	Ocak-Nisan 2015	Ocak-Nisan 2016	2011 Yılı	2015 Yılı	Ocak-Nisan 2015
1 Yangınlar												
1.1 Yapısal yangınlar												
1.1.1 Konut yangını	5.394	5.129	4.902	5.261	5.869	2.276	2.197	-79↓	475↑	-3,47%	8,81%	
1.1.2 Fabrika Yangını	131	136	159	123	157	52	50	-2↓	26↑	-3,85%	19,85%	
1.1.3 Diğer bina yangını	7.012	7.069	7.853	7.869	8.957	3.283	3.110	-173↓	1.945↑	-5,27%	27,74%	
1.1.4 Araç yangını	1.541	1.524	1.601	1.689	1.903	604	684	80↑	362↑	13,25%	23,49%	
Toplam	14.078	13.858	14.515	14.942	16.886	6.215	6.041	-174↓	2.808↑	-2,80%	19,95%	
1.2 Yapısal olmayan yangınlar	12.366	11.611	13.202	7.906	10.092	1.510	1.810	320↑	-2.274↓	21,19%	-18,39%	
Yangınların toplamı (1)	26.444	25.469	27.717	22.848	26.978	7.725	7.871	146↑	534↓	1,89%	2,02%	
2 Yangın olmayan diğer acil olaylar												
2.1 Trafik kazası	1.328	1.609	1.439	1.349	1.507	431	478	47↑	179↑	10,9%	13,5%	
2.2 Sel / Su baskını	286	886	282	1.526	1.006	350	209	-141↓	720↑	-40,3%	251,7%	
2.3 Güvenlik tedbirleri	3.073	4.192	3.342	4.166	5.482	2.636	1.504	-1.132↓	2.409↑	-42,9%	78,4%	
2.4 Can kurtarma	7.175	9.103	10.614	12.827	14.204	3.315	3.506	-191↓	7.029↑	-5,8%	98,0%	
Yangın olmayan diğer acil olayların toplamı (2)	11.862	15.790	15.677	19.868	22.199	6.732	5.697	-1.035↓	10.337↑	-15,4%	87,1%	
3 Diğer itfaiye çıkışları (3)	5.237	5.826	6.726	6.766	7.128	2.436	2.487	51↑	1.891↑	2,1%	36,1%	
İtfai olayların toplamı (1+2+3)	43.543	47.085	50.120	49.482	56.305	16.893	16.055	-838↓	12.762↑	-5,0%	29,3%	
4 Ambulans (4)	32.118	46.018	47.093	45.465	50.342	17.807	19.427	1.620↑	18.224↑	9,1%	56,7%	
Genel Toplam (1+2+3+4)	75.661	93.103	97.213	94.947	106.647	34.700	35.482	782↑	30.986↑	2,3%	41,0%	

Kaynak : (http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

4.5.5 Varış Süreleri

Kaliteli bir itfaiye hizmetinin ilk adımı, olaya “zamanında müdahale” etmektir. Zamanında müdahale kavramı, olaydan erken haberdar olmayı, hızlı bir şekilde

olaya müdahale etmek için istasyondan ayrılmayı, en kısa zamanda olay yerine varmayı ve müdahaleye başlamayı ifade eder (Deng vd., 2001).

Çizelge 4.5' de İstanbul İtfaiyesinin itfai olaylara müdahalesinde ortalama varış süreleri bilgileri yer almaktadır.

Çizelge 4.5: İstanbul İtfaiyesi Varış Süreleri (2011-2015)

Olay	Yıl										Oransal Değişim	
	2011	2012	2013	2014	2015	2015- Ocak-Nisan	2016 -Ocak-Nisan	Sayısal Değişim		Oransal Değişim		
								Oc-Nisan 2015 Oc-Nisan 2016	2011 Yılı 2015 Yılı	Oc-Nisan 2015 Oc-Nisan 2016	2011 Yılı 2015 Yılı	
1. Yangınlar												
1.1 Yapısal yangınlar	05:42	05:51	05:47	05:42	05:40	05:49	04:13	01:36	00:02	-27,51%↓	-0,58%↓	
1.2 Yapısal olmayan yangınlar	06:14	06:21	06:14	06:03	05:55	05:20	05:34	00:14	00:19	4,38%↑	-5,08%↓	
Yangınların ortalaması	06:01	06:08	06:00	05:49	05:46	05:43	05:32	00:11	00:15	-3,21%↓	-4,16%↓	
2. Yangın olmayan diğer acil olaylar	06:16	06:24	06:08	06:04	06:00	06:25	05:38	00:47	00:16	-12,21%↓	-4,26%↓	
3. İtfai olayların ortalaması	06:06	06:14	06:03	05:56	05:52	06:03	05:38	00:25	00:14	-6,89%↓	-3,83%↓	
4. Ambulans	07:42	07:14	07:18	07:04	06:54	06:44	06:49	00:05	00:48	1,24%↑	-10,39%↓	

Kaynak: (http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

Yangının genişleme hızı yangının başladığı bölümde bulunan malzemelerin özelliklerine, yerleşim şekline, miktarına, binada bulunan yangın güvenlik tedbirlerine, ihbar edilmesi ve itfaiyenin olay yerine ulaşımına bağlıdır. Yangının başladığı bölgede bulunan malzemelerin tutuşma sıcaklıkları ne kadar düşükse yangının yayılma hızı da o kadar büyük olur.

İtfaiyenin ulaşma süresi ve imkanının her hangi bir yangınla ilgili can ve mal kaybına doğrudan tesir edeceği bilinmektedir. Parlayıcı ve patlayıcı maddelerin bulunmadığı bir binada başlayan yangının (istisnalar hariç) genişlemesi ve insane hayatını tehdit edici bir hal alması 5 ile 30 dk arasında bir süreyi almaktadır. İlk beş dakika içerisinde binaya ulaşım yangının daha başladığı anda söndürülmesine imkan vermektedir.

4.5.6 Cumhuriyet Sonrası Yangın Verileri

Cumhuriyet sonrası İstanbul şehrinin nüfusu ve Türkiye nüfusuna oranı ve yıllık yangın sayısı ile kişi başına düşen yangın sayısını gösteren tablo Çizelge 4.6' dadır.

Çizelge 4.6: Cumhuriyet döneminde İstanbul şehrinin nüfusu ve Türkiye nüfusuna oranı ve yıllık yangın sayısı ile kişi başına düşen yangın sayısının yıllara göre dağılımı

Yıl	Türkiye Nüfusu	Dönemlik Artış Oranı (%)	Yıllık Artış Oranı (%)	İstanbul'un Nüfusu	Dönemlik Artış Oranı (%)	Yıllık Artış Oranı (%)	İstanbul Nüfusunun Türkiye'nin Nüfusuna Oranı (%)	İstanbul'un Yıllık İtfaiye olayı sayısı	Yıllık Artış Oranı (%)	İstanbul'da kişi başına düşen itfaiye olay sayısı
1927	13.468.987	680.857	5	528	..	1289
1935	16.158.567	18,4	2,3	741.148	8,9	1,1	4,6	772	4,62	960
1940	17.821.543	10,3	2,1	793.949	7,1	1,4	4,5	711	-7,9	1.116
1945	18.790.987	5,4	1,1	860.558	8,4	1,7	4,6	861	21,09	999
1950	20.947.155	11,5	2,3	983.041	14,2	2,8	4,7	1.492	73,28	658
1955	24.065.543	14,9	3	1.268.771	29,1	5,8	5,3	2.006	34,45	632
1960	27.755.532	15,3	3,1	1.466.535	15,6	3,1	5,3	1.481	-26,17	990
1965	31.391.651	13,1	2,6	1.742.978	18,9	3,8	5,6	1.984	33,96	878
1970	35.605.653	13,4	2,7	2.132.407	22,3	4,5	6	1.471	-25,85	1.449
1975	40.348.789	13,3	2,7	2.547.364	19,5	3,9	6,3	2.672	81,64	953
1980	44.737.321	10,9	2,2	2.772.208	8,8	1,8	6,2	3.597	34,61	770
1985	50.664.654	13,3	2,7	5.475.982	97,5	19,5	10,8	5.000	39	1.095
1990	56.473.653	11,5	2,3	6.629.431	21,1	4,2	11,7	8.834	76,68	750
2000	67.804.543	20,1	2	8.803.468	32,8	3,3	13	15.844	79,35	555
2007	70.556.256	4,1	0,6	12.573.836	42,8	6,1	17,8	36.245	128,7	346
2008	71.517.100	1,3	1,3	12.697.164	0,98	1	17,8	38.352	5,81	331
2009	72.561.312	1,5	1,5	12.915.158	1,7	1,7	17,8	45.052	17,47	286
2010	73.222.988	1,6	1,6	13.255.685	2,6	2,6	18	35.871	-20,65	369
2011	74.724.269	1,4	1,4	13.624.240	2,8	2,8	18,2	43.543	21,4	312
Ortalama		10,07	2,08		19,73	4,00	9,90	12.964	31,75	747

Kaynak: (<http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/ISTANBUL.pdf>)

5. İTFAİYENİN YÖNETİMSEL DURUMU, SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1 Yerel Yönetim Kavramı

İkibinli yıllarda, günümüzün uluslararası ortamında ve küreselleşme sürecinde yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler, yönetim olgusunu hızla öne çıkarmaktadır. İlişkilerin, hizmetlerin, eğitimin, üretimin, iletişimin, kısacası gündelik yaşamın niteliğini değiştiren teknolojik gelişmeler, diğer kurum ve kuruluşları olduğu gibi, yerel yönetimlerin de işlerini kolaylaştırmakta ve hızlandırmakta, buna karşılık yerel yöneticileri yeni taleplerle ve yeni tür yönetimler arası ilişkilerle yüz yüze getirmektedir. Sürekli değişim ve gelişme sürecinde, yerelleşme eğilimlerinin önemli bir parametresi olan yerel yönetimlerin ve kentlerin niteliğinde ve işlevlerinde ortaya çıkan değişimler, yerel yönetimlerin, demokratik bir yönetim birimi ve etkin, verimli birer hizmet sunma birimi olması bağlamında, kamu hizmeti sunmadan işletme niteliğine, örgüt ve yönetim anlayışından demokratikleşmeye, etkin ve verimli hizmet sunma ilkelerinden modern yönetim tekniklerine, teknolojik etkileşimden işbirliği çabalarına, alternatif hizmet sunma yöntemlerinden sosyal sorumluluk ve ahlak anlayışına kadar, iki binli yıllarda yerel yönetimlerin görünümünü belirleyen birçok alanda kendini göstermekte, ağırlığını duyurmaktadır (Ökmen, 2003).

Bu süreçte ortaya çıkan modernleşme, yerelleşme, bölgeselleşme, ulus-devletin dönüşümü, katılımcı ve çoğulcu demokrasi, yerel yönetimlerin güçlenmesi ve kentleşme gibi kavramlar çerçevesinde ortaya çıkan gelişmeler, ülkelerin idari örgütlenmelerinde yerel yönetimlerin yeniden yapılanmasını ve bu bağlamda bazı ilkelerin yeniden belirlenmesini gündeme getirmiştir (TOBB, 1996). Küresel gelişmeler bugün, karar verme ve ilişkiler sistemini kontrol altında tutan eski merkezî yönetim sistemlerinden radikal bir biçimde ayrılan, yeni, kompleks ve adem-i merkezî sistemler yaratmaktadır. Küresel gelişmeler, yerel yönetimlerin fonksiyonlarını ve hareket alanlarını da etkilemekte, yerel yöneticiler global etkilerden uzak kalamamaktadırlar (Jun ve Wright, 1996). Küreselleşmenin kentler ve yerel yönetimler üzerinde de etkileri, özellikle ulus-devletin küçülmesi, egemenliğinin bölgesel ve yerel yönetimlerle paylaşılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Geray, 2001).

Yönetim, bütün örgütlerin olduğu gibi yerel yönetimlerin de en önemli fonksiyonlarından biridir. Kent mekanının yönetimi bugün ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel pek çok açıdan ortaya çıkardığı sonuçlar itibarıyla çok önemli hale gelmiştir. Günümüzde ağırlıklı olarak kent mekanının yönetim birimi olan yerel

yönetimler de içinde olmak üzere bütün örgütler sürekli değişen bir çevrede, dış çevrenin beklentilerine açık kuruluşlar haline gelmişlerdir. Yerel yönetim-kent sürekliliği bağlamında etkin ve verimli bir hizmet sunumu için, yerel yönetimlerin, küresel gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni anlayışlar ve yapılanmalarla uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Çünkü, örgüt ve yönetim anlayışındaki gelişmeler her şeyden önce kent mekanını ve onun yönetim birimi olan yerel yönetimleri etkilemektedir. Yerel Yönetimler dünyanın her yerinde kamu yönetimi içerisinde önemli ve vazgeçilmez bir yere sahiptir (Aktan, 1998).

Yerel yönetimlerin Türkiye tarihinde zengin bir geleneğe ve geçmişe sahip olduğunu ileri sürmek güçtür. Şehirlerin veya kırsal toplulukların idari-mali konularda özerk hareket etmeleri ve yönetim organlarını yerel topluluğun oluşturması gibi bir olgu,; bir çok ülkenin tarihinde olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu'nda da ancak yakın zamanlarda başlamıştır (Ortaylı, 1995). Türkiye'de Tanzimat'a kadar yerel hizmetler vakıfların başında olan kadılar aracılığı ile yürütülmüştür. Tanzimat'la birlikte her alanda meydana gelen yapısal dönüşüm kırırdanmaları kuşkusuz yerel alanda da meydana gelmiştir ve özellikle yönetsel yapı ve yönetim hukuku transferinde örnek alınan Fransa modeli bir yapılanma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu yeni yapılanma, halkın beklentileri ve uğraşları sonucu oluşmuş bir durum değildir (Hamamcı, 1981).

1997 yılında hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na 24.03.1998 tarihinde sunulan Yerel Yönetim Reformu yasa taslağı ilk olarak, *İdareyi bir bütün olarak; daha etkin işleyen, daha verimli kaynak kullanan, daha kolay ulaşılabilen, hizmet üreten bir yapıya kavuşturmak* hedefini ön plana çıkarmaktadır. Burada idarenin bir bütün olarak ele alınması oldukça önemlidir. Çünkü bundan önceki reform girişim ve çalışmalarının en büyük eksikliği yerel yönetim yapılarını tek başına ele almış olmalarıdır. Ayrıca, yerel yönetimin üç temel değeri olan özgürlük, katılım ve etkinlik ilkelerinden biri olan etkinlik ve verimliliğe vurgu yapılmış olması önemli sayılabilir. Taslağın ilk hedeflerinden biri de yerel hizmetlerin *yerinden yönetim* ilkesine uygun olarak yerel yönetimlerce yürütülmesini sağlamak olarak ele alınmaktadır (Göymen, 2000).

Her ülkenin kamu yönetimi sistemi kültürel, sosyal, siyasal, ekonomik ve tarihi faktörlerin etkisi ile şekillenmektedir. Türk kamu yönetiminin Tanzimat'tan bu yana en önemli özelliği merkezîyetçiliktir. Merkezîyetçilik hem idari hem de mali alanda kendini göstermektedir. İdari alandaki merkezîyetçilik, kamu yönetimi politikalarının belirlenmesi ve yürütülmesi sürecinin merkez örgütleri tarafından yerine getirilmesini

ifade eder. Mali alandaki merkezîyetçilik ise idari merkezîyetçiliğin doğal bir sonucu olarak, gelirlerin toplanması ve harcamaların yapılması konusundaki yetkinin merkezde toplanması biçiminde karşımıza çıkar (Eryılmaz, 2013).

Kamu hizmetlerinin hepsinin başkent örgütleri tarafından yürütülmesi, siyasal, sosyal, ekonomik ve fiziksel yönden sorunludur. Kamu hizmetinin etkinliği ve verimliliğini artırmak için merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimler, tarihi oluşum içerisinde, belli ihtiyaçları karşılamak ve bir takım yerel hizmetleri yürütmek üzere faaliyet göstermektedir (Ökmen ve Parlak, 2013).

Yerinden yönetim sisteminde hizmetler ihtiyaçlara daha uygun bir şekilde yürütülebilmektedir. Ancak diğer taraftan yerinden yönetimin bazı sakıncaları vardır. Batı'nın kendine özgü koşulları içerisinde etkin bir şekilde işleyen (Yıldız, 2008) yerel yönetim kurumları, Türkiye'de özellikle Batı'daki gibi tarihi bir temelden yoksundur. Bu durumun bir sonucu olarak Türk kamu yönetimi sisteminde köklü bir yerel yönetim geleneği oluşturulamamıştır (Eryılmaz, 2013). Bu nedenle yerel yönetimler, çoğu zaman kendinden beklenen hizmetleri aksatmadan yerine getirebilecek yeterli mali ve teknik imkânlarla sahip değildir. Ayrıca yerinden yönetim, aynı hizmetin sunumunda farklı iller arasında eşitsizlikler ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Ökmen ve Parlak, 2013).

Hangi kamu hizmetinin yerel hangi kamu hizmetinin genel kamu hizmeti olduğu konusunda net bir ayırım söz konusu değildir. Merkez ve yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımı, ülkelerin kültürel, sosyal, siyasal, ekonomik ve tarihi birikimlerinin bir sonucu olarak şekillenmektedir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, kamu hizmetlerinin merkezi örgütler ile yerel yönetimler arasında bölüştürülmesinde referans alınacak ölçütleri; "yerindenlik", "hizmetin fayda ve maliyet alanı" ve "ölçek ekonomileri" olarak belirlemiştir. Yerindenlik ilkesi prensip olarak kamu hizmetinin, hizmetten yararlanan vatandaşa en yakın makamlar tarafından yerine getirilmesini ifade etmektedir. Bir hizmetin yerel olup olmadığını belirlemede ise hizmetin fayda ve maliyet alanı ölçütü kullanılır. Bir hizmetin faydasının yayıldığı alan, belirli bir yerleşim yeri ile sınırlı kalıyorsa o hizmet yerel olarak kabul edilir. Eğer hizmetin faydası ülke geneline yayılıyorsa o hizmet genel kamu hizmeti olarak nitelendirilir ve merkezi yönetim organlarıca yerine getirilir. Kamu hizmetinin yerelliğini belirlemede kullanılan diğer bir ölçüt ölçek ekonomisidir. Ölçek ekonomileri, bir yerel yönetim birimini aşarak diğer yerel yönetim birimlerini de ilgilendiren kamu hizmetlerinin daha üst seviyede örgütlenerek yürütülmesi ihtiyacını ifade etmektedir (Eryılmaz, 2013).

Geçmişte reform çalışmalarında sıklıkla dile getirilen “optimal ölçek” konusu, daha çok yerel yönetim çalışmalarında karşımıza çıkmaktadır. Burada belediyeleri en verimli çalışacak şekilde tasarlamak önemli kaygılardan bir tanesidir. Ancak “yerel yönetimlerin emek yoğun hizmetler üretmesi ve üretilen hizmetlerin yerel ihtiyaçlara göre sosyal, kültürel ve coğrafi olarak farklılaşması nedeniyle optimal ölçek kavramının yerel yönetimlere uygulanamayacağı ciddi bir eleştiridir” (Yoloğlu, 2011).

Yerel yönetimler tarafından yerine getirilecek hizmetler ve görevler konusunda ise, yerel nitelikteki her görevin ya da hizmetlerin mümkün olduğunca yerel halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerce yerine getirilmesi düşüncesinin ağırlıklı olarak vurgulandığı görülmektedir. *Bu kanunda ve ilgili kanunlarda belirtilen esas ve sınırlamalar çerçevesinde; eğitim,sağlık, sosyal yardım, gençlik ve spor, kültür, sanat, turizm, tarım, orman, ağaçlandırma, çevre, bayındırlık, imar, ulaştırma, zabıta hizmetleri, itfaiye hizmetleri, sanayi ve ticaret alanlarında yerel ve müşterek nitelikli hizmetler yerel yönetimlerle ilişkilendirilmiş, ayrıca asli görev ve hizmetlerinin yanı sıra, kanunların yasaklamadığı veya münhasıran başka idarelere vermediği yerel ve müşterek nitelikli ihtiyaçları karşılamak üzere genel karar organlarının uygun göreceği her türlü faaliyet ve hizmetler de yerel yönetimlerin yerine getireceği hizmet ve görevler olarak ele alınmıştır.*

Kanunun içerisinde de belirtildiği gibi “İtfaiye Hizmetleri” Yerel Yönetimlere bağlı olarak hizmet vermektedir.

5.2 İtfaiyenin Yönetimsel Durumu

İtfaiye Hizmetleri kanun dahilinde Yerel Yönetimler bünyesinde verilmektedir. Kurum olarak itfaiye yerel yönetimlere bağlı yapılanma oluşturmuştur.

İtfaiye hizmetlerinin yerel bir hizmet olarak sunulması ve ulusal seviyede itfaiye teşkilatlarını temsil edecek bir kamu kurumunun olmaması, itfaiye hizmetleri açısından yerel yönetimler arasında ve yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında sağlıklı bir iletişim kurulamaması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu durumu göz önünde bulundurarak, itfaiye hizmetinin yerel yönetimler eliyle yürütülmesinin itfaiyeler arası standardizasyon ve kaynak temini açısından sorunlu olduğunu söylemek mümkündür. Merkezi yönetimin otoritesi olmadan, itfaiye hizmetlerinin geliştirilmesi, standartlarının belirlenmesi, denetiminin ve eğitiminin sağlanması olanaksızdır. Bu durum farklı illerdeki itfaiye teşkilatları arasında kalite farklılıklarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Benzer şekilde itfaiye hizmetleri için gerekli olan mali kaynakların yeterince sağlanamaması ya da her belediyenin itfaiye için ayrılan

bütçesinin farklı olması itfaiye hizmetlerinin sunumunda belli bir standardın sağlanamamasına yol açmaktadır (Yentürk vd, 2003).

5.3 Yönetimsel Açıdan Dünya’da İtfaiye Modelleri

Dünyadaki çeşitli örnekler incelendiğinde, itfaiye hizmetlerinin yerel yönetimler ve merkezi yönetimler arasında bölüşülmesinde bazı farklı uygulamalarla karşılaşılmaktadır. Hollanda, Almanya ve İsviçre gibi federal sistemin uygulandığı ülkelerde itfaiye hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından etkin bir şekilde yerine getirildiği görülmektedir. Federal sistemle yönetilen Amerika Birleşik Devletleri, Japonya ve Avustralya gibi ülkelerde ise itfaiye hizmetlerinin sunumunda merkezi yönetim etkindir. Bu ülkelerde itfaiye hizmeti yerel yönetimler tarafından sağlanırken, merkezi düzeyde düzenleme ve uygulamalarla itfaiyeler denetlenmektedir. Merkezi bir yapıya sahip Fransa’da itfaiye hizmetleri, merkezi örgütler tarafından icra edilmektedir (Taşkın, 2002).

İtfaiye hizmetlerinin devam ettirilmesinde merkez yönetimi ve yerel yönetimler arasındaki işbölümü ve koordinasyon üç temel model çerçevesinde ele alınabilir (İlki, 2002) :

Merkezi olmayan model: Hollanda, İspanya, Birleşik Krallık. Bu devletlerde bölgelerin içinde tek sorumlu yerel yönetimlerdir, bölgelerde ve eyaletlerinde özerklik vardır, merkezi hükümetin etkin hiçbir görevi bulunmaz.

Merkezi idarenin bazı özel işlevlerinin olduğu merkezi olmayan model: Belçika, Danimarka, Fransa, Almanya, İsveç, İsviçre, ABD, Japonya, Avusturalya, Yeni Zellanda. Bu devletlerde itfaiye hizmetleri yerel yönetimlerin görevidir. Merkezi yönetim, eyaletlerde ve bazı bölgelerde önceden belirlenmiş değişik bazı hizmetleri gerçekleştirir ve koordine eder.

Merkezi model: İtalya, Yunanistan. Bu devletlerde merkezi sistem vardır. Merkezi itfaiye servisi tüm hizmetleri gerçekleştirir ve koordine eder.

Teşkilatların yapılandırılmasında kullanılan modeller her ülkenin, her devletin kültürel yapısından, siyasi ve coğrafi özelliklerinden etkilenmektedir.

Bu gerekçeyle herhangi bir ülkede kullanılan modelin bir başka ülkede uygulamaya konmak için doğrudan oradaki haliyle alınması sağlıklı değildir ve toplumun değerleriyle uyum sağlama problemi oluşturabilir (Yentürk vd, 2002)

Avrupa ülkelerinde soğuk dönem ihtiyaçları üzerine kurulmuş olan sivil savunma yapılanması içinde yer alan itfaiye sisteminden, afet ve acil durum sistemi içinde bulunan bir itfaiye sistemine aktarılması üzerinde durulmaktadır. Hollanda sivil savunma sistemini dışarda bırakarak dışında itfaiye ve kriz yönetimine dayalı bir yapılanmayı tamamlamıştır. Konu ile ilgili politika üretmeye yönelik İç İşleri Bakanlığı'na bağlı İtfaiye ve Kriz Yönetimi mevcuttur (Yentürk vd, 2002).

Ülkemizde bu uygulama 2009 yılında yürürlüğe giren 5902 sayılı kanun yetkisiyle Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bünyesinde bulunan 'Müdahale Dairesi Başkanlığı'na aktarılmıştır. Kanunda Müdahale Dairesi Başkanlığı'nın görevleri şu şekilde belirtilmiştir; İtfaiye, arama ve kurtarma hizmetlerinin standartlarını belirler, arama ve kurtarma hizmeti veren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar, gönüllü itfaiye ile arama ve kurtarma hizmetlerini düzenler ve teşvik eder (FEMA, 2013).

Sivil savunma sistemi uygulamayan ABD, Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde itfaiye hizmetleri, afet ve acil durumu yönetim sistemi içinde yer almaktadır. ABD'de İtfaiye İdaresi Başkan'a bağlı FEMA içerisinde, Japonya'da Yangın ve Afet Yönetim Kurumu İç İşleri Bakanlığı bünyesinde, Batı Avustralya'da Yangın ve Acil Durum Hizmetleri Kurulu Acil Durum Hizmetleri Bakanlığı'na bağlı ve Yeni Zelanda'da Yangın Hizmetleri Komisyonu İç İşleri Bakanlığı'na bağlı olarak yapılandırılmıştır (Yentürk vd, 2002).

5.4 Türkiye'de Mevcut İtfaiye Modeli

Ülkemizde mevcut idari yapı merkezi yönetim şeklinde olmasına rağmen bu merkezi idare sistemi içerisinde itfaiye ile ilgili herhangi bir birim bulunmamaktadır. Merkezi idarenin görevleri arasında mahalli idareler tarafından yürütülmekte olan hizmetlerin mevzuata ve standartlara uygun oluşunu kontrol edip denetlemek, mahalli idare birimlerine rehberlik etmek, itfaiye birimleri için teknik ve mali yardım yapmak ve gerekli eğitimi vermek vardır. Bakanlıklar ise mahalli idarelerin içerisinde görev sorumluluk alanı dahilinde bulunan hizmetlerin bölgesel veya daha büyük boyutta ulusal olarak koordine edilmesini sağlar (Yentürk vd, 2002).

Şehir ve ilçelerde bu görev valiler ve kaymakamlar tarafından yapılmaktadır.

Çizelge 5.1: Ülkelere göre ortalama yangın sayısı

	Number of fire deaths per year	Number of countries	Countries
1	600 000 - 1 500 000	1	USA
2	100 000 - 600 000	13	UK, France, Germany, Russia, Poland, China, India, Brazil, Italy, Mexico, Australia, Argentina, Pakistan
3	20 000 - 100 000	21	Japan, Indonesia, Turkey, Canada, South Africa, Malaysia, Netherlands, Ukraine, Spain, Iran and others
4	10 000 - 20 000	20	Thailand, Algeria, Uzbekistan, Romania, Kazakhstan, Cuba, Czechia, Belgium, Serbia, Denmark, Finland and others.
5	5 000 - 10 000	15	Iraq, Shri-Lanka, Syria, Tunis, Slovakia, Georgia, Singapore, Croatia, Philippine and others
6	< 5 000	150	Countries have, as a rule, less than 5 thous. fires per year

Kaynak: (N.N. Brushlinsky and others, 2015, no:20)

Çizelge 5.2: Ülkelere göre ortalama yangından ölen insan sayısı

	Number of fire deaths per year	Number of countries	Countries
1	10 000 - 20 000	3	India, Russia, Pakistan
2	1.000 - 10.000	5	USA, China, South Africa, Ukraine, Japan.
3	200 - 1.000	20	UK, Germany, Indonesia, Belarus, Brazil, Mexico, Turkey, Iran, South Korea, Spain, Poland, Canada, Uzbekistan, Romania, Kazakhstan, Lithuania, Latvia, Philippine and others.
4	100 - 200	11	Australia, Shri-Lanka, Czechia, Hungary, Sweden, Bulgaria, Moldova and others.
5	<100	180	Countries have, as a rule, less than 100 fire deaths per year (from 0 to few dozen fire deaths per year)

Kaynak: (N.N. Brushlinsky and others, 2015, no:20)

Çizelge 5.1 ve Çizelge 5.2' de görüldüğü gibi yıllık ortalama yangın sayısı ve bu yangınlara bağlı yıllık ortalama ölen insan sayısı verilerine bakıldığında Türkiye için 20.000-100.000 yangında ölü sayısı 200-1000 kişi aralığındayken; Almanya'da aynı ortalama ölü sayısına sahip olan İngiltere ve Almanya için yıllık ortalama yangın

sayısı 100.000-600.000 aralığındadır. Bu da etkin teşkilatlanmanın yangın sayısı artsa da kayıpların düşürüleceğini göstermektedir.

5.5 İtfaiyenin Sorunları ve Çözüm Önerileri

5.5.1 Yönetmeliklerin genel olması

Büyükşehir belediyesi, il belediyesi, ilçe belediyesi ve belde belediyelerindeki itfaiye teşkilatlarının görevleri Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde belirtilen görevlerdir. Yani hepsinin görevleri tek bir yönetmelikte belirlenmiştir. Kılıç, “Nüfusu iki bin olan bir kasabanın aldığı itfaiye hizmeti ile yaklaşık on küsür milyon nüfuslu bir şehrin aldığı hizmet aynı orandadır” ifadesi ile durumu açıklamaktadır (Kılıç, 2010).

Ancak İtfaiye teşkilatlarında görev yapacak personel sayıları “ Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri norm kadro ilke ve standartlarına dair yönetmelik” ekindeki norm kadro cetveline göre belirlenmekte, araç-teçhizat ve malzemelerin standartları ve sayıları ise Belediye İtfaiye Yönetmeliğinin 42. maddesinde belediyelerin nüfuslarına göre belirlenmektedir. Ülkemizde 30 Büyükşehir belediyesi, 51 il belediyesi, 491 Büyükşehir ilçe belediyesi, 340 Büyükşehir olmayan illerdeki ilçe belediyesi ve 455 tane de yine Büyükşehir olmayan illerde belde belediyesi bulunmaktadır. Büyükşehirlerde hemen her gün büyük yangınlar veya itfaî olaylar meydana gelmektedir. Diğer illerde de itfaî olaylar olmakta fakat nüfusu ve sanayisi gelişmiş olan yerlerde bu tür olaylar daha büyük ve sayıca daha çok olmaktadır. Bütün bu olaylara müdahale eden itfaiyeciler kendi canını da riske atarak halkın can ve mal güvenliğini korumaktadır. Yönetmeliklerle ilgili bu sorunlar kısmen maddeler halinde ifade edildiğine şöyle sıralanabilir;

- Büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyelerin görevleri tek bir yönetmelikte belirlenmiştir. Dört farklı statüye sahip olan bu kurumlarda itfaiye hizmetleri aynı yönetmelikle idare edilmektedir. Bu ise başlı başına bir sorundur, yetki ve sorumluluklar açısından herhangi bir Büyükşehir ile herhangi bir beldenin hizmet olarak denkliği itfai olayları konu alan bir kurum için yanlış bir durumdur.
- Yönetmeliklerde belediyelere ait nüfus verileri ya da belediye bütçeleri ne olursa olsun görev ve yetki sorumlulukları aynı kalmaktadır. Bu da Belediye İtfaiye Teşkilatları arasında fırsat eşitsizliğine sebep olmaktadır.

Çözüm önerisi olarak;

Yönetim şekillerini ayrı ayrı inceleyen, nüfusu, bütçeyi, coğrafi konumu, sosyal yapıyı vb etkenleri dikkate alarak mikro ölçekli yönetmelikler geliştirilmesi gerekmektedir.

Mikro ölçekli hazırlanan bu yönetmeliklerin ise, ülke genelinde makro ölçekli bir kanuna tabi tutulması gerekmektedir.

5.5.2 Merkezi otorite sistemi olmaması

İtfaiye hizmetleri ile ilgili olarak temel sorun, koordinasyonu sağlayacak bir merkezi yönetim kuruluşuna duyulan ihtiyaç noktasına düşümlenmektedir. Dolayısıyla sorunun kaynağında, yerel düzeyde halka en yakın idari birimlerin kamu hizmetlerinin sunumunda rol almasının, ölçek sorunu sebebiyle hizmetlerin etkili, ekonomik ve verimli sunulmamasına yol açması olasılığı bulunmaktadır. Böyle bir durumda halka en yakın birimden bir üst birime, oradan daha üst birime yetki ve görevlerin devri söz konusu olabilecektir. Bu gelişme ise, bürokratik yapının doğal özelliklerinden biri olan yetki ve görevlerin en üst birimde toplanarak yerelde merkeziyetçiliği ortaya çıkarması ile sonuçlanabilecektir (Kırışık, 2013).

İtfaiye teşkilatlarına ait toparlayıcı ve bütünselliği yansıtan veri kaynağı bulunmamaktadır. Bunun temel sebebi ise merkezî bir sisteme bağlanmamış olmasıdır. Yerel yönetimlere bağlı çalışan itfaiye kurumunun yerel yönetimler olmadan çalışması düşünülemez, ancak mevcut sistemde yerel yönetimlerin bütçelerinin de göz önünde bulundurulması tüm ekipman/personel/lojistik donanımlarıyla standart bir kurumun varlığını engelleyecektir. Bu engellerin kaldırılması için öncelikle merkezî yönetimi kapsayan yerel yönetimler tarafından desteklenen bir yapılanmaya gidilmesi gerekmektedir. Bu yapılanmada merkezî yönetim İtfaiye kurumunun standartlarını belirler, bütçe teminini sağlar ve teşviklerde bulunur; yerel yönetimler ise kurumun oluşumunu ve faaliyetlerini yürütür.

Sadece yerel yönetimlerin bünyesinde olan İtfaiye Kurumu yerel yönetim alanları içerisinde olan köy, kasaba gibi nüfus bakımından merkezlere göre nispeten küçük olan birimlerde yetersiz kalmakta ve itfaiye teşkilatlanması sağlayamayarak destek verememektedir. Bütün bu sorunların önüne geçilmesi ancak çizgileri net olan merkezî otoritenin belirleyeceği kurallar ile sağlanabilir.

İtfaiye Teşkilatı içerisindeki problemleri minimum düzeye indirgeyecek şekilde yeniden görev ve yetkileri tanımlanarak özellikle afet yönetimi konusunda bünyesindeki karmaşayı sonlandıracak daha merkezi bir birime bağlanmalıdır. Bu

da merkezi yönetimle idare edilen ülkemizde Başbakanlık içerisinde Afet ve Acil Durum Başkanlığı bünyesinde bir araya getirmekle sağlanmaya çalışılmalıdır. AFAD dahiline geçecek bu yapı yerel yönetimler içerisindeki farklılıkları azaltıp tek sistemle koordinasyon ve standartizasyon oluşturacaktır.

Merkezî otoriteye bağlı olan İtfaiye teşkilatları için veri toplama ve analiz etme kabiliyeti artacağı için etkin önlemler alarak itfaiyenin kendi gelişimini sağlaması kaçınılmaz olacaktır. Bu süreçte nüfus, nüfusun etkin olduğu bölge, bölge için itfai olay nitelikleri ve sıklıkları gibi veriler bölge için gerekli olan itfaiye teşkilatının yapısını oluşturmayı sağlayacak ve ekipman-personel donanımını bu bilgiler ışığında nitelikli bir şekilde belirleyecektir.

5.5.3 Personel ve teçhizat eşitsizliği

Belediyelerin kendi itfaiye birimleri arasında çalışanlar ile teçhizat bakımından eşitsizlik hali ve dengesizlikler gözlenmektedir. İtfaiye kurumlarının asıl görev ve sorumluluklarını etkin şekilde uygulayabilmeleri ve afet durumundaki fonksiyonlarını yerine getirmeleri için yeniden uyarlayıp düzenlemeleri gerekir. Bu kapsamda etkin bir Olay Komuta Sistemi kurulmalı ve bu sistemin modüler olarak esnekliği oluşturacağı içeriğin net bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Görev dağılımlarının net olduğu bir ortamda itfaiye personelinin de yükü hafifleyecek, doğru işi doğru personel üstlenebilecek ve verimli bir çalışma ortamı sağlanabilecektir.

Personelle ilgili sorunlar kısmen şöyledir;

- İtfaiyeciliğin meslek sınıfı haline getirilememiş olması,
- İtfaiye personeline öğretmen ve polis gibi kapsam dışı özel statü sağlanamamış olması,
- İtfaiye personelinin statüsünün net olarak ortaya konulamamış olması,
- Personelin mali ve sosyal sorunlarının çözümlenememiş olması,
- Personel sayısının yeterli olmaması,
- Özlük haklarından ve eğitim yetersizliğinden kaynaklanan yetişmiş kaliteli personel istihdamının sağlanamamış olması,
- Bütçesi fazla olan Belediyelerin itfaiyeci personel sayısının bütçesi az olan belediyelere göre daha fazla olması,

İtfaiye teşkilatında çalışmalar sadece itfaî olaya müdahaleyi değil, özellikle öncesinde bir itfaî olayın gerçekleşmemesi için gerekli olan ortamların tespitine, oluşabilecek herhangi bir itfaî olay için yapılması gereken donanımsal-teknik-ekip hazırlıklarının tespitine, personelin etkin donanıma sahip olmasına; itfaî olayın müdahalesi sonrasında da aynı olayın tekrar yaşanmaması için gerekli denetlemenin yapıldığının teminatına ve düzenin tekrar sağlanmasına, tüm çalışma verilerinin tutularak dökümente edilmesine bağlıdır. Bu sebeple organizasyon şemasının Afet Yönetim Evrelerini destekleyen bir yapıyla bütünleşmesi gerekmektedir. Bu yapının oluşturulması profesyonel çalışanların oluşturduğu bir kadronun merkezî yönetime dâhil edilmesini sağlayacaktır. Böyle donanımlı bir ekip teşkilatın eksikliklerinin düzenlenmesinde, standartlarının oluşturulmasında, teknik-eğitimsel-hukukî tüm süreçlerin düzenlenmesinde ve takibinde sorumlu olabilecek ve etkin bir koordinasyonu sağlayabilecektir.

5.5.4 Trafik sorunu

İstanbul Şehrine ait sorunlar sıralandığında trafik sorunu bu listenin ilk sırasında yer almaktadır. Nüfusun her geçen gün göçlerle daha da artıyor olması, şehrin gündün güne kalabalığının artmasına sebep olmaktadır. Yıllar öncesine kadar sadece boş arazilerin bulunduğu yerler bugün bakıldığında binalarla dolup taşmıştır. Nüfusun gitgide artması, çalışan nüfus sayısının yükselmesi ile birlikte insanların birinci derece ihtiyaçları da güncellenmiş ve araç kullanımı da öncelikli ihtiyaçlardan biri haline gelmiştir. Öyle ki dört kişilik bir aileye ait üç otomobilin var olduğu düşünülürse ve bunu da genele yaydığımızda trafik sorununu yok sayabilmek mümkün değildir.

Trafik yoğunluğuyla birlikte itfaiyeyi etkileyen başlıca sorunlar şöyledir;

- Kalabalık mahalleler
- Dar sokaklar
- Hatalı park edilmiş araçlar
- Vatandaşların bilinçsiz ve duyarsız olması

Bu etkenler dolayısıyla, itfaiye için en önemli kavramlardan biri olan “zamanında müdahale” olgusu gerçekleşmemektedir.

Çözüm olarak; Trafiğin ortadan kalkması mümkün gözükmediğinden, İtfaiye kurumlarına havadan hizmet veren araçların temin edilmesi ve bu araçların sayısının artırılması gerekmektedir.

5.6 Gönüllü İtfaiyecilik

Gönüllü İtfaiyeci; Mesleği İtfaiyeci olmayan ve bu görevden dolayı maaş almayan, profesyonel İtfaiyecilerin istihdam edilmesinin uygun olmadığı nüfusun az, İtfai olay çıkma sıklığının düşük olduğu yerleşim yerlerinde gönüllü olarak görev üstlenen, eğitim, beceri ve donanım olarak profesyonel İtfaiyeci imkan ve kabiliyetlerine sahip olan, İtfai olay vukuu bulunduğu kendi meşguliyetini bırakıp, emir komuta zinciri içinde olaylara müdahale eden ve olay sonrası kendi meşguliyetine dönen gönüllü kişilerdir. (İBB, Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği, Madde 3)

İl Özel İdaresi Kanunu'nda belirtilen belediye ve il özel idarelerine belli başlı görevler verilmiştir. Bunlar arasında afet anında acil durum planları oluşturmak, afetlerden doğacak maddi manevi zararları düşürmek gibi maddeler yer alır. Buna rağmen ülkemizde bu görevleri üstlenen ve yerine getiren kurum sayısı çok düşüktür (Kadioğlu, 2011).

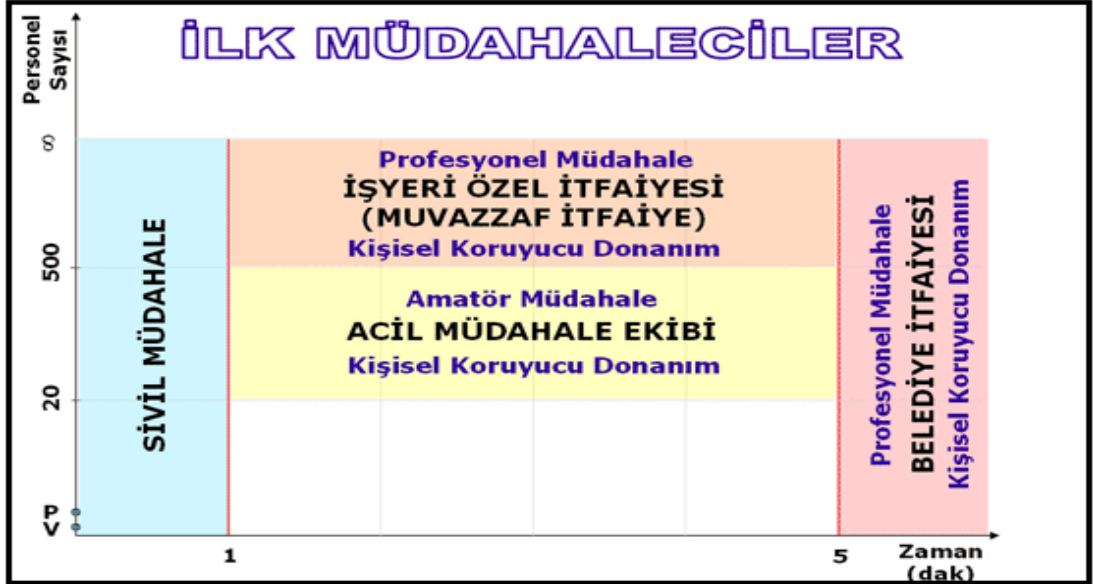
Türkiye'nin afet yönetiminde başarılı olabilmesi için teşkilatlar bünyesinde profesyonel ve gönüllü İtfaiye yöneticilerini başarılı kılacak şekilde kurum içinde ve idari alanlarda yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır (Kadioğlu, 2006)

Afetler ile mücadele anında hem uluslararası kaynaklar hem de halk tüm bireyleri ve kurumlarıyla birlikte yapması gereken görev ve sorumluluk sahibidir. Özellikle STK ve gönüllü kişiler bu koordinasyon sisteminin en önemli faktörleridir (Kadioğlu, 2008)

İncelenen, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen tamamında gönüllü ekiplerin oluşturulmasına son derece önem verilmekte olduğu anlaşılmaktadır. ABD, Almanya ve Japonya'da 1.000.000 civarında gönüllü İtfaiyeci bulunduğu, buna karşılık ülkemizde gönüllü İtfaiyecilikle ilgili mevzuatın oluşturulmasında bile güçlüklerin yaşandığı düşünülürse, gönüllü birliklerin oluşturulması konusunda ne kadar geride olduğumuz açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Bu değerlendirmeler İtfai olaylarda müdahale ekiplerinin koordinasyonu ve olaya en yakın yerden, en hızlı bir şekilde intikali hayati önem arz etmektedir.

İtfaiye ekiplerinin eğitilmiş, donanımlı ve tecrübeli elemanlardan oluşması, gönüllü İtfaiyeciliği de perçinleyecek ve daim kılacaktır.

Şekil 5.1. Çalışan sayısına ve zamana bağlı olarak yangına müdahale imkanları
(http://www.abdurrahmanince.net/?islem=gonullu_itfaiyecilik)

Çizelge 5.3: Ülkelere göre gönüllü itfaiyeci sayısı verileri

Tablo 4	Gönüllü İtfaiyeci Sayısı	Toplam İtfaiyeci Sayısı
Birleşik Krallık	1.400	65.920
Finlandiya	10.380	25.360
Norveç	0	27.900
İsveç	4.000	29.500
İrlanda	0	3.090
İsviçre	195.000	210.000
Almanya	1.139.400	1.210.270
Avusturya	273.670	285.000
Lüksemburg	6.000	6.215
Hollanda	22.550	43.270
Belçika	11.430	21.460
İzlanda	1.150	1.350
ABD	804.200	1.082.500
Yeni Zellanda	8.000	9.600
Fransa	206.900	243.660
Portekiz	12.680	34.480
İtalya	23.500	55.210
Yunanistan	0	6.300
İspanya	10.420	12.980

Kaynak: (Scmauch, 2000)

Bazı gelişmiş ülkelerde vatandaşların afetlere karşı duyarlılık hissi devletin verdiği eğitim ve teşvik edici faktörlerle üst düzeye gelmiştir. Bu devletlerde, insanların yaşadığı tüm yerleşim alanları için yakın mesafelerde yangın veya farklı itfai olaylara müdahale için çok fazla yerde itfaiye istasyonları kurulmuştur. Bununla birlikte yine bazı gelişmiş ülkelerde, sık yangın çıkan yerlere veya yangın çıkma ihtimali fazla olan yerlere profesyonel itfaiyeciler istihdam edilmiş, yangın çıkma ihtimali az ve seyrek oranda olan yerler içinse gönüllü itfaiyecilik oluşmuştur.

Özellikle kırsal kesim bölgelerinde, nüfusun az olduğu yerlerde ve yukarıda da belirtildiği gibi yangının çıkma ihtimalinin düşük olduğu bölgelerde, itfai olaylara mücadelede yardım edecek gönüllü itfaiyecilik devlet politikasıyla artırılmış ve yasal düzenlemeler yapılmıştır. Çizelge 5.3' e bakıldığında gönüllü itfaiyeci sayısının profesyonel itfaiyeci sayısına göre daha fazla olduğu görülür. Avrupa'da nüfusun az olduğu yerlerde kırsal kesim ve köylerde oturan bir kişi gönüllü itfaiyecilik yapmak zorundadır eğer bunu tercih etmiyorsa bunun için vergi vermesi gerekir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise nüfusunun iki binden az olduğu bilinen yerleşim alanlarında itfaiyecilerin tamamına yakınının gönüllü olduğu bilinmektedir.

Nüfusunun yüz binden fazla olduğu bilinen yerlerdeki itfaiyeler ise profesyonel itfaiyeci çalıştırır bunlar orada sürekli kalan, maaşlı personeldir (İnce, 2009)

İsviçre'de gönüllü itfaiyeler yangın söndürme ve doğal tehlikelerin yönetimi dahil olmak üzere kurtarma ve genel hasarlar karşı önlem almakla yükümlüdür.

Kantonlar insan kaynakları, ekipman, eğitim ve finansman ile ilgili konularda yetkilidir. Bu ülkede askeri sistemin içinde itfaiye ve sivil savunma faaliyetleri ve itfaiye hizmetleri bir arada yürütülür. Normal işlerine devam eden gönüllü itfaiyeciler akşamları veya hafta sonları itfaiyeciler tarafından eğitilmektedirler. Gönüllüler alarm aldıklarında buldukları yerden olay yerine intikal ederler. Gönüllü itfaiyeci sayısı yaklaşık 110.000 civarındadır.

Almanya'da nüfusu 400.000 ve üzeri olan kentlerde gönüllü itfaiye istasyonları bulunmaktadır. Fakat sürekli personel bulunmamaktadır. Gönüllülere katılmış oldukları operasyonlar ve giderleri için ücret verilmektedir. Almanya genelinde 1.200.000 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk vd, 2002).

Fransa'da sivil savunma ve güvenlik sisteminin operasyonel yapısının çok büyük kısmını itfaiye teşkilatı oluşturur. Bu ülkede itfaiyeciliğin halk tarafından benimsenmesi ve prestijli bir meslek olarak görünmesinin en büyük nedeni

İtfaiyecinin aldığı çok yönlü ve ülke genelinde standart eğitimin onu bir risk teknisyeni yapmasıdır. Fransa'da profesyonel itfaiyeciler daha çok nüfusu 30.000'den fazla şehirlerde çalışırken, gönüllü itfaiyeciler küçük şehirlerde profesyonel itfaiyecilerle karışık itfaiye birliklerinde ve sadece gönüllü itfaiyecilerin oluşturduğu birliklerle kırsal alanlarda çalışmaktadırlar. Gönüllü itfaiyeciler katıldıkları operasyon dışında rutbelerine göre saat başına ücret almaktadırlar (Cömert, 2003).

Fransız İtfaiyecilerinin yüzde sekseni gönüllü itfaiyecilerden oluşmaktadır. Gönüllü itfaiyecilerin genelde kendi işleri vardır. Küçük şehirler ve kırsal alanlarda daha çok gönüllü itfaiyeciler görev yapmaktadırlar. Ülke genelinde 210.000 civarında gönüllü itfaiyeci bulunmaktadır (Yentürk vd, 2002)

Nüfusu 40.000'den fazla olan şehirlerde, içerisinde profesyonel destek almış gönüllü itfaiye personelinin bulunduğu itfaiye istasyonları kurulmaktadır. İstasyon içerisindeki çalışanlar özellikle ambulans araçları öncelikli olacak şekilde büyük sayılmayacak vakalar için halihazırda sürekli olarak istasyonda bulunmaktadır.

Gönüllü itfaiyeciler teşvik primi sayılabilecek nitelikte ve miktardaki ücretlerle katıldıkları operasyonlar için idareden ödüllendirilirler. Profesyonel itfaiyeciler sürekli çalışırlar, gönüllüler bu sürekliliğe tabi değildir ve yatakhaneleri bulunmaz. Kullandıkları araçlar daha basit ve eski olabilmektedir. Ülkeden ülkeye farklılıkları vardır, gönüllü itfaiyeciler sadece zorunlu giderleri için ödeme alırlar.

Gönüllü itfaiyecilik ile ilgili gerekli sorumluk ve görevler Köy ve Orman Kanununda belirtilmiştir. Bu kanuna göre yangına müdahale görevi başkanları köy muhtarı olacak şekilde köylülere verilmiştir.

Gönüllü itfaiyecilik Köy Kanunu içerisinde muhtarın görevlerinin sıralandığı 36 madde içerisinde 12. Maddede izah edilmiştir. 12. Maddedin muhtevası şu şekildedir; Köy sınırları içinde sel ve yangın olursa muhtarın görevi köylüleri toplayıp söndürmeye ve çevirmeye çalışmak. 12. Madde bu ifadeyle köylüleri kısmen gönüllü itfaiyeci sayıp onlara bir sorumluluk yüklemiştir.

Türkiye sınırları içerisinde toplam 35.071 adet köy vardır bu köylerin 20.087 tanesi orman köyüdür kalan köyler ise orman içi köyleridir. Yine İstanbul İtfaiyesi projesi için İstanbul şehrini belirtecek olursak, İstanbul şehri içinde 173 tane köy vardır ve bunların 151 tanesi orman köyüdür. Orman köyleri, Orman Kanunu'yla birlikte ayrı bir öneme sahiptir. Orman Kanunu'nun 69'uncu maddesine göre köy halkının erkek nüfusu o köyün yangın mükellefi olur.

Köylerde, özellikle orman köylerinde gönüllü itfaiyecilik diğerlerine nazaran daha fazla önem teşkil eder. Fiziksel koşullar, ulaşım şartları herhangi bir afet anında şehirden köye ulaşımında sıkıntı oluşturabilir. Sonuç olarak da sıkıntılı ve problemlili bu durum vahim sonuçlara sebebiyet verebilir. İşte bu yüzden, köylerde kendilerine eğitim verilerek köy halkı erkeklerinin istitaatlı olanlarından gönüllü müfrezeleri oluşturulmalıdır. Müfrezeler içerisinde, yangına karşı nasıl mücadele edileceğinin eğitimi verilmeli, yangından korunmanın ve yangını önlemenin nasıl ve ne şekilde yapılacağı gösterilmelidir. Müfreze içerisinde var olan araç ve teçhizatın düzenli kontrolleri yapılmalı, düzenli aralıklarla yangın tatbikatı yapıp ekipmanlarının sağlamlığı kontrol edilmelidir. Gönüllüler için sağlanacak bu imkanların koordine ve kontrol işi o köyün üst merkezinde bulunan itfaiye amirinin görevidir, köylerin kontrolü ve takibi de kaza merkezlerindeki grup amirlerinin görevlerindedir.

Türkiye’de görülen yangın çeşitleri örtü ve tepe yangınları olarak adlandırılmaktadır ve şöyle tanımlanmaktadır ;

(<http://web.ogm.gov.tr/diger/yaninharekat/sayfalar/ormanyanginlari.aspx>, 2010)

- *Örtü yangını*, orman toprağını örten ölü ve diri örtüyü yakan yangındır (Ot, çayır, funda, fide, fidan, yaprak, yosun, humus, kuru dal, kütük, devrik, kesim artıkları vb).
- *Tepe yangını* ise, ağaç ve ağaçcıkların tepelerini de yakarak ilerleyen yangındır. En tehlikeli yangın türüdür.

Orman yangınlarının çıkış sebeplerini: Yıldırım, Kasıt, İhmal ve dikkatsizlik, Nedeni bilinmeyen sebepler olarak 4 grupta toplamak mümkündür.

(<http://web.ogm.gov.tr/diger/yaninharekat/sayfalar/ormanyanginlari.aspx>, 2010).

Çizelge 5.4. Türkiye’de son 10 yılda çıkan orman yangınlarının çıkış sebeplerine göre dağılımı

YILLAR	YANGIN ÇIKIŞ SEBEPLERİ								TOPLAM
	KASIT		YILDIRIM		İHMAL- DİKKATSİZLİK- KAZA		NEDENİ BİLİNMEYEN		
	ADET	%	ADET	%	ADET	%	ADET	%	
2000	410	17	132	6	1384	59	427	18	2353
2001	251	10	188	7	1629	62	563	21	2631
2002	218	15	181	12	809	55	263	18	1471
2003	258	12	120	6	1317	60	482	22	2177
2004	242	14	128	7	1033	59	359	20	1762
2005	272	18	140	9	867	57	251	16	1530
2006	166	7	330	15	1315	59	416	19	2227
2007	292	11	407	14	1642	57	488	17	2829
2008	324	15	379	18	1043	49	389	18	2135
2009	142	8	333	19	973	54	345	19	1793
TOPLAM	2575		2338		12012		3983		20908
ORTALAMA	257,5	12	233,8	11	1201,2	57	398,3	19	2091

Kaynak: (<http://web.ogm.gov.tr/diger/yanginharekat/sayfalar/ormanyanginlari.aspx>, 2010)

Çizelge 5.5, Türkiye’de 2010-2013 yılları arasında köylerde çıkan yangın verilerini göstermektedir.

Çizelge 5.5’ e bakıldığında köylerde çıkan yangınların sayısı Gönüllü İtfaiyeciliğin ne kadar önemsenmesi gerektiğini göstermektedir. Belediyelerin kontrol ve sorumluluk alanı dışında kalan, profesyonel itfaiyecilerin bulunmadığı yerleşim yerlerinde vukuu etmiş olayların sayısı verilmiştir fakat sonuçları bu değerlerin aslını yansıtmada tatmin edici değildir. Kırsal kesimlerde meydana gelmiş bir çok olay bilgilerin toplanacağı bir merkez olmadığından istatistiklere yansıtılmamaktadır ve böylece sayısal verilerin daha düşük olarak gözükmesine sebep olmaktadır.

Çizelge 5.5: Türkiye geneli 2010-2013 yılları arasında köylerde çıkan yangın verileri

Sıra	Afet Türü	Afet Tarihi	İl	İlçe	Köy	Ölü Sayısı	Yaralı sayısı	Hasar Gören Yapı
1	Yangın	01.01.2010	Ordu	Ünye	Yeniköy	6		2
2	Yangın	01.01.2010	Sinop	Erfelek	İnesökü	1		1
3	Yangın	07.01.2010	Bitlis	Hizan	Gürece	2		1
4	Yangın	13.02.2010	Kastamonu	Bozkurt	Beldeğimen	1		2
5	Yangın	09.03.2010	Trabzon	Çarşıbaşı	Yavuz			2
6	Yangın	17.05.2010	Bolu	Mudurnu	Güllüören			3
7	Yangın	07.08.2010	Elazığ	Baskil	Karaali	1		1
8	Yangın	24.08.2010	Gümüşhane	Torul	Güzeloluk			3
9	Yangın	03.08.2010	Giresun	Çamoluk	Hacıören	2	1	5
10	Yangın	04.08.2010	Bolu	Kırıncık	Belen			1
11	Yangın	08.09.2010	Bolu	Merkez	Yenigüney			1
12	Yangın	20.09.2010	Erzincan	Refahiye	Tekneçik			1
13	Yangın	28.09.2010	Çankırı	Yapraklı	Ovacık			318
14	Yangın	09.10.2010	Erzurum	Olur	Keçili			6
15	Yangın	25.10.2010	Bolu	Merkez	Rüzgarlar			1
16	Yangın	08.11.2010	Erzurum	İspir	Bahçeli			10
17	Yangın	23.11.2010	Düzce	Yığılca	Geriş			3
18	Yangın	15.12.2010	Elazığ	Sivrice	Kayapınar			2
19	Yangın	08.01.2011	Elazığ	Sivrice	Güneyköy			1
20	Yangın	25.01.2011	Manisa	Alaşehir	Dağhacıyusuf	1		1
21	Yangın	12.02.2011	Kastamonu	Merkez	Gelinören			5
22	Yangın	30.03.2011	Kastamonu	Merkez	Talıpler	1		2
23	Yangın	17.05.2011	Çorum	Ösmancık	Alibey		1	1
24	Yangın	28.05.2011	Erzurum	Tortum	Yumaklı			3
25	Yangın	09.07.2011	Tunceli	Çemişgezek	Cihangir	1		3
26	Yangın	12.07.2011	Kastamonu	Merkez	Çıbanköy			1
27	Yangın	27.07.2011	Bolu	Seben	Çeltikdere			1
28	Yangın	08.08.2011	Bolu	Mudurnu	Feriz			2
29	Yangın	07.08.2011	Bolu	Göynük	Gürpınar			3
30	Yangın	09.08.2011	Sivas	Divriği	Güllüce			4
31	Yangın	18.08.2011	Çanakkale	Bayramiç	Doğancı		1	6
32	Yangın	24.09.2011	Kastamonu	Tosya	Akbük			1
33	Yangın	09.10.2011	Karabük	Ovacık	Yaylacılar			11
34	Yangın	26.11.2011	Bayburt	Merkez	Yanıkçam			9
35	Yangın	07.12.2011	Muğla	Merkez	Yeniköy	1		2
36	Yangın	27.12.2011	Samsun	Vezirköprü	Kızılkese			27
37	Yangın	12.01.2012	Bolu	Merkez	Taşçılar	1		1
38	Yangın	07.05.2012	Karabük	Əskipazar	Bulduk	0	0	10
39	Yangın	03.09.2012	Artvin	Yusufeli	Cevizli	1	0	2
					Toplam	19	3	461

Kaynak: (Türkiye Ulusal Afet Arşivi, 2013)

Belediye itfaiye yönetmeliğinin 6.maddesinde, İtfaiye Teşkilatının kurulmadığı belediyelerde ya da teşkilatın var olduğu fakat hizmet konusunda yetersiz kalışından ötürü itfaiye hizmetleri konusunda desteğe ihtiyaç duyulan belediyelerde gönüllü itfaiye oluşumlarının teşvik edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Gönüllü itfaiyecilik kurumu her gün biraz daha gelişme göstermekte ve ülkemizde de yaygınlık kazanmaktadır. En iyi şekilde uygulanacak bir gönüllü itfaiyecilik modeli için yeni ve kapsamlı bir mevzuata ihtiyaç vardır. Var olan Köy Kanunu ve Orman Kanunu maddelerine yönelik iyileştirme ve geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin Ocak 2013 tarihinde aldığı bir kararla İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gönüllü İtfaiyecilik konusundaki yönetmelik yenilenmeye çalışılmış bu düzenlemeyle bir takım yararlar elde edilmiştir.

İstanbul şehri en çok trafik problemi ile gündeme gelen ve trafik sıkıntısının günlük yaşamı olumsuz etkilediği her gün insanları tarafından dile getirilen bir hal almıştır. Trafik İstanbul şehri ve halkı için başlı başına bir sorundur. Büyükşehir Belediyesi trafikte kaybedilen zamanı en aza indirmek için ulaşım alanında yatırımlarını artırmaktadır. İtfaiye teşkilatı için de büyük faydalar sağlayacağı muhakkaktır. Ancak bazı semtlerin kalabalık mahalleleri, dar ve araçların geçmelerine olanak sağlamayan sokakları, çift taraflı bilinçsiz ve hatalı yapılmış araç park edilmeleri itfaiyeyi en çok sıkıntıya düşüren olumsuzluklardır. Müfrezeler, İstasyonlar olay mahalline en kısa sürede ulaşabilecek merkezlere kurulmuştur ve bunlara uygun araçlar da itfaiyenin bünyesinde mevcuttur. Yine de bunlara rağmen istisnai durumlarda itfaiyenin önüne çıkan araç engelleri olaylara müdahaleyi geciktirebilmektedir. Sadece köylerde değil, şehrin en küçük birimi olan mahallelerde de gönüllü itfaiyecilik işte bu yüzden önem arz eder. İtfaiyenin personeliyle birlikte olay yerine ulaşma anına kadar, halkın içinde gönüllü itfaiye eğitimi almış kişilere ihtiyaç vardır. Devlet ve Belediyeler de gönüllü itfaiyeciliği teşvik için teşkilatını kuvvetlendirmelidir.

Sonuç olarak "Gönüllü itfaiye istasyonları" sadece köy ve kırsal kesimlerde değil, 18-50 yaş arası erkeklerin istihdam ve fayda sağlayabileceği her alanda kurulmalıdır. Böylelikle kırsal kesimler, orman köyleri veyahut dar sokaklar içerisinde kalmış yapılar, acil yardım gerektiren kazalar en kısa zamanda söndürme, kurtarma ve ilkyardım yapabilme imkân ve kabiliyetine sahip kişilere emanet edilebilecektir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı, 2008 senesinde olası kazalar ve yangınların önüne geçilebilmesi,

vakalarda zamanında ve doğru şekilde operasyon sürdürmeye yönelik olarak, “İtfaiye Gönüllüleri Projesi” çerçevesinde, 957 Mahallede çalışmalarına artan bir gayretle çaba sarfetmektedir.

İstanbul İtfaiye Daire Başkanlığı bu isteği sistematik bir projeye dönüştürmüştür. Projeye göre bu çalışma ile muhtarlıklarca belirlenecek 11 kişiden oluşan küçük timler oluşturulmaktadır. Bu 11 kişilik grupların sayısı her mahallede minimum 3 tim olacak şekilde nüfusa ve talebe göre sayısı artırılabilir. İlk hedef olarak İstanbul’un 957 mahallesinden 2.871 timde görev alabilecek 31.581 gönüllü itfaiyeci kazandırılması amaçlanmaktadır.

Projenin gayeleri;

Başta gelebilecek herhangi bir itfai olay karşısında mahalle sakinlerini ve gönüllüleri bilinçlendirmek ve alınacak önlemler konusunda bilgilendirmek

İtfai olay durumunda, olay yerinde doğru davranabilmek , yardım bilgisinin mahalle halkına iletilmesini sağlamak

Vukuu bulmuş olaylarda itfaiye ekipleri olay mahalline varıncaya dek, gönüllerinin gerektiğinde müdahale etmeleri, müdahale için uygun ortam hazırlamaları, ekipler geldiğinde onlarla birlikte çalışmalarını sağlamak. Böylelikle can ve mak kaybının az aza indirilmesi hedeflenmiş olur.

Hususiyetle büyük etkileri olan/olacak afetlerde birlikler arası koordinenin sağlanması, itfaiyenin elindeki kaynakların verimli kullanılabilmesi ve doğacak karışıklıklara sebebiyet verilmemesi amaçlanır.

İtfaiye Daire Başkanlığı’na ait bu projede gönüllü itfaiyeci olacak kişilere toplam 60 saatten oluşan iki kura bölünmüş teori ve uygulama şeklinde eğitim verilmektedir.

5.7 İtfaiye Yönetmelikleri ve Geliştirilebilirliği

İtfaiye teşkilatıyla ilgili olarak tek bir itfaiye kanunu bulunmamakta ve mevcut ilgili kanun ve yönetmeliklere göre hareket edilmektedir. Bu durum işleyişi zorlaştırmakla beraber tüm itfaiye kurumunu temsil eden bir ‘İtfaiye Kanunu’nun gerekliliği için önem arz etmektedir. Çünkü mevcut olan ilgili kanunlar ve yönetmelikler birbirinden bağımsız ve dağınık olup, bütünselliği oluşturmamaktadır.

Bu durum tek kuruma ait olması gereken bir yol haritasının birbirinden ayrı parçalarla temsil edilmesini ifade etmektedir. Bu sebeple ayrıntıların belirsizliği kaçınılmaz olmakta ve yetersiz kalmaktadır.

İtfaiye teşkilatıyla ilgili kanunlar,

5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5393 Sayılı Belediye Kanunu

İl Özel İdaresi Kanunu

7126 Sayılı Sivil Savunma Kanunu

5902 Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri

5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

İlgili yönetmelikler ise,

Belediye İtfaiye Yönetmeliği

Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik

Elektrik İç Tesisleri Proje Hazırlama Yönetmeliği

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik Ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği

Otopark Yönetmeliği

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik

Yasal kapsam ile ilgili olarak Belediye Yangın Yönetmeliği, Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik Ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği üzerinde durulmuş ve ilgili kanun ve yönetmeliklerin üzerinde durulan maddelerine yer verilmiştir.

İtfaiye teşkilatının yetki, görev ve sorumlulukları 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 52 nci maddesine dayanılarak hazırlanan, 21 Ekim 2006 tarih ve 26326 sayılı Belediye İtfaiye Yönetmeliğine göre belirlenmiştir. Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde ise aşağıda yer alan bölümler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM: Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

İKİNCİ BÖLÜM: Kuruluş, Görev ve Çalışma Düzeni Görevleri

MADDE 6 – (1) İtfaiye teşkilatının görevleri şunlardır:

Yangın anında acil müdahale edip yangını söndürmeye çalışmak

Meydana gelen ve itfai olayın konusunu teşkil eden doğal afetler, trafik kazaları, çökme sonucu enkaz kalıntıları, patlama sonrası oluşan vakalar ve insan hayatını tehlikeye sokan akla gelen her benzer durum için can kurtarmaya yönelik çalışmalar yapmak, ilk yardımda bulunmak.

Sel, Su baskını ve taşkınlar gibi olaylara müdahalede bulunmak

Bakanlar Kurulu'nda verilen kararlar uygulamaya başlanılan Binaları Yangından Koruma ile ilgili yasadaki belirtilen görev ve sorumluluklara sahip olmak.

İtfaiye Servisi çalışanlarına eğitim vermek. Nükleer, kimyasal maddelerin etki ettiği olumsuzluklarda destek olmak.

İtfaiye nedir ne yapar konusunda halkı eğitip bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapmak.

İtfaiye kurumlarının mesken olarak kullanabileceği alanlar oluşturmak, bu kurumlara bina, teçhizat, donanım sağlamak. Bunların ulusal ve uluslararası standartlığını kontrol etmek . Gönüllü itfaiyeci yetiştirmek. Devlete ait diğer kuruluşlarla ve de özel kuruluşlarla gerek duyulduğunda işbirliği yapmak.

Belediye'nin sınırlarının dışında kalan olaylara da müdahil olmak.

Belediye'nin sınırları dahilinde olan baca gibi temizlenmesi gereken yerlerin bakım ve temizliğini yapmak ve kontrol ettirmek.

Çevresinde meydana gelen orman yangını varsa, yardım istenildiği takdirde orman yangını söndürme çalışmalarında yer almak.

İş yerlerini, fabrikaları, sanayi binalarını, eğlence yerlerini bugünkü procedure göre otuz kişiden fazla personelin çalıştırıldığı iş yerlerini binaların yangından korunması yönetmeliği kapsamında denetlemek, ruhsat işlemlerine bakmak . Kimyasal içerikli maddeler –yakıcı,yanıcı,patlayıcı- madde üreten yerleri tespit etmek.

Belediye Başkanı tarafından verilen sair görev ve sorumlulukları yerine getirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Kadro ve Unvanlar

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: İtfaiye Personelinin Görevleri

BEŞİNCİ BÖLÜM: Atama Şartları

ALTINCI BÖLÜM: Görevde Yükselme Esasları

YEDİNCİ BÖLÜM: Eğitim ve Denetim

SEKİZİNCİ BÖLÜM: Spor, Spor ve Tesisler

MADDE 33 – (1) İtfaiye personelinin fiziki nitelikleri, hazırlanan spor programları ile desteklenir. Personele; kültür-fizik çalışmaları, atletizm, aletli sporlar, mukavemet ve denge sporları ile uygun görülecek diğer mesleki spor faaliyetleri yaptırılarak iş verimlilikleri artırılır.

(2) Eğitim programları hazırlanırken haftanın en az 3 gününe ait uygulamalı ders saatlerine günün sportif çalışmasının gerektirdiği kadar süre ilave edilir. İtfaiye personelinin belirtilen sportif çalışmaları ve mesleki sporları yapabilmesi için gerekli alan düzenlemesi ile araç gereç ve özel spor kıyafetleri belediye tarafından temin edilir. Ayrıca bu konuda belediyenin spor ve sosyal tesislerinden yararlanır. İtfaiye teşkilatına yurt içi ve yurt dışında düzenlenen spor etkinliklerine ve itfaiye spor müsabakalarına katılma imkanı sağlanır.

(3) Bu hak ve imkanlardan gönüllü itfaiyeciler de yararlandırılabilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM: Kıyafet ve Koruyucu Teçhizat

ONUNCU BÖLÜM: Personelin Sosyal Hakları ve Disiplin Cezaları

ONBİRİNCİ BÖLÜM: Araç, Teçhizat ve Malzeme

MADDE 42 – (1) İtfaiye teşkilatının asgari araç sayısı, ilgili TSE veya EN standartlarına uygun olarak aşağıdaki kıstaslar esas alınarak belirlenir.

a) Nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde en az 1 adet itfaiye söndürme aracı,

(2) İtfaiye araçları cins ve nitelik yönünden, teknolojik gelişmelere uygun olarak geliştirilir ve yenilenir

ONİKİNCİ BÖLÜM: Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 45 – (1) İtfaiye hizmetlerinin desteklenmesine ihtiyaç duyulan yerlerde 9/10/2005 tarihli ve 25981 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İl Özel İdaresi ve

Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği hükümlerine göre gönüllü itfaiye teşkilleri kurulabilir.

Yönetmelik ekinde geçerli olan denetleme konuları:

Eğitim:

1) Eğitim programı var mı?

a) Günlük

b) Aylık

c) Yıllık

2) Eğitimler programa uygun yapılmakta mı?

3) Beden eğitimi ve spor tesisleri var mı?

4) Eğitim programına göre spor yaptırılıyor mu?

5) Ders kitap ve notları var mı, personele dağıtılıyor mu?

6) Genel tatbikatlar düzenleniyor mu?

7) Kurum ve kuruluşların yangın söndürme ekiplerine eğitimde yardımcı olunuyor mu?

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik Ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği Tanımlar ve kısaltmalar başlığı altında

MADDE 4

c) İlk müdahale ekipleri: Olay bölgesinde tespit, bomba imha, kurtarma, arındırma, itfaiye, acil tıbbi müdahale, ilk yardım ve ambulans gibi acil müdahale hizmetlerini yürüten ekipleri

Görev ve sorumluluklar başlığı altında;

MADDE 5

İçişleri Bakanlığının görev ve sorumlulukları

e) Stratejik açıdan önemli ve nüfusun yoğun olduğu şehirler ile tehlikeli endüstriyel maddeleri üreten sanayi tesislerinin yoğun olarak bulunduğu bölgelerde, valiliklerin

talebi doğrultusunda, itfaiye birimleri bünyesinde tespit, kurtarma ve arındırma faaliyetlerini yürütmek üzere KBRN timlerinin kurulmasını sağlar.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının görev ve sorumlulukları

f) Uluslararası yolcu ve yük taşımacılığı yapılan hava ve deniz limanlarında, KBRN tehdit ve tehlikelerine karşı hazırlıklı bulunmak için il afet ve acil durum müdürlükleri ile koordineli olarak ilk müdahaleyi sağlamak amacıyla liman güvenlik, itfaiye ve diğer teknik personelinden oluşan ilk müdahale ekiplerinin kurulmasını sağlar.

Valiliklerin görev ve sorumlulukları

j) Kirli bölgeden kurtarılan kişiler ile araç gereç ve malzemelerin il afet ve acil durum müdürlüğü ve itfaiye KBRN ekipleri tarafından arındırılmasını sağlar.

o) Tehlike durumunun kontrol altına alınmasını müteakip sıcak bölgedeki

1) Yerleşim bölgelerindeki bina ve alanların itfaiye teşkilleri tarafından arındırılmasını, sağlar olarak belirtilmiştir.

Detaylandırılan iki yönetmelik ile ilgili olarak;

Belediye İtfaiye Yönetmeliği'nde yer alan görevlendirmelerde;

Nükleer, biyolojik, kimyasal (NBC) durumlarda yardımcı olabilmesi ile ilgili olarak ilgili yönetmeliğin ekinde ve itfaiye bünyelerinde yer alan eğitim programlarında NBC ile ilgili herhangi bir içerik söz konusu değildir. Uzmanlık gerektiren bu alan ile ilgili olarak itfaiyenin görevlendirilmesi değil, uzmanlığı olan ve bu konuda eğitim alarak tecrübe sahibi olan itfaiye personelinin görevlendirilmesi uygun olabilir ancak. Bu sebeple maddenin detaylandırılarak açıklanması, ya da eğitim alanına bu içeriğin de eklenmesi gerekmektedir.

Kamu ve özel teşekküllere bağlı itfaiye müdürlükleri gönüllü itfaiyecilerin eğitilmesine ve yetiştirilmesine yardım sağlamak konusunda yönetmelikte herhangi bir yönlendirme bulunmamaktadır.

Bu eğitim prosedürünün ekte yer alması ve içeriğiyle eğitim programının standartlaştırılarak yönetmeliğe dâhil edilmesi gerekmektedir. Çünkü temelde kanunlar olması gerekeni yönetmelikler ise nasıl uygulanacağını kapsar. Bu kapsamda yönetmelik görevini tam anlamıyla yerine getirmemiş olmaktadır.

'Belediye sınırları dışındaki olaylara müdahale etmek' ifadesi de bir belediyenin bittiği noktanın aslında başka bir belediyenin sınırlarının başladığı nokta olarak ifade edilirse temelde belediye sınırları dışında kalan bölge de başka bir belediyeyi temsil edebilir, bu maddenin kapsamı daha açıklayıcı olmalıdır.

'Belediye başkanının verdiği diğer sorumlulukları yerine getirmek', ifadesinde yer alan 'diğer' ibaresinin altı doldurulmalı ve ucu açık kalmamalıdır. İtfaiye'nin üstlenebileceği tüm yükümlülükler açık ve net olmalıdır.

Sekizinci bölümde yer alan Spor ve Tesisler ile ilgili olarak;

Spor programlarının eğitim programlarına dâhil edilmesi gerektiği belirtilmiş ancak ekte yer alan eğitim başlığında bu içeriğe yer verilmemiştir.

Spor programlarının standart olarak belirlenmesi ve eğitim programına eklenmesi gerekmektedir.

Gönüllü itfaiyeciler için ayrı bir madde oluşturularak tüm detayların ayrı işlenmesi ve hak, sorumluluk ile denetleme organlarının net bir şekilde ifade edilmesi gerekmektedir.

Onbirinci bölümde yer alan Araç, Teçhizat, Malzeme ile ilgili olarak,

'10.000'den az nüfuslu merkezlerde asgari 1 adet yangın söndürme aracı' bente istinaden 10.000 nüfusun altında olan ve itfaiye söndürme aracı olmayan belediyeler mevcuttur, bunun denetim ve takibine karşılık yönetmelikte bir ifade yer almamaktadır. Nitekim 2011 Şubat ayında Kuşça Belde Belediyesi belediye hizmet binasında çıkan yangında itfaiye araçlarının olmaması nedeniyle müdahale edilemediğini belirtmiştir. Yaşanan olay durumun gerekliliğini belirtmektedir. Maddeye ek olarak itfaiyenin araç teminini sağlamamasına karşılık cezai yaptırımların da içeriğe dahil edilmesi gerekmektedir.

Onikinci bölümde yer alan Diğer başlığı ile ilgili olarak,

Gönüllü İtfaiyecilik teşkillerinin kurulması Madde 45' te belirtilmiş ancak bu kuruluşun olması için sınırlar çizilmemiş ve gerekli prosedürler belirtilmemiştir. Gönüllü itfaiyecilik gibi itfaiyenin çok zayıf kalan bir bölümünü ayrı olarak değerlendirmek ve tüm detaylarıyla ayrıca işlemek gerekmektedir. Bu doğrultuda hazırlanacak olan yönetmelik Gönüllü İtfaiyecilik hususunu belediyelerin inisiyatifinden çıkaracak ve sürdürülebilir olmasını sağlayacaktır. Gönüllü İtfaiye teşkillerinin de belirli nüfus

aralıklarına ve bölgesel coğrafi koşullara göre kurulması gerekliliği üzerinde çalışmalar yapılmalıdır.

Yönetmelik ekinde yer alan Eğitim denetleme içeriğinin detaylandırılması ve alanlara ayrılarak denetlenmesi gerekmektedir.

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik Ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği ile ilgili olarak kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehlikelere karşı herhangi bir eğitime ve tatbikata dahil edilmeyen itfaiye personeline bu görevlendirmenin yapılması uygun değildir. Bu görevlendirme ancak eğitim alan uzman tecrübeli itfaiye personeline uygulanabilir. Bu sebeple eğitim ve tatbikatların içeriğinde kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehlikelere ayrıca yer verilmesi gerekmektedir.

5.8 Yangın Sigortası

Yangın, yanma olayı sonucu oluşmaktadır. Yanma, yanıcı madde, oksijen ve ısının bir araya gelmesi ile ortaya çıkan kimyasal bir reaksiyondur. Cisim yanarken alevin olmaması kavrulmanın olduğunun bir göstergesidir. Bu tip hasarlar yangın sigortalarında genel olarak teminat haricidir (Baykal, 2007).

Teminatın kapsamı, standart yangın poliçesinde hariç tutulmuş grev, lokavt, kargaşalık, halk hareketleri, kötü niyetli hareketler, terör, deprem ve yanardağ püskürmesi, fırtına, kar ağırlığı, sel veya su baskını, yer kayması, dahili su, kara, hava ve deniz taşıtlarının sigortalı 13 kıymete çarpması gibi ek tehlikeler olarak adlandırılan risklerin yanı sıra, meydana gelmiş olan fiziki bir hasara bağlı olarak ortaya çıkan mali hasarlar, enkaz kaldırma masrafları, kira kaybı ve yangın ve infilak mali sorumluluğu da, yine yangın sigortası kapsamında temin edilebilmektedir. (<http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Sigorta/Bran%C5%9Flar/Yang%C4%B1n+Sigortalar%C4%B1.htm>)

Türkiye’de denetleme konusu bir kaos ortamındadır. Standartlar TSE tarafından belirlenmekte, aynı zamanda standartlara uygunluk belgesi verilmesi ve denetlenmesi de TSE tarafından yapılmaktadır. Esas işlevi yangın söndürmek olan İtfaiye teşkilatları kısıtlı teknik eleman kadrolarıyla yangın projelerini onaylamkata, Acil Durumlara Hazırlıklı olma görevi olan Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ise yangın denetimi ve eğitimleri vermektedir. Bu karmaşanın giderilmesi ve netliğe kavuşturulması gerekmektedir.

Yangın sigortasının varlığı özellikle denetleme mekanizması noktasında önemlidir. Çünkü mevcut sistemde denetleme itfaiye teşkilatı tarafından yapıldığında, itfaiyenin her belediyede farklı donanım ve yapıda olmasının getirdiği durumlar, farklı denetleme sistemleri ve yaklaşımları oluşturmaktadır. Bu sebeple sigorta şirketlerinin denetleme yapması hem maddi kayıpları kontrol altında tutmak isteyen sigorta şirketlerinin özellikle yangınların önlenmesi noktasında yaptırıcı faaliyetlere girmesini sağlayacak hem de bu konuda sistematik ve bütünsel bir veritabanının tutulmasını sağlayacaktır.

Yangın sigortası yaygınlığı nedeniyle denetleme konusunu ABD’de sigorta şirketlerinin kurduğu denetleme kuruluşları ile özel denetleme ve tehlike sınıflandırma büroları yapmaktadır.

Ülkemizde yangın çıkan alanlarda sigortalı sayısını gösteren tabloya bakıldığında ciddi bir eksiklik söz konusu olduğu görülmektedir.

5.9 İtfaiye İçinde Eğitim

Üniversiteler veya Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde, gerimizdeki bir kaç yıla gelinceye kadar itfaiyecilik ve yangın güvenliği konularında öğrenim veren bir kuruluş olmamıştır. Gölcük tesislerindeki yangın okulları, İstanbul İtfaiyesi’nin ve Deniz Kuvvetleri’nin kendi personellerinin eğitim görmeleri amacıyla kurulmuştur. Bu ikisi dışındaki kamu kuruluşlarının eğitim alanındaki ihtiyaçları ise Ankara’da bulunan Sivil Savunma Okulu’nda verilen eğitimlerle karşılanmıştır. Yüksek Öğrenim kurumlarında iki senelik önlisans bölümlerinin açılmaya başlanmasıyla birlikte 1996 yılında Kocaeli Üniversitesi’nde daha sonra da Antalya ve İstanbul Üniversitelerinde Meslek Yüksek Okulları açılmış ve bunlarda iki senelik “İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği” programları öğrenime başlanmıştır.

Eğitim ile ilgili sorunlar maddelendiğinde bu sorunlar şunlardır (Yentürk vd, 2002) ;

- Endüstri Meslek Liselerinde yangınla ilgili bölümlerin bulunmaması,
- İtfaiye Önlisans programlarının yetersiz sayıda olması,
- Üniversitelerde yangın ve itfaiyecilik ile ilgili bölümlerin ya da mühendislik bölümlerinde yangın uzmanlık alanlarının bulunmaması,
- Yangın Araştırma Enstitüsü’nün kurulmamış olması,
- İtfaiye personelinin devletin yaptığı genel memur sınavların tabi tutulmuş olması ve itfaiye personel alımında daha uygun ve etkin bir sınav sisteminin oluşturulamamış olması,

- Rütbe, yükselme ve uzmanlaşmayı esas alacak kademeli eğitim sisteminin kurulamamış olması,
- Uzmanlık eğitimi ve sürekli mesleki eğitimi verecek bir ulusal itfaiye akademisinin bulunmaması

Önemli teknolojilerin kullanıldığı bir meslek haline gelen itfaiye giderek yüksek öğretim derecesi almış kişileri teşkilatına kazandırma yoluna gitmiştir. Eğitimin ön plana alınarak gerçekleştirilen bu ilerlemelerin sebepleri de şöyle ifade edilebilir. Yoğun nüfus artışı, gelişen ve sürekli teknolojik açıdan ilerlemekte olan makina ve araçlar, sanayileşmenin artması, üretim artışı ve bununla birlikte istenmeyen olumsuzluklar. (Yentürk vd, 2002).

Amerika Birleşik Devletleri'nde itfaiye personeli olacak kişilerin eğitimi kolejlerde verilir. Üniversitelerde de yer yer bu eğitimlerin verildiği görülür. İtfaiye Kurumu personelini sadece bu okullardan mezun olan adaylardan istihdam eder, ABD kendi itfaiye akademisini böylece oluşturmuş olmaktadır (Yentürk, 2002)

Avrupa Devletlerinin bazılarında ise teknik okul ve yüksek okul mezunları itfaiyede çalışmak için başvurabilirler (Yentürk vd, 2002).

İtfaiye eğitimlerinin modellenmesi ve itfaiye kurumuna hizmet eden, itfaiyeci yetiştiren alanların oluşturulması ancak doğru programlanmış bir eğitim müfredatıyla mümkün kılınabilir. İtfaiye çerçevesinde verilen eğitimlerin listesi aşağıda belirtilmiştir. Ancak bu listenin yetersiz olduğu ve itfaiyeye alınan personelin sadece bu eğitimle devam etmesinin uygun olmadığı aşikârdır. Öncelikle Profesyonel itfaiye kadrosunun oluşturulması, bu kadroların da itfaiye standartlarını, yönetmeliklerini, hizmetlerini geliştirmesi ve yönetmesi gerekmektedir. Bu da ancak uzun süreli 'İtfaiye' temelli eğitim alınması durumunda sağlanabilir. Mevcut sistem ancak Gönüllü İtfaiyeciler için uygulanabilecek bir eğitim süreci için düşünülebilir.

Mevcut sistemde verilen eğitim içeriği aşağıda listelenmiştir (<http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/egitimler.html>) ;

Eğitimler;

İtfaiye eğitim merkezince verilen eğitimler

- Yangın Güvenlik Eğitimi Yerinde
- Yangın Güvenlik Eğitimi İbitem'de

- Yangin Tatbikati
- Yetki Belgeli Baca Firmalarına Verilen Eğitimler
- Kamu ve Özel Okullar

İBİTEM tarafından verilen hizmetiçi eğitimler

- İtfaiye Tarihi Ve Oryantasyon
- Haberleşme
- Yangin Kimyasal ve Davranışı
- Yangin Söndürme Maddeleri Ve Kullanım Teknikleri
- Yangına Müdahale Ekipmanları
- Yangında Arama Kurtarma
- Kurtarma Ekipmanları
- Kurtarma Becerileri
- Araç Bilgisi
- İtfaiye Araçları-I
- Orman Yangınlarına Müdahale
- Su Tahliyesi ve Temini
- İtfaiyeci Güvenliği
- Temiz Hava Solunum Cihazı
- Baca Bilgisi ve Müdahale Teknikleri
- Yangına Müdahale Teknikleri
- Metro ve Tünellerde Meydana Gelen İtfai Olaylara Müdahale
- İtfaiye Araçları II
- Olay Öncesi Müdahale Planlarının Hazırlanması
- Olay Komuta Sistemi
- Tehlikeli Madde Olaylarına Müdahale
- İleri Seviye Kurtarma
- Sel ve Su Üstü Arama Kurtarma
- Bina Çökmeleri Ve Toprak Kaymalarında Arama Kurtarma
- Asansörden Kurtarma
- Yangın Çıkış Sebebinin Tespiti
- Trafik Kazalarına Müdahale
- Yangın Güvenlik Önlemleri (Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik)
- İtfai Olayları Raporlama
- Mevzuat Bilgisi

Günümüz gereklilikleri ve mesleki liyakatların geliştirilebilmesi için eğitim çok önemli bir yere sahiptir. Özellikle yangın ve afet yönetimi konusunda tekniklerin ve uygulanacak yöntemlerin kavranabilmesi, algılanabilmesi, iletilebilmesi kişinin eğitim düzeyiyle doğru orantılıdır. Eğitim hususu hayli önem arz ederken ne yazık ki İtfaiye teşkilatı olarak biz itfaiye personeli olarak seçilecek kişiyi herhangi bir eğitimden geçirmeden itfaiyeci kadroluna katan sayılı ülkelerdeniz. Gelişmiş ülkelerle kıyaslanacak olursa bizim İtfaiye Eğitim Birimimiz olan İBİTEM'de verdiğimiz eğitim kişinin işe alınmasını takiben üç ay yaklaşık doksan günlük bir süreçtir. Amerika ülkeleri, Uzak Doğu ülkeleri ve bazı Avrupa ülkeleri itfaiye teşkilatlarına personel ihtiyacı olduğunda yaklaşık iki senelik bir eğitim verildikten sonra o kişileri teşkilat kadrolarına katmaktadırlar. Bazı Avrupa devletlerinde ise bu eğitimlerin kurumsallaştırıldığı “Yangın Akademileri” bulunmaktadır (Kılıç, 2010)

Şekil 5.2 'de görüldüğü gibi Hollanda İtfaiye Teşkilatı için kurum görevlendirmesinde Şef, Yüksek Lisans Programı sahibi; Amir, 4 yıllık Lisans derecesi sahibi; İtfaiye Eri, ise Teknik Okul Diploması sahibidir. Bu konuda Türkiye'de ise önlisans programı çerçevesinde devam eden çalışma yetersiz kalmaktadır. Halen devam eden yürürlüğe göre Kamu Personeli Seçme Sınavına girmeye hak kazanacak eğitim durumuna haiz her erkek aday baraj puanını geçtikten sonra İtfaiye Teşkilatının yapacağı mülakat sınavına girmeye de hak kazanır. Kamu Personel Seçme Sınavında asgari eğitim düzeyinin lise düzeyinde olduğu düşünülürse bir itfaiye erinin en az lise mezunu olması gerektiği sonucuna ulaşılabılır.

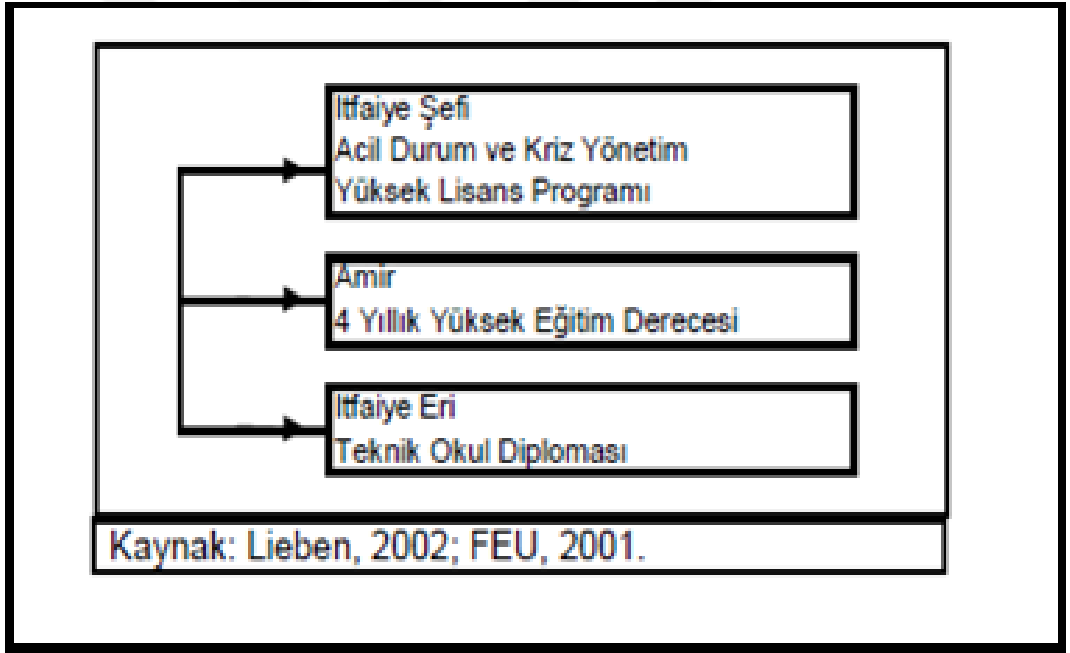
İtfaiyecilik için mevcut sınavlar ve mülakatlar sonrası bu mesleği edinmeğe hak kazanan adaylar temel itfaiye eğitimlerini de almak mecburiyetindedirler. İstanbul İtfaiyesi bu eğitimi kendi birimi olan İBİTEM aracılığıyla personeline sağlamaktadır. İlk olarak temel eğitimde sadece teçhizata yönelik kullanım bilgileri ve yangının ne olduğu, yangınla ilgili diğer bilgiler sunulmaktadır. Başlangıç düzeyindeki eğitim budur. Göz ardı etmememiz gereken bir husus da teşkilatın personel eğitimini süreklilikle devam ettirmesidir.

İtfaiye personeli devamlı eğitim içerisinde bulunmaktadır. İstasyonlar, müfrezeler ve amirlikler bu eğitimlerin sunulduğu yerlerdir. Uygulanan tatbikatlarla da personel pratiklik kazanıp kendisini geliştirmeye devam ettirilmiştir. Dikkat edilecek konu ise verilen eğitimin her şart ve koşulda uygulamaya konulması, ulusal ve uluslararası geçerliliği olan belgelerle tescillenebilmesidir.

Çizelge 5.6 , İstanbul İtfaiyesi tarafından 2011 yılından 2016 yılına kadar verilen hizmetiçi, kamu-özel sektör, Gönüllü itfaiyeci ve okullara yönelik eğitimleri

içermektedir. Sadece kurumiçi eğitimlerle beslenen bir teşkilatın bu konuda kendini geliştirmesine yönelik olarak kurum dışına çıkmalı ve gerekli lisans programlarının kurulmasında öncülük etmelidir. Çünkü mevcut durumda lisans programlarını bitiren ve İtfaiye teşkilatının idarî kadrolarına yerleşen personeller yeterli donanımına sahip olmadıkları için itfaiye süreçlerinin takibi, adaptasyonu ve bu süreçlerde yaşanan aksaklıkların giderilmesi-iyileştirilmesi konusunda etkin olamamakta ya da sürecin zaman almasından dolayı sistemin aksaklıklarla devam etmesine sebebiyet vermektedirler. Bu sebeple sadece lisans programları ile yetinmeyip, lisansüstü eğitimlerin itfaiye teşkilatına hizmet etmesi için geliştirilmesi gerekmektedir.

Örneğin Makine Mühendisliği alanında yapılan çalışmaların İtfaiye Makineleri üzerine çalışılabileceği bir lisansüstü programla desteklenmesi ya da Hukuk alanında ilerleyen çalışmaların İtfaiye-Acil Durum-Afet başlıklarıyla desteklenerek lisansüstü eğitime açılması teşvik edilmelidir. Ancak bu eğitim faaliyetlerinin tamamlanmasıyla etkin bir itfaiye teşkilatı kurulabilir.

Şekil 5.2: Hollanda’da İtfaiyeye Doğrudan Giriş İçin Gerekli Eğitim Düzeyi (Lieben, 2002)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Eğitim Merkezi (İBİTEM) ilk olarak 1937 yılında, hala Fatih’te bulunan itfaiye binasında, “İtfaiye Okulu” adı altında eğitim vermeye başlamıştır. 1988 yılında Bahçelievler’de yapımı tamamlanan ve faaliyetlerine burada devam edilen İBİTEM merkez binasında 6 adet dersane, 200 kişilik konferans salonu, yangın güvenlik simülasyon odası, baca denetim birimi, kurum arşivi, basımhane, depolar, kütüphane ve spor salonu bulunmaktadır.

Tırmanma ve merdiven eğitim kulesi, yüksekte çalışma kulesi, muhtelif çaplarda eğitim kuyuları, kurtarma eğitimlerinin yapıldığı eğitim binası ve eğitim asansörü de eğitim merkezi sınırları içinde yer almaktadır. İtfaiye Eğitim Merkezinde verilen eğitimler, talep edilmesi halinde özel kamu kurum ve kuruluşların kendilerine ait yerlerde de gerçekleştirilebilir. Eğitimlerin sonunda başarılı olan kursiyerlere katılım belgesi verilmektedir. (<http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/egitim.html>)

Çizelge 5.6 , İstanbul İtfaiyesi tarafından 2011 yılından 2016 yılına kadar verilen eğitim bilgilerini göstermektedir.

Çizelge 5.6: İstanbul İtfaiyesinde Verilen Eğitimler

Eğitim	Yıl						Toplam
	2011	2012	2013	2014	2015	2016 Ocak-Nisan	
Hizmetiçi Eğitimler	4.767	1.781	2.095	1.454	7.293	1.145	18.535
Kamu ve Özel Sektöre Yönelik Eğitimler	10.461	13.936	16.183	24.923	17.377	2.571	85.451
Meslek Lisesi ve Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Eğitimler	1.380	1.577	1.522	2.527	2.358	513	9.877
İlk Yardım Eğitimi ve Halk Sağlığı Semineri	5.864	9.829	12.191	19.869	8.774	2.670	59.197
Gönüllü İtfaiyeci Eğitimi	143	204	847	0	81	28	1.303
Okullarda ve Kurumlarda Yapılan Tatbikatlar	742.582	629.529	628.620	611.996	638.710	385.122	3.636.559
Farkındalık Çalışmaları(Afetlerden Korunma, Mobil Eğitim Aracı İle Verilen Eğitimler, Anaokulu ve İlköğretim Okullarına Yönelik Eğitimler, İstasyonlara Yapılan Ziyaretler ve Engellilere Yönelik Verilen Eğitimler)	14.308	19.215	15.849	22.348	34.359	31.519	137.598
Genel Toplam	779.505	676.071	677.307	683.117	708.952	423.568	3.948.520

Kaynak: (http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

İtfaiye Teşkilatı, ailesine katılacak personelin işe alımı konusunda daha dikkatli ve özenli davranmalıdır. Hizmetlerin kalitesinin artması için personelin kalitesinin de artırıcı etkisi gözardı edilmemelidir. İtfaiye Teşkilatı içerisindeki önemli sorunlardan biri personel arasındaki eğitim düzey farklılıklarıdır. Örnek verilecek olursa lisans mezunu olarak istihdam edilen itfaiye eri lise mezunu olan diğer bir itfaiye eriyle aynı işi yapmak istemez. Teknik fakülte mezunu olarak birime alınmış herhangi bir

personel de aynı şekilde yangın müdahale yerine teşkilata bağlı diğer birimlerde çalışmak ister. Bu ise başlı başına bir problemdir. Teşkilat malesef bu hatayı sıklıkla yapıp lisans mezunu kadrolarını diğer birimlere aktarıp asaletlerini o şekilde onaylatır. Halbuki Belediyenin diğer kurum ve birimlerine olan geçişin ortadan kaldırılması halinde, itfaiye içindeki personelin kendi işine odaklanması artar ve verimlilik artışı olarak kuruma pozitif katkı sağlar.

Eğitim dahilindeki tüm programlar uluslararası akreditasyona vakıf olacak şekilde hazırlanmış olmalıdır, uluslararası güncelliğin önemi ne kadar fazlasa ulusal geçerlilik de o kadar önemlidir. İtfaiye Teşkilatının yürüttüğü temel eğitim sistematigi mesleki gelişim odaklı yürütülmeli ve mesleki ihtiyaçları karşılamaya yönelik olmalıdır. Personel bilgi ve donanımını bu eğitim sürecinde arttırabilmeidir. Aynı zamanda itfai olay çerçevesinde karşılaşılan bütün problemleri belirleyip sonlandırabilme, olayın karşısında pratik ve hızlı çözümler üretip strateji belirleyebilme, birimler arası iletişimi ve işbirliğini kuvvetlendirme gibi çeşitli becerileri de personeline kazandırabilmelidir.

İtfaiye personelinin itfai olaylara müdahale ve itfaiyenin diğer görev ve sorumluluklarını yerine getirmesinde temel görevleri ve eğitim sürecini belirleyebilmek için görevleri 3 kategoriye ayırarak sıralanmaktadır. Bunlar;

İtfaiye Eri, İtfaiye Çavuşu, İtfaiye Amiri şeklinde hiyerarşik bir yapıya sahiptir.

İtfaiye erleri mezun olduğu okulun durumuna bağlı olarak;

Lise mezunları 4 yıl

Ön lisans mezunları 3 yıl

Lisans mezunları 2 yıl

İtfaiye eri olarak çalıştıktan sonra “ İtfaiye çavuşu” olarak görevlendirilebilir. Personelin bu süreçte alması gereken tüm eğitim programlarını başarı ile tamamlaması esastır. Bu süreci başarı ile tamamlayamayan personel İtfaiye çavuşluğu sürecine geçemeyecektir.

İtfaiye çavuşu olarak görev alan personel mezun oldukları okul durumuna bağlı olarak lise mezunları 4 yıl, ön lisans mezunları 3 yıl, lisans mezunları 2 yıl devam edecek olan süreçte 1. kademe eğitim programları ile 2. kademe eğitim programlarını başarı ile tamamlamalıdır. Bu süreçte görev alacak İtfaiye çavuşlarının eğitimlik formasyonu eğitimi almaları sağlanacak ve eğitimlik formasyonunda

başarılı olan personel mesleki geliştirme, 1. kademe eğitim programları, 2. kademe eğitim programları, uzmanlık eğitimleri ve temel itfaiye er eğitim programlarında eğitmen olarak görevlendirilebileceklerdir.

Örneklemler ve ortamlarda sınırsız bir çalışma alanında tüm bu olumsuzluklarda çalışacak personelin her türlü eğitim ihtiyacı ve fiziksel, zihinsel ve sağlık yetkinliklerinin muhafaza edilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmış değildir. Bu amaca ulaşmada eğitim süreci, eğitim programları, eğitim tesisleri, eğitmenler, eğitim materyalleri ve eğitime katılacak personel önem taşımaktadır.

6. SONUÇ

İtfaiye hizmetlerinin kapsamı zaman içinde genişleyerek 'yangınla mücadele' olmaktan çıkmış, teknolojik altyapıyla desteklenmesi gereken, zamanın getirdiği ihtiyaçları karşılayabilen bir yapıya dönüşmesi gerekmiştir.

İtfaiye Teşkilat oluşumu Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yerel alanda, Büyükşehir Belediyeleri, İl ve ilçe Belediyeleri bünyesinde varlığını gösterir. Ülkedeki havaalanları havaalanı itfaiyesi ile, denizler Kıyı Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı birliklerce, orman alanları ise orman yangın söndürme ekiplerince teşkilatlanma göstermiştir. İtfaiye hizmetini bu kurumlarla sağlamaktadırlar.

İtfaiye teşkilatında istihdam edilen eğitimli personellerin sayısı, itfaiye istasyonunda yer alan donanımlı araç sayısı, tüm ihtiyaçları karşılanmış bir itfaiye istasyonu halka verilecek hizmetin kalitesiyle birebir ilişkilidir. Bu durumu ancak merkezi yönetimin ve yerel yönetimin ayırdığı bütçe ve itfaiye teşkilatına verdiği önem belirleyebilir. Ancak her belediyede farklılık gösteren itfaiye teşkilatı, yaptığı önemli iş ve her geçen gün artan işgücüyle gerekli ve yeterli ilgiyi, önemi görememektedir.

İtfaiye Teşkilatı bağlı olduğu kurumlar içerisinde kendisine ayrıcalıklı bir özlük hakkı elde edememiştir. Personeli, Kamu Personel Sınavı ile seçilmiş ve Devlet memuru statüsünde 657 numaralı kanuna bağlı "Genel İdare Hizmetleri" sınıfından sayılmaktadır. Ancak incelendiğinde yerel yönetimlere bağlı itfaiyelerin bazılarında kadrolu personel dışında, sözleşmeli, taşeron hatta işçi statüsündeki kişilerin de itfaiye eri olarak çalıştırıldıkları görülmektedir. Personel arasındaki bu farklılıklar bütçeyi de etkilemekte ve farklı maaşlar almalarına sebep olmuştur. 2015 yılı verilerine bakılacak olduğunda sözleşmeli bir itfaiye eri yaklaşık 3.159 lira, işçi kadrosundan sayılan bir itfaiye eri yaklaşık 3.240 lira ve 657 numaralı kanuna bağlı Devlet Memuru statüsündeki itfaiye eri ise yaklaşık 2.910 lira maaş almaktadır. Kendi personeli arasında statü ve ücret açısından oluşmuş bu farklılık da verimliliği ve koruyuculuğu açısından sorun teşkil eder. Teşkilat bu yapılandırma farklılığını giderip çalışanlarının ve kurumunun ayrı bir özlük hakkı kazanması çaba sarfedip bu gelir adaletsizliğini eşitleme yoluna gitmelidir.

Türkiye'deki İtfaiye Teşkilatları yerel yönetimlere bağlı olduğundan merkezi bir idareyle sistematize edilmeyişi sorunu, itfaiyenin müdahalede bulunduğu olayları istatistiklere

dökememektedir. Tek bir merkeze yönlendirilemeyen bu veriler her ilde ayrı ayrı toplanmakta ve ülke genelinde çaplı bir değerlendirme analizi yapılamamaktadır. Bu sorunun temelindeki etken ise sıklıkla belirttiğimiz gibi itfaiyenin yerel yönetimlere bağlı olmasıdır. Eyalet sisteminin ve federal yapının olduğu ülkelerde itfaiye kurumunun yerelde kalması en sağlıklı olanıdır ve diğer ülkelerde de uygulamaları vardır. Ancak ülkemiz yönetim yapısından merkezi olduğundan merkezden idare edilecek bir yapı gerekliliği oluşturmuştur. Bu da İtfaiye Teşkilatlarının Başbakanlığa bağlı Afetlerle ilişkili bir kurumun çatısı altında toplanıp idare ve sevk edilmesiyle aşılabilir bir problemdir.

Ülkemizde mevzuatta bulunan katı hükümlere rağmen halen itfaiye teşkilatının oluşturulmadığı kurumlar vardır. Birçok itfaiye ise gerekli standartları yerine getirememiş, uluslararası koordinasyon, standartizasyon bakımından yetersiz kalmıştır. Gerek niteliksiz ve eğitimsiz personel istihdamı gerekse eksik araç, sorunlu ekipman gibi olumsuzluklara sahip olarak faaliyet göstermektedirler. Ülke genelinde Avrupa İtfaiyeleri ve Uzak Doğu itfaiyelerinde kullanılmakta olan modern araçlar yaygınlaşmamıştır. Kısmen bütçenin yanlış kaynaklarca kullanılması, kısmen de yetersiz kalması buna sebep olmaktadır denilebilir. Yerel yönetimlere bağlı olan kurumların esas ve en temel problem budur. Sadece İtfaiye Teşkilatı değil diğer birimlerde de bütçe yanlış ellerde yanlış yerlere aktarılmakta amacı dışında kullanılmaktadır. Bu yüzden teşkilatın bütçe denetiminin özenli ve hakkaniyetli bir şekilde yapılması gerekmektedir. Denetim; Bütçe ve Harcamalara yönelik olmakla birlikte aynı zamanda hizmetleri de kapsmalıdır.

İtfaiye teşkilatının görev ve sorumluluklarını tanımlayan Belediye İtfaiye Yönetmeliğindeki eksiklikler sebebiyle sahipsiz kalan olağanüstü durumlar ortaya çıkmaktadır. Özellikle tehlikeli kimyasal maddelerin halk sağlığını tehdit edecek duruma kadar ilerlemesine karşılık dekontaminasyonu yapacak bir birim net olarak belli değildir. İtfaiyenin KBRN (Kimyasal, Biyolojik, Radyasyon ve Nükleer Tehlikeli Maddeler) durumlarına karşılık görevlendirilmesi ve herhangi bir eğitimsel faaliyetten bahsedilmemesi durumu daha çok zorlaştırmaktadır.

İtfaiye Teşkilatlarının ülkemizde birbirinden bağımsız olmaları kendi içlerinde birlik sağlamamaları koordinasyonu da zorlaştırdığı gibi Dünya ve Türkiye'deki İtfaiyeler arasında da koordinasyon sağlanması zorlaşmıştır.

İtfaiye teşkilatı, polis gibi meslekleştirilememiş olmasıyla birlikte İtfaiye hizmetlerinde çalışan personelin özlük haklarında eksiklikler bulunmaktadır. 24 saat çalışma prensibiyle yangınlarla mücadele ve korunma hizmetleri için gerekli olan profesyonel

donanımı sağlayacakları bir ortam bulunmamaktadır. İtfaiye teşkilatı gelişmiş ülkelerin tümünde değerli bir meslek olarak kabul edilmektedir fakat maalesef ülkemizde halen daha meslek olarak kabul edilmiş değildir

Afet ve acil durum hizmetleri yerel yönetimler tarafından etkin bir şekilde verilebilir, ancak yerel yönetimler tek başına yeterli olmamakta ve diğer kurumlarla güçlendirilmesi gerekmektedir. Öncelikli olarak yerel yönetimler tarafındaki eksikliklerin giderilmesi ve sorunların çözümlenmesi gerekmektedir.

Tüm sorunlar doğrultusunda İtfaiye teşkilatlarının bütününde iyileştirme, hukuksal düzenlemeler, koordine ve standartize etme işlemleri, eğitim alanında ilerlemeler , veri denetimi gibi görevler etrafında yoğunlaşmalıdır.

Bu iyileştirmenin yapılabileceği alanlar özetlenecek olursa;

- İtfaiye teşkilatlarının yönetimi sadece yerel yönetimlere bırakılmamalı, gerekli standartlaştırmanın sağlanabilmesi ve ülke çapında bütünselliğe gidilebilmesi için merkezî idarenin kontrolünde ilerlemesi gerekmektedir. Bu doğrultuda AFAD bünyesinde İtfaiye teşkilatını temsil eden bir birim bulunması gerekmektedir. Oluşturulacak bu birimle profesyonel itfaiyecilerin istihdamı sağlanacak ve bu itfaiyeciler aracılığıyla itfaiye kurumunun olması gereken yapı belirlenerek ülke düzeyinde standartlaşmaya gidilmesi sağlanabilecektir. Aynı zamanda bütçe konusunda belediyelerin eksiklikleri desteklenebilecek ve mahrumiyet durumu ortadan kalkacaktır.
- Gönüllü İtfaiyecilik için sadece İstanbul'da değil tüm illerde çalışmaların başlatılması, bu konu hakkındaki kararlılığın sağlanmasıyla mümkün olabilir. Bu sebeple Gönüllü itfaiyecilik konusunda desteklenmesi gereken bölgelerin tesbit edilmesi ve eğitim, teçhizat, donanımsal desteğin sağlanarak çalışmaların ülke çapında başlatılması gerekmektedir. Gönüllü İtfaiyeciliğin yönetmeliklerde sadece tanımsal olarak ifade edilmemesi aynı zamanda yöntemlerinin ve sınırlarının da belirlenmesi gerekmektedir. Görev ve sorumlulukların Gönüllü İtfaiyeciler için de net olduğu, yangın riskleri yüksek bölgelerin tanımlandığı ve bu bölgelerde olması gereken Gönüllü İtfaiyeci sayısını da açıklamalıdır.
- İtfaiye teşkilatına ait özel bir kanun bulunmaması ve mevcut yönetmeliklerde ayrı ayrı ifadelerin toplanarak bir yöntem geliştirmeye çalışılması itfaiye teşkilatında kopukluk ve sistematik aksaklık oluşturmaktadır. Öncelikle "İtfaiye Kanunu"nun çıkarılması gerekmektedir. Bu çalışmanın yanısıra mevcut yönetmeliklerde yer alan ucu açık alanların net ifadelere

dönüştürülmesi ve bir İtfaiye amirinin, itfaiye amir yardımcılarının, itfaiye erlerinin görev ve sorumlulukları da açık ve net bir şekilde ifade edilmelidir. Mevzuatta yer alan eksiklikler gözden geçirilerek düzenlenmelidir. Sadece görev ve sorumlulukların değil, itfaiye personelinin haklarının da eksiksiz ifade edilmesi daha uygun olacaktır.

- Yangın sigortası veritabanı oluşturma ve istatistikleri değerlendirme konusunda şüphesiz İtfaiye Teşkilatına yardımcı konumdur. Yangın sigortası konusunda gerekli prosedürlerin doğru açıklanması ve desteklenmesinde fayda vardır. Denetleme mekanizmasının geliştirilebilmesine de yardımcı olacak olan yangın sigortası için itfaiyelerin destekçisi olacağı kaçınılmazdır. Bu sebeple yangın sigortası yapacak bir alanın İtfaiye Teşkilatı tarafından incelenmesi, değerlendirilmesi ve denetlenmesi iki taraflı onay gerektiren bir süreci doğuracak; bu da özellikle yangından önce sağlanması gereken koşulların kontrolünden geçmeden bir yapı ya da alanın sigortalananarak korunmasına yardımcı olacaktır. Böylelikle yangın sigortasına tabi olan alanlar yangından önce alınması gereken önlemleri almak konusunda gereklilikleri yerine getirecek ve itfaî olay sayısını azaltacak yönde destekleyecektir.
- İtfaiye Teşkilatı eğitim konusunda yeterli donanım ve eğitime sahip değildir. Sadece kurumiçi eğitimle devam eden İtfaiye teşkilatları profesyonel itfaiyeci yetiştirememektedir. Çünkü profesyonel itfaiyeci yetiştirmek için itfaiye disiplininin gelen lisans ve lisansüstü personel istihdamı şarttır. Bu sebeple öncelikle lisans ve lisansüstü programlarında ilgili itfaiye alanlarının oluşturulması ve kurum içi eğitim müfredatlarının gözden geçirilerek profesyonel itfaiyeciler tarafından verilmesi uygundur. Yönetmeliklerde yer alan itfaiyeci görev ve sorumlulukları çerçevesinde, bu görev ve sorumlulukları yerine getirecek tecrübe ve eğitimsel donanıma sahip değildir.

İtfaiye Teşkilatı'nın iyileştirilmesi konusunda verilen öneriler temelde teşkilatın yapması gereken düzenlemeleri kapsamaktadır. Çünkü mevcut düzende teknolojik altyapının gerektirdiği düzenlemelere gidilmesi ve bu sürecin de gönüllü itfaiyecileri örgütleyerek yönetilmesi kaçınılmazdır.

Dünya itfaiyelerine bakıldığında tarihsel süreci başlatan itfaiye teşkilatları arasında ilklerde yer alan itfaiye teşkilatı, şu an bulunduğu nokta itibariyle başlangıç noktasının çok gerisinde kalmıştır. Bu sebeple gereken ilgi, bilgi ve titizlikle itfaiye teşkilatının yapılandırılması için her türlü çaba gösterilmelidir.

İtfaiye teşkilatının iyileştirilmesine yönelik hazırlanan çalışmada teşkilatın yönetim şekli ile birlikte gönüllü itfaiyecilik kavramı değerlendirilmiş, bu kapsamda önerilerde bulunulmuştur. Aynı zamanda teşkilat ile ilgili olarak mevcut yönetmelikler gözden geçirilerek eksiklikleri ve yeterlilikleri hakkında bilgilendirme yapılarak düzenlemelerde bulunulmuştur. Bu konuda İtfaiye Kanunu'nun çıkarılmasının kaçınılmaz olduğu vurgulanmıştır. Teşkilatın eğitim alanında yaptığı çalışmaların yetersizliği ile ilgili olarak yüksek öğrenimde yapılması gereken çalışmalardan bahsedilerek dünya ülkelerinden örnekler verilmiştir.

İtfaiye teşkilatı kendini yenileyerek çözümlerini oluşturacak kapasiteye ve donanıma sahiptir, bu yenilenmenin Türkiye çapında olması için gerek merkezî idare olarak gerekse yerel yönetimler olarak her kurum üzerine düşen görevi yerine getirmelidir.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

Baykal, İ. Yangın Dalı Ders Notu, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayını, 2007

Deng, T.J., Hsieh, C.H., Yang, C. ve Sheu, H.J. (2001), A Conceptual Framework for Improving Fire-Fighting Service Quality of a Public Fire Department, International Journal of Public Administration, 24(4), ss. 405-422.

Ergin, Osman Nuri. (1995) Mecelle-i Umumi Belediye, Cilt 3, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul

Ergünay, O. (2008) “Afet yönetiminde kurumsal yapılanma ve mevzuat nedir? Nasıl olmalıdır?” İstanbul Depremini Beklerken Sorunlar ve Çözümler Bildiriler Kitabı, 20 Eylül 2008 CHP İstanbul Deprem Sempozyumu, ss. 97-108, İstanbul

Eryılmaz, B. (2013), *Kamu Yönetimi*, 6. Baskı, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Eryılmaz, Bilal, (1992) Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme, İstanbul. Bilimsel Araştırma Dizisi 16, İşaret Yayınları, İstanbul

Göktaş, Uğur (1994), “Tulumbacılık”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7. Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul

İBB Ve İTÜ, (1989), Yangın Güvenliği ve Yangınlardan Koruma Araştırması, Cilt 7, İstanbul

İlki, A., Gürbüz, T. ve Demir, C. (2008), Yapısal Riskler ve Risklerin Azaltılması, Afet Zararlarının Azaltılması Temel İlkeleri, JICA Türkiye Ofisi Yay., Yay.No: 2, 91-107.

Jun, Jong S, and Wright, Deil S, (1996), Globalization and Decentralization: An Overview, Georgetown University Pres, Washington D.C.

Kadioğlu, M. (2011). Afet Yönetimi: Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek. Marmara Belediyeler Birliği, Yayın No: 65, s.126, İstanbul.

Karal, Enver Ziya. (1988) Osmanlı Tarihi, Islahat Fermanı Devri (1861-1876), VII, (1956) 4.baskı, T.T.K. Basımevi, Ankara.

Kılıç, Abdurrahman. (2010), *Ateşi Tutan Eller*, Teknik Yayıncılık Grubu, İstanbul, s. 272.

Lieben, E. (2002) National fire service of Netherlands, Proceedings of the Workshop on the Restructuring of Turkish Fire Brigades under the Light of International Experiences içinde, İTÜ-Press, İstanbul.

Ortaylı, İlber. (2008), Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi, Cedid Neşriyat, Ankara

Ökmen, M. ve Parlak, B., (2013), *Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler*, Ankara: Orion Yayınevi.

Ökmen, Mustafa (2003), Kent, Çevre ve Globalleşme, Alfa Yayını, İstanbul.

Sakaoğlu, Necdet. (1994), "Yangınlar", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak yayını.

Scmauch, J-F. (2000) Sur les Services de secours et de lutte contre l'incendie de 19 Pays d'Europe, EDI, Paris.

TOBB (1996), Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması (Yerel Yönetim Reformu) Özel İhtisas Komisyonu Raporu, TOBB Yayını, Ankara.

Türker, S. (2009), Temel İtfaiyecilik ve Yangından Korunma 1, Adana: Altınkoza Yayınları.

DERGİ VE SÜRELİ YAYINLAR

Aktan, C. Can (1998), "Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması ve Yerel Yönetimlerde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanması", Türk İdare Dergisi, s. 419.

Aktaş, E., Özeydin, Ö., Ülengin, F., Önsel, Ş. ve Ağaran, B. (2009), "İstanbul'da İtfaiye İstasyonlarının Yerlerinin Seçimi İçin Yeni Bir Model", *Endüstri Mühendisliği Dergisi*, 22(4), 2-22.

Barca, M., & Balcı, A. (2006, Haziran). Kamu Politikalarına Nasıl Stratejik Yaklaşılabilir? Amme İdaresi Dergisi , 39 (2), s. 10,11

Geray, Cevat (2001), "Kentleşme Sorunlarının Çözümü Açısından Küreselleşme, Özelleştirme, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C. 10, Sayı: 4.

Göymen, Korel (2000), "Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yönetişim: Gereksinmeler, Önermeler, Yönelimler", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 9, Sayı: 2.

Kadioğlu, M., (2006) “ Afetler konusunda kamuoyunun bilinçlendirilmesi ve eğitimi”; Kadioğlu, M. ve Özdamar, E., eds., 2. Baskı, Afet Yönetiminin Temel İlkeleri içinde; s. 67-80, JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 1, Ankara

Kadioğlu, M., (2008). “Modern, bütünleşik afet yönetimin temel ilkeleri, afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri” (Editörler: Prof. Dr. Mikdat Kadioğlu, Doç. Dr. Emin Özdamar), JICA Türkiye Ofisi, Yayın No:2, sayfa 1-34.

Kutluhan, Y. (2003) (<http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der50tam.pdf>, Dü.) Sayıştay Dergisi sayı: 50 s. 78.

N.N. Brushlinsky, 2015, *World Fire Statistics*, International Association of Fire and Rescue Services, Centre of Fire Statistics, No:20

Ortaylı, İlber (1995), “Devraldığımız Miras”, Yeni Türkiye, Sayı:4, Mayıs-Haziran 1995, s. 1-2.

Özcan, Osman. (1999), İstanbul İtfaiyesin tarihçesi, İtfaiye vakfı, Altan matbaacılık, İstanbul , s. 34

Özcan, Osman (1999), “İstanbul İtfaiyesinin Tarihçesi” İtfaiye 110, Yıl 5, Sayı 20 (Ocak-Şubat) İstanbul

Scmauch, J-C. (2002), “Avrupa acil ve yangın hizmetleri, Kısa bir yaklaşım Türk Ateş Yeniden Yapılandırılması Çalıştay organizasyonu, Bildiriler” Uluslararası Deneyimler İçinde Işığında Tugayları, İTÜ, İstanbul

Tural, E. (2004), Türkiye, Hollanda, İngiltere ve Amerika’da Modern İtfaiye Teşkilatının Kuruluşu ve Harik (Yangın) Nizamnameleri, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 13(1), 67-91.

Tural, Erkan. (2004), Bir belge, “Çağdaş Yerel Yönetimler”, cilt 13 Ocak 2004 Sayı 1 Todeie Yayınları, Ankara, sayfa 74.

Yentürk, N., Ünlü, A., Tarı, E., & İlki, A. (2002). Türk İtfaiye Teşkilatının Yeniden Yapılandırılması İçin Bir Model Önerisi. İstanbul: İTÜ s.24

Yıldız, M. (2008), “Mahalli İdareler Reformu Sonrasında Afet Yönetimi” (Mikdat Kadioğlu ve Emin Özdamar, Der.) Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, (içinde), JICA Türkiye Ofisi, Yay.No. 2, Ankara.

Yoloğlu, A.C. (2011), Belediyelerde Optimum Ölcek Üzerine Görgül Bir Değerlendirme, Çağdas Yerel Yönetimler, 20(3), 47-68.

TEZ ve MAKALELER

Berkdemir, C. (2012), “İtfaiye Teşkilatlarının Yangınla Mücadelesinde Stratejik Yönetim”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekşi, A. (2010), “Kamu Hizmetinden Yararlanma Hakkı Çerçevesinde Acil Çağrı Merkezlerinin Yönetimi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hamamcı, Can (1981), “Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim Ekseninde Belediyelerimizin Yapısı ve Demokratikleşme Eğilimi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

Kırışık, F. (2013), Kamu Yönetiminin Yeniden Örgütlenmesi ve Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesinde Hizmette Yerellik İlkesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri, http://eunivsite.nku.edu.tr/kullanicosyaları/413/files/Sbm_05_2013.pdf

Kırmiş, Veyssel, (2011), “İtfaiyede Olay Yeri Komuta Sistemleri ve İstanbul Modeli Önerisi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul : Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Taşkın, H. (2012), “Afet ve Acil Durum Yönetiminde İtfaiyenin Rolü ve Yeri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

MEVZUAT

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, T.C Resmi Gazete, tarihi 14.07.1965 I

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, T.C Resmi Gazete ,tarihi 10.07.2004

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, T.C Resmi Gazete, tarihi 04.03.2005

5393 sayılı Belediye Kanunu, T.C Resmi Gazete, tarihi 03.07.2005

5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri ile ilgili Kanun, T.C Resmi Gazete, tarihi 17.06.2009

6831 sayılı Orman Kanunu, T.C Resmi Gazete, tarihi 08.09.1956

26326 sayılı İtfaiye Yönetmeliği, T.C Resmi Gazete, tarihi 21.10.2006

ŞEKİL VE ÇİZELGELER

İnce, Abdurrahman http://www.abdurrahmanince.net/?islem=gonullu_itfaiyecilik

İstanbul İtfaiyesi, (http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/918591052016__4465600848.pdf)

N.N. Brushlinsky and others, 2015, *World Fire Statistics*, International Association of Fire and Rescue Services, Centre of Fire Statistics, No:20

Scmauch, J-F. (2000) Sur les Services de secours et de lutte contre l'incendie de 19 Pays d'Europe, EDI, Paris.

Türkiye İstatistik Kurumu, (<http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/ISTANBUL.pdf>)

Türkiye ulusal afet arşivi. (<http://tuaa.afad.gov.tr/TUAA/MainPageFW/index4.aspx?guestlogin=>)

İNTERNET KAYNAKLARI

FEMA, 2013. <http://www.usfa.fema.gov/about/orgchart/>, 22.03.2016

İnce, Abdurrahman. (2009), Gönüllü İtfaiyecilik Uygulamaları itfaiye makalesi http://www.abdurrahmanince.net/?islem=gonullu_itfaiyecilik , 14.04.2016

İstanbul İtfaiyesi, <http://www.ibb.gov.tr/sites/itfaiye/tarihce/Pages/anasayfa.aspx>, 12.03.2016

İstanbul İtfaiyesi, Tarihçe, <http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/ferman.html> , 15.03.2016

Sayıştay Dergisi, (<http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der50tam.pdf>)

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Recep AY

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul , 1986

E-Posta: recep.ay@ibb.gov.tr

Lisans: 2012, Trakya Üniversitesi Kamu Yönetimi

Yüksek Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı

**Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek
Lisans Programı**